

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Characteres Civilis Eloqventiæ. Liber Decimvstertivs. In quo generis
deliberatiui, & iudicialis exempla: Ex Antiqvis Avctoribvs; Græcis, &
Latinis: Cum notis. Libri Institvtvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

CHARACTERES CIVILIS ELOQVENS TIAE.

LIBER DECIMVSTERTIVS.

In quo generis deliberativi, & iudicialis exempla.

EX ANTIQVVS AVCTORIBVS;
Græcis, & Latinis: Cum notis.

LIBRI IN STETVTVM.

INSTITVTI hoc libro caracte-
rem illius civilis eloquentiæ,
non quidem ambitioso, tractu
fluentis, sed ponderosis senten-
tijs collectæ, vno aspectu ocu-
lis subijcere. Congessi igitur in
fasciculum breues, aliquot, ex Herodoto,
Thucidide, Xenophonte, Herodiano, Salustio,
Liuio, Curtio, Tacito, & cæteris nobiles o-

rationes, quarum œconomiam, & artificium
paucis digessi, quò nostra discantibus opera
gratior, atque vtilior foret. Si quis autem
plura desideret, ipsos auctores, quos indico,
adire poterit; non mei fuit instituti omnia
colligere, quod & à plerisque factum video,
sed quæ illustriora dumtaxat viderentur, in-
terpretari, atque ad conformationem eloquẽ-
tiæ proponere.

ORATIO XERXIS DE BELLO GRAE-
CIS INFERENDO.

Inuenti tota continetur duobus argumentis, de vindicandâ iniuria, & gloria
amplificanda.

Dispositio nonnihil fluctuat intercisa repetitionibus. Elocutio simplex, & candida, non
tamen sine verbis Byssinis.

AΝδρες Πέρσαι, οὗτ' ἄνδρες Καθηγέσοι,
καὶ νόμοι τῶν ἐν ἡμῶν τιθεῖς, παρα-

Viri Persæ, equidem ego non ero huius Ex Herod.
instituti author, sed ab alijs traditi imi- l. 7. edit.
tator. Nam, quemadmodum à maioribus H. Steph.
M m n n 3 nati

διεξιμύρος τέ αὐδ' ἰχθῆμαι, ὡς γὰρ ἐγὼ
 πιυθάνομαι ἢ προσευτέρωμ, οὐδ' αὐτὰρ ἡ
 ζεμήσαμεν, ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγε-
 μονίαν τὴν ἢ παρὰ τῶν μὴ ὡμ, κύρα χε-
 λόντ' ἄστυγαν. ἀλλὰ θεός τε οὕτως ἀγει,
 αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπυσσι συμπερέταί ἐπι
 τὸ ἀμεινῶμ. τὰ μὲν τοι κδρός τε καὶ χεμέδους,
 πατὴρ τε ἐμός Δαρρεῖ' ἠκατεργάσαντο, καὶ
 προσκτήσαντο ἔθνεα, ὅπτα μέγιστοι εὐδ' ἄν
 ἀνίε λέγοι, ἐγὼ ἢ, ἐπεὶ τε παρελάβον ἢ δρό-
 νου, τὴν ἐφρονέζοντο καὶ μὴ λείψομαι τῶν
 πρότερον γνομένων ἐν τιμῇ τῆδε, μηδὲ ἐ-
 λάσσω προσκτήσωμαι δύναμιν πέτρησι.
 φρονέζων ἢ εὐρίσχω, ἀμα μὲν κδδ' ἡμῖν
 τε προσγινόμενον, χερίω τε τ' ἰν' ἐκτῆμεθα
 οὐδ' ἐλάσσωσα, οὐδὲ φαιλοτέρωμ, παμφορα-
 τέρωμ δέ. ἀμα ἢ τιμαρίωμ τε καὶ τίσι γνο-
 μένωμ. διὸ ὑμέας ἐγὼ σινέλεξα ἵνα τὸ νοεῖ
 πρῆσειν ὑπερβέωμαι ὑμῖν. μέλλω ζεῦξας τὸν
 Ἑλλήσποντον, ἔλπῃν στρατὸν διὰ τ' Εὐρώπης
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναιῶν τιμαρῆσα-
 μαί, ὅσα δὴ πεπονήσασιν Πέρσων, τε καὶ πα-
 τέρα τ' ἐμόν. ὄρατε μὲν νδν, καὶ πατέρα τ' ἐμόν
 Δαρρεῖν ἰθύνοντα στρατεύομαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας
 τῆδε. ἀλλ' ὁ μὲν τοτελεύθη, καὶ οὐδ' ἔβ-
 γένετο ἀπὸ Λεμωρῆσασα. ἐγὼ ἢ ὑπερ τε
 ἔκείνῃ, καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν οὐ πρότερον
 παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ πυρῶσω τὰς Ἀ-
 θήνας. οἷγε ἐμὲ καὶ πατέρα τ' ἐμόν ὑπερῶσα
 ἀδικῶ ποιοῦντες, πρῶτα ἢ ἐς Σάρδις ἔλθόν-
 τες ἀμα Ἀριστογόρη τῷ Μιλησίῳ, δέλω ἢ ἡ-
 μετέρω ἀπαιχόμενοι, σὶν ὑπερσαν τὰ ἢ ἄλσεια
 καὶ τὰ ἱρά. δεύτερα ἢ ὑμέας οἶα ἔρξαν ἐς τὴν
 σφετέρω ἀποθανίας, ὅτε Δάρις τε καὶ Ἀρτα-
 φέρνης ἐστρατήγεον. τὰ βῆπτα οὐδέκῃ πάντες.
 τῶν μὲν τοι εἶνεκα ἂν ἀρτήμαί ἐπ' αὐτοὺς
 στρατεύομαι ἀγαθὰ ἢ ἐν αὐτοῖσι τόσα ἢ εὐ-
 ρίσχω ἀναλοζήσομαι, εἰ τῆδε τε καὶ τοὺς
 πῆτοισι πλησιοχώρους χαλασφόμεθα, οὐδέ
 λοπ' ἢ τῶν φρυγῶν νέμονται χερίω. γῆν τε
 τὴν Περσῶν ἀποδέξομαι τῷ Διὶ οὐδ' ἐπι
 μῆρ' ἐσσαν. ὡ γὰρ δὴ χερίω γε οὐδ' ἐμῆν χα-
 σάμεται ὁ ἥλι' ἢ ὁ μῆρον ἐσσαν τῇ ἡμετέρῃ,

natu accipio, ex quo imperium hoc à Medis
 eripuimus. Astyage per Cyrum amoto,
 nunquam conquieuius, sed ita Deus nos ag-
 git, & multa nobis sibi obsequentibus in me-
 lius confert. Atque in ea quidem, quæ Cyrus, *Maximam gloria cal-*
 Cambysesque ac pater meus fecere, quas *at virtutis*
 gentes imperio addidere, non attinet referre
 apud probe scientes: ego autem posteaquã
 hanc sedem accepi, dedi operam ne ab ijs,
 qui hoc honore sunt functi, degenerarem,
 neve minus potentia Persis acquirerẽ. Quod
 animo versans, inuenio nobis accessurum
 gloriam pariter, ac honorem, & regionem, ne-
 que inferiorem, neque deteriorẽ ea, quã re-
 cuperauimus, sed feraciorem, vñã cum vli-
 one iniuriæ, atque vindicta. Ideoque nunc ego
 vos contraxi, vt id quod agere constitui, vobis
 exponerem. Constituo, iuncto Hellespon-
 to copias per Europam traducere in Graciam,
 vt Atheniensium vlciscar iniurias, quas cum
 Persis alijs, tum patri meo intulere. Norãtis
 autem, & Darium aduersus hos viros bellum
 mouere destinasse: Verum ei morte praueto,
 non contigit, vt illos vlciferetur. Ego vero o-
 ius vicem, aliorumque Persarum vlciscens,
 non prius desinam, quã expugnauero, in-
 cenderoque Athenas: cuius ciues, & me, & pa-
 trem meum priores iniuria affecerunt: primũ
 quum Sardis vñã cum Aristagora Milelio ser-
 uo nostro venientes cremauerunt, lucosque,
 ac delubra: deinde in vos quid fecerint, tenã
 suam ingressos, quum Datis, & Artaphernes *Datis*
 duces fuere, omnes scitis. Harum gratia reũ
 irritor ad inferendum eis bellum: quos, atque
 ipsorum finitimos, regionem Pelopis Phry-
 gis incolentes, si in potestatem redegerimus,
 tot bona futura esse ratiocinando comperio.
 Terram Persidem ætheri Iouis conterminam *Persis*
 reddemus. Nullam enim regionem spectabit
 sol finitimam nostrã, sed ego omnem permẽ-
 sus Europam, vñã vobiscum cunctas regiones
 in vnã redigam. Nam ita rem habere au-
 dio, nullã reliquam esse hominum, neque
 ciuitatem, neque gentem, quã nobiscum di-
 micare possit. Ita subactis ijs, quos dixi, & qui
 nos lacessuerunt, iugum seruire sustinebunt.
 In quo si mihi vos gratificari volueritis, vbi
 tempus vobis indicauero, quo vos præsto esse
 oportet, tunc vnusquisque debet impigre
 adesse: quorum, qui ornatisimis cum copijs
 aderit, eum donabo ijs, quæ in nostrã domo
 pretiosissima habentur. Et hæc quidem ipsa
 agenda sunt. Sed ne solus videat in concilio
 seu,

καὶ Ἰνδοὺς, καὶ Ἀϊθίοπας, καὶ Ἀσσυρίους, ἀλλὰ
 τε ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα
 Πέρσας οὐδὲν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτάσασθαι
 βυλόμοι, καὶ λαρεφάρμοι, δὲ ἄλλος ἔχομεν
 Ἑλλήνας ἢ ὑπερέχοντας ἀδικίης, οὐδὲ μωρη-
 σόμεθα. τὴν δὲ ἰσχυρὰν, καὶ πλείονα συγκρο-
 τήσασθαι. ἢ χρημάτων δύναμιν, ἢ βλάπτει
 μετὰ μὲν τὴν μάχην, βλάπτει μετὰ ἢ τὴν δύ-
 ναμιν εἶναι ἀδυνάτου. ἔχομεν ἢ αὐτῶν παύ-
 δας καὶ λαρεφάρμοι τοῖς οἰσὶν τὴν ἡμετέ-
 ρην κατοικημένοι. ἰσχυρὰ τε καὶ Αἰολίους, καὶ Δω-
 ρίους καλέονται. ἐπειγόντων ἢ καὶ αὐτοὺς ἤδη
 πελαίων ἐπὶ τοὺς ἀνδράς τούτους. ὑπὸ πα-
 τρός τῃ Ἐυκλευδῆ, καὶ μοι μέχρι Μακεδο-
 νίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐ-
 τὰς Ἀθήνας ἀποκίεσθαι, οὐδέ τις ἠντιώδῃ ἐς μά-
 χην. καὶ τοὶ ἐδάσαι Ἑλλήνες (ὡς παρθάνο-
 μαι) ἀβελότατα πολέμους ἰσάσθαι ὑπὸ ἢ
 ἀγνωμοσύνης, καὶ σκαρότητος. ἐπειὴ γὰρ
 ἀλλήλοισι πόλεμον προσέπωσι, θεωροῦντες τὸ
 κάλλιστον χαρίον καὶ λειότατον, ἐς τὸ κα-
 τιοῦντες μάχονται. ὡς ἐπὶ καὶ ἡμετέροις οἱ
 ἐκείνοι ἀπαλλάσσονται. περὶ ἢ τῆς ἐσομένης
 οὐδὲ λέγω ἀρχῆς. θεωροῦντες γὰρ δὴ γίνονται.
 τοὺς χρεῖαν, ἐόντας ὁμογνώστους κίρῳ τὴν δια-
 χρεωμένους, καὶ ἀγγέλασι καὶ λαλαμβάνειν
 τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ μάλλον ἢ μάχῃσι. εἰ
 ἢ πάντως ἐδεε πολεμῆν πρὸς ἀλλήλους, θεω-
 ρίσκειν χρὴ τῇ ἑκάτεροι εἶσι δυσχερωτότα-
 τοι, καὶ ταύτην πειρᾶν. ζώοντα τοῖσι οὐ χρηστῶ
 Ἑλλήνες διαχρεώμενοι, ἐμὸ ἐλασάντος μά-
 χῃ Μακεδονίης γῆς. οὐδὲ κ' ἦλθον ἐς τῆτον λό-
 γον ὡς μάχεσθαι. εἰ ἢ δὴ μέλει τις, ὡ βασι-
 λευ, ἀντιώσεσθαι πόλεμον προστρέψω, ἀγον-
 τι καὶ πλείονα τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ νέας τὰς ἀ-
 πάσας, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐδὲ ἐς τὸ δρᾶσαι
 ὡς ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα. εἰ ἢ ἄρα ἐγὼ φευδέην γνώμην, καὶ ἐκείνοι ἐπαρθέτες
 ἀβελήθηθαι ἐμὸ ἐς μάχην, μάθοιεν ἀνὼς εἰ μὲν ἀνθρώπων ἀριστοὶ τὰ πολέμια. ἐσὼ δὲ ἄρ
 μὴδὲν ἀπερίηκται. αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φίλται γινώσθαι.

tas, ac grandes nationes, quæ nihil Persas læ-
 fere, tamen potentia prelatandæ gratia in
 prouincias redegerunt. Græcos, qui nos læcef-
 fere iniuria inceperunt, vlciscemur: quidnam
 metuentes? quas illorum copias, quam pecu-
 niarum vim? Eorum pugnam nouimus, eo-
 rum nouimus vires esse imbecilles: eorum
 quos subegimus, liberos penes nos habemus,
 hos qui domi nostræ habitantes, Iones, & Ae-
 oles, & Dores appellantur. Quos ipse quo-
 que expertus sum, quum eis iussu patris tui
 intuli bellum, ac mihi cum in Macedonia
 vsque processissem, & penes vsque ad ipsas
 Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quam-
 quam consueere Græci, vt audio, inconsul-
 tissimè inire bella, propter imperitiam, ac
 sinisteritatem. Nam cum bellum inter eos in-
 dictum est, in locum quem pulcherimum,
 planissimumque inuenire, descendentes, ibi
 prælia faciunt: ita vt magno cum suo malo
 victores inde discedant: deiciant (ne longius
 reperam) internecionem deueniunt. Quos o-
 portebat, cum sint eiusdem linguæ, interpo-
 sitis caduceatoribus, ac nuntijs diuimere con-
 trouersias, & omnia alia porius agere, quam
 pugnare: aut si necesse habent inter se omni-
 no pugnare, locum aliquem inuenire vtrilque
 expugnatum difficillimum, & ibi fortunam
 belli tentare. Hoc itaque iuu haud probou-
 tentes, Græci nunquam mecum verbis ege-
 runt de dimicando, cum Macedonia tenuis
 promouissem. Tibi autem, Rex, quis obuiam
 venturus est bellandi causi. Copias Asiæ, ac
 que omnem classem agenti? Non eò audaciæ
 procedunt (vt reor) Græcorum res. Quod si me
 fallit opinio, & illi recordia elati ad pugnan-
 dum nobiscum venient, discant nos esse in re
 bellica præstantissimos hominum. Nihil igitur
 sit, quod non experiamur. Nam sua
 sponte nihil fit, sed omnia ab
 experimento hominibus
 fieri consue-
 runt.

OECONOMIA ORATIONIS.

Reges Per-
sian m
ισκία.

Maria ubi
dicitur No-
stra Domi-
na.

I. Orditur à laude Regis, ubi nota Persarum Reges dici dicitur, quod nomen glificent Paulatim assentatione Romani Imperatores assumpserunt. Augustus quidem recusavit, Sueron. 13. Domitianus admisit, cap. 13. Et Mart. lib. 5. e. pigr. 3. Quin Augusta iam vulgo Domina, nominabantur, ut apud Oppianum libro primo de venatione. ο, μεγαλη μεγαλη γυναικα Δόμνα & ἰβηρα. Et hoc ad distinctionem Matrum familiaris, qua dicitur, et quæ appellatur, teste Epitapho. Αἱ γυναῖκες εὐδὺς ἀπὸ τῆς ὄραρα χέδεκα ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀνδρῶν κύρια καλοῦνται. quos exemplo Gregorius Turonensis lib. 9. cap. 20. Brunehildam Domnam vocat. Surius in vita S. Gerardi ad 2. Septembris referi ab eodem viro sancto primum in gente Hungarica institutum, ut non pronuntiaretur nomen ipsius matris Dei, sed Domina appellaretur.

II. Primum argumentatur à maiore ad minus, non decere eos, qui Sacis, Assyrios, Aethiops ad-

muerint Gracos timere. Sacæ autem illi sunt, qui à Persis in vini factore, quo illethi fuerant trucidati, calamitatis, et ignominia sua monumentum apud Persus Sacarum festum reliquerunt, de quo dicor Symbolis ex Dione Prusæ oratione 4. de regno.

III. Ex superiore sequitur tenuitas Gracorum, et temeritas, cum iopia consilij in bellis gerendis, qua ipse suis experimentis comprobatur, malitiose tamen hostes us, quibus libitum est. pingent colovibus, et eos Regi exhibens, tanquam in speculis, qua Graci et προχμα, et παράχια nominant.

IV. Persarum potentia ex adverso comparatur, et bellum sententioso dicto concluditur à το πέπυς πάντο, cui similis est dictum vetu Epicarmi τῆς πόνου πάλωσι πάντα βροτοῖς ἀγαδοῖ θεοῖ.

Sacæ et eorum factum.

ARTABANI ORATIO DISSVASORIA.

Inuentio est ab argumentis remotis, à recentibus videlicet exemplis infeliciam expeditionum.

Dispositio prudens, et artificiosa, à necessarijs excurrit in locos communes, graues, et sententiosos, dissuadet, docet, inuehitur.

Elocutio neruosa, grandis, excelsis sententijs exaggerata.

Ω βασιλεῦ μὴ λεχθεῖς ἔων μὴ γνωμέων ἀνέλεον ἀνήγησι οὐκ ἐστὶ τὴν ἀμεινα ἀπρόωδον ἐλέειν ἀλλὰ δὲ τῆς ἐρημίας χηρῶν λεχθεῖς ἔων δὲ ἔστι ὡς περὶ χρυσὸν τὸ ἀνήρατον αὐτὸν μὴ ἐπ' ἐαυτὸν ἀδιανώσκειν ἐπιάν τὴν παρασίφωλον ἀλλοχρυσῶν, διαγνώσκειν τὴν ἀμεινα. ἐγὼ δὲ καὶ παρὶ τῶ σῶ ἀ' εὐφροῦν τὴν ἀμεινα ἢ γόρευον μὴ στρατεύειν ἐπὶ Σκύθας, ἀνδρας οὐδαμοι γῆς ἀσυνέμοντας. ὁ δὲ ἐλπίων Σκύθας τὸς νομάδας καὶ τὰς ῥέριδας, ἐμοί τε οὐκ ἐπιείθετε, στρατεύειν ἐμὸς τε, πόλις τε καὶ

REx, nisi diuersæ inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habeat ea, quæ dicta est, ut qui plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni cum nequeat, comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario, eidemq; fratri meo suadebam, ne sumeret aduersus Scythas expeditionem, viros nulla vnquam oppida incoletes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus: itaque sumpta expeditione, multis, & egregijs viris de exercitu amissis abiecit. Tu vero, Rex, bellum inferre destinas viris, multo, quam Scythæ sunt, præstantioribus, quique & mari, & ter-

Sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habeat ea, quæ dicta est, ut qui plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni cum nequeat, comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario, eidemq; fratri meo suadebam, ne sumeret aduersus Scythas expeditionem, viros nulla vnquam oppida incoletes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus: itaque sumpta expeditione, multis, & egregijs viris de exercitu amissis abiecit. Tu vero, Rex, bellum inferre destinas viris, multo, quam Scythæ sunt, præstantioribus, quique & mari, & ter-

NAAA ra

γαθούς τ' στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπὸ ἡλθε . σὺ δὲ
 βασιλεὺς , μέλλεις ἐπ' ἀνδρας στρατεύεσθαι
 πολλοὺν ἀμείνονας ἢ Σκύθας , οἱ κατὰ θάλασσαν
 τε ἀριστοὶ καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι τὸ ἴ
 αὐτοῖσι ἐνεσι δεινόν, ἐμὲ θεὸς δικάζον ἐστὶ φράζην
 Ζεῦς φησὶ τ' Ἐλλήσποντον ἔλξαν στρατὸν διὰ τ'
 Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ δὴ σιωπῆσαι ἢ καὶ
 κατὰ γῆν, ἢ κατὰ θάλασσαν ἐστρωθῆναι, ἢ
 καὶ κατὰ ἀμφοτέρω . οἱ γὰρ ἀνδρες, λέγονται
 εἶναι ἀλκιμοὶ πάρεσι ἢ καὶ θαυμάσια, εἰ
 στρατὸν γε . τοσαύτῳ σὺν Δαίτι καὶ Ἀρτα
 φέρνει ἐλθῶσαν ἐς τὴν Ἀθηναίαν χεῖρα, μύθοι
 Ἀθηνῶσι διέφθεραν, οὐκ ἂν ἀμφοτέρωσι ἐχέ
 ρητε . ἀλλ' ἠντήσιν ἡσυχίᾳ, καὶ νηκῆ
 σαντες ναυμαχίᾳ, πλείωσι ἐς τ' Ἐλλήσποντον,
 καὶ ἔπειτα λύσασσι τὴν γέφυραν, τῷ δὲ βα
 σιλεὺς, γίγεται δεινόν, ἐγὼ δὲ οὐδὲ μίση ἄφρον
 κήν αὐτὸς συμβάλλομαι ταῦτα . ἀλλ' εἶδόν
 κοτε ἡμῖς ὀλίγη ἐτίθησε χεῖρα λαεῖν πάθος,
 ὅτε πατὴρ σὺς Ζεῦς Βόσπορον τ' Ὀρηκίον,
 γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἰστρον, διέβη ἐπὶ Σκύ
 θας, τότε πανταῖοι ἐγένοντο Σκύθαι, δεσμοῖσι
 Ἰωνῶν λύσας τὸν πόρον τοῖσι ἐπέτετο Ζεῦσι . ἢ
 φυλακῇ τ' γεφυρῶν τῶ Ἰστρον, καὶ τότε γε Ἰσι
 αὐτὸ ὁ Μιλήτις τυραννῶ εἰ ἐπέσπετο τ' ἄλ
 λων τυραννῶν τῇ γνώμῃ μηδὲν ἠνώθη, διέρχασ
 σο ἂν τὰ Πελοπόννησον, καὶ τοὶ καὶ λό
 γοι ἀκῶσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε σὺ πάντα
 τὰ βασιλεῖ τ' πρῆματα γενέσθαι, σὺ ἂν μὴ
 βελεύς ἐς κίνδυνον μηδὲν ποιῆτον ἀπει
 εῖσαι, μηδὲ μίση ἀνάγκης ἐστὶς, ἀλλ' ἐμοὶ πέ
 δεο, νὸν γὰρ τ' σύλλογον τ' ἢ διάλωσον, αὐτὸς
 τε, ὅταν τοὶ δοκῆ, προσκεφάλωσθαι ἐπὶ σε
 κούτῃ, προαγορεύει τὰ τοὶ δικαί εἶναι ἀρισ
 τὰ γὰρ εὐβελεῖσθαι, κέρδιον μάλιστα εὐρίσ
 καίον . εἰ γὰρ καὶ σκατωθῆναι τοὶ θέλει, βε
 βελεύεται, ἢ οὐδὲν ἥσασον εὐ, ἐστῶται ἢ ὑπὸ τ'
 τύχης τὸ βέλευμα . ὁ δὲ βελεύσασθαι ἀμ
 σχροῦς, εἰ σὶ ἢ τύχῃ ἐπίσπασται, εὐρημα εὐρηκε,
 ἥσασον ζεῦδὲν οἱ καὶ ὡς βεβέλευται . ὅσας ὡς
 τὰ ὑπερέχοντα Ζεῶν κεραυνοὶ ὁ θεός, οὐδὲ ἐξ
 φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδὲ μιν κνίσει, ὁ
 γὰρ ἢ ὡς οἰκῆματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρα,
 καὶ τὸ καὶ τὰ ἐπισημῆσι βέλεα : φίλῃ γὰρ δ

ra optimi esse dicuntur, quibus in rebus quid
 durum sit, hoc me tibi iustum est promere,
 iuncto pontibus Hellesponto ais te copias
 per Europam in Graciam deducturum: At
 qui eos convenit aut in terra, aut in mari, aut
 utrobique abs te superari, siquidem feruntur
 viri esse fortes. Caius rei licet hinc argu
 mentum capi: si tot copias ductu Dardidis,
 & Artaphernis Atticam regionem ingressas
 loci Athenienses proffigauerunt, ergo non ut
 traque in parte successit. Quod si idem con
 fectis nauibus pugna nauali victores ad
 Hellespontum nauigent, ac deinde Pontem
 soluant, hoc durum fuerit Rex. Neque verò
 hoc ex mea vnus priuata prudentia conie
 cto, sed eo casu, quo aliquando parum ab
 fuit, quin opprimere, quum pater tuus
 iuncto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro
 pontibus commisso, traiecit ad Scythas: cum
 traiectum Scythæ omnino institere precari
 Iones, quibus custodia pontium delegata erat,
 vt interscinderent. Quo tempore si Histicus
 Mileti tyxannus aliorū sententiaē accepisset,
 ac non contradixisset, actum erat de rebus
 Persarum. Atqui res est dicta quoque horri
 bilis, omnem regis statum in vno vno posi
 tum fuisse. Quare noli tu vllum tale adire
 discrimen, nulla subsistente necessitate, sed
 mihi potius obtempera: hunc cœtum in præ
 sens missum facito, iterumque dum tibi vide
 bitur, te apud te ipsum considerata, edicito,
 quod optimum esse arbitraberis. Bene enim
 consultare comperio maximum esse lucrum.
 Nam etiam si quid è contrario euenturum
 est, nihilo tamen minus bene consultum est,
 superauitque fortuna consilium: at qui turpi
 ter consultauit, si ei fortuna obsecundauit,
 ille est quidem voti compos, nihilo tamen
 minus malè consilium cœpit. Vides vt præ
 grandia animalia fulmine Deus ferit, nec si
 nit insolenter effert, parua verò nihil lædit:
 vides vt magna semper ædificia, magnasque
 arbores huiusmodi fulminum tela præcuti
 unt: Gaudet enim Deus eminentissima que
 que deprimere. Vnde, & ingens exercitus
 ab exiguo proffigatur, quoties ijs Deus, qui
 bus inuidet, aut metum incurrit, aut tonitru
 um. Propterea quidam secus, ac dignitas sua
 postulabat in calamitatem inciderunt, quia
 Deus neminem alium, quam seipsum suum
 magnificè de se sentire, omnis res prosperan
 do parit errores, vnde magna detrimenta fieri
 adfolent: in cunctando autem bona insunt, si

Confli
 bonitatis
 Dei m
 stas
 Super
 frangit
 Deum

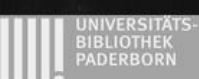
θεός τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολῶν οὐτα δὴ
καὶ κρατὸς πολλὸς ὑπὸ δλίγῃ διαφείεται
κατὰ τοῖον ἢ, ἐάν σοι ὁ θεὸς φρονήσας, φέ-
ρον ἐμβάλῃ, ἢ βροντῆρ, δι' ὧν ἐσφάληται ἄ-
ναξίως ἐαυτῶν, ὃ γὰρ εἰ φρονεῖν ἄλλῃν μέ-
γα δὲ θεὸς ἢ ἐαυτῶν. ἐπειχθῆναι μὲν ἰὼν πᾶν
πρῆγμα, πικτὴ σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι
μεγάλα φιλῆσαι γινώσκαι. οὐ γὰρ ὅτι ὁ θεὸς
ἐνεσι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παρὰ τὰ δόκοντα εἶ-
ναι, ἀλλ' ἀνάχρονον εἶροί τε ἄρ. οἱ μὲρ δὴ
ταῦτα, ὅ βασιλεὺς, συμβαλεῖται. οὐ γὰρ, ὅ πᾶ
Γοβριῶν Μαρδόνει, παύται λέγων λόγους μα-
ταίως περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἔόντων ἀξίων φλαύ-
ρης ἀκούει. Ἑλλήνας γὰρ διαβάλλει, ἐπιτί-
ρεις αὐτ' βασιλῆα στρατεύουσα. αὐτῶ ἢ τῶ
τῶ εἶνεκα δόξαι μοι πᾶσαν προθυμίαν ἐκτεί-
νειμ. μὴ νῦν οὕτω γένηται. διαβολὴ γὰρ ὅτι
δεινότερον, ὃν τῆ δόξαι μὲν εἶσι ἀδικούντες, εἰς
ἢ ὁ ἀδικεῖν ὡς. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων ἀδι-
κῆσι, οὐ παρὸντων κατηγορεῖται. ὁ δὲ ἀδικεῖ,
ἀναπειθόμενος πρὶν ἢ ἀδικεῖν, ἐκμάθη ὁ δὲ
δὴ ἀπειθῶν ἢ λόγους τῶ ὃν αὐτοῖσι ἀδικεῖται,
διαβληθεὶς δὲ ὑπὸ τῶ ἑτέρου ἢ νομιθεὶς πρὸς
τῶ ἑτέρου κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ δέει γε πάντας
ἐπὶ τοὺς ἀνδρας τῶν στρατεύουσα. φέρε, βα-
σιλεὺς ἢ αὐτὸς ὃ ἴδουσι τοῖσι Περσέων μὲν-
τω, ἢ μῆλον ἢ ἀμφοτέρων παραβαλλομένων
σά τέκνα, στρατηλάτεις αὐτὸς σὺ, ἐπιλεξάμε-
ν ὅ τε ἀνδρας τοὺς εἰέλεις, ἢ λαβῶν στρατῆρ
ἐκόσμη τινὰ βέβαια. καὶ ἢν ἢ τῆ σὺ λέγεις,
ἀναβαθμῆ βασιλεῖ τὰ πρῆγματα, κτείνουσα οἱ ἐμοὶ παῖδες, πρὸς ἢ αὐτοῖσι ἢ ἐγὼ εἰ ἢ τῆ ἢ
προλέγω, οἱ ἢ ταῦτα πασχόντων, σὺν ἢ σοὶ ἢ σὺ, ἢν ἀπονοστήσης. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύ-
ναι σὺκ' εἰδέλκεις, σὺ ἢ πάντως σράτευμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν ἐλπίδα, ἀκέρσεσθαι τινὰ φημί ἢ
αὐτῶ τῆ εἰ ὑπολείπομένω. Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἔξερξα ἀμύμων Πέρσας, ὑπὸ κλυτῶν
τε ἢ ὄρνιθων διαφερέμενον, ἢ κ' ὃν γῆ τῆ Ἀθλιῶν, ἢ σέ γε ὃν τῆ Λακεδαίμονια, εἰ μὴ καὶ
ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γινόντα ἐπ' οἴκας ἀνδρας ἀναγινώσκεις στρατεύουσα βασιλῆα.

non talia , quae statim videantur esse bona,
certe, quae suo tempore bona, quis esse com-
periat. Et hoc quidem tibi Rex, suadeo. Tu
verò Gobriae filii, ὁ Μαρδονί, desine loqui
stulta de Graecis, haud dignis, qui male audi-
ant. Nam Graecis detrahendo, ipsum Regem
vis excitare ad bellum illis inferendum, ad
quod tu omni auiditate contendis: quod ab-
sit ut fiat. Detractio namque importunissima
res est, in qua duo sunt, qui iniuriam faciunt:
vnius, cui iniuria fit. Quid enim detrahit, in-
iurius est, quod non praesentem accusat: item,
qui huic credit, iniurius est, quod prius cre-
dit, quam rem competentem habeat: & illi cui
absenti detrahitur, ob id fit iniuria, quod ab
altero insinulatur ut malus. ab altero talis
putatur. Quod si omnino bellum his viris in-
ferre oportet, agendum, Rex ipse permaneat
apud Persas domi, nostram amborum libertatem
deponatur: tu in expeditionem ito, delectis,
quos velis viris, ac quantiscunq; velis co-
prijis: & si ex sententia tua res succedent Regi,
interimantur liberi mei, & insuper ego: si
suecedant, ut ego dico, interimantur tui, &
insuper tu, si redieris. Quod si hanc subire
conditionem recusas, capique in Graeciam
prorsus deducere, affirmo fore ut aliqui eo-
rum, qui hic relinquentur, audiant Μαρδονί-
um post allatam Persis magnam aliquam ca-
lamitatem, a canibus, volucrisque discerpi,
aut in Atheniensium solo, aut in Lacedae-
moniorum: nisi forte antea inter viam,
tunc agnatum, aduersus quales
vires suades Regi, ut
moueat bel-
lum.

OECONOMIA ORATIONIS.

1. Infirmatio grauius, quia dicit sententias sen-
tentis, ut autem auto conferendas. Quae aiset
prior, sapientis iudicium, ut Lydim Isrph dif-
cet ost.

Novu 2. I. Ar.

I. Argumentum à recenti exemplo Scythica expeditionis Persis infelicit.
 II. A minori ad maius Scythia, cum Græcis comparantur.
 III. A peritia Græcorum non rumora communi sed clade Persica adhuc recenti comprobata.
 IV. Ab affertis & ingenti periculo, quod in transactione imminet, & ipsum recenti exemplo Scythica expeditionis confirmatur.
 V. Conclusio, & adhortatio gravis ad mature consulendum, ubi praeclarum est, quod dicit. Bonum consilium, etiam si minus fortuna responderit, semper est apud sapientes laudabile. Temerarium, nec ipsa quidem felicitas excusat. Hanc sententiam excepit Flavianus locus communis, de Dei potestate, & illustrium fortunarum casibus grauior per textus, qui multos habuit imitatores.
 Grauiore casu decidunt tures, feruntque summos fulmina montes, quod pulcherrime dixit Sinesius in libro de regno ad Arcadium.

Consilium temerarium etiam felicitatum est.

Imperatorem Τὸν Ἰλαμπερὸν τῶς τύχης τῆ-
 τὸν ἐστὶ καὶ κινδύνους ἐπιφάνη γενέσθαι, καὶ δα-
 τῆς ἀμεριδι τῆ δόξου. Subiungit Deum
 excelsa deprimere, superbos odisse, & omne sub
 regno grauiore regnum esse, quod habet Seneca
 in Thyeste, qua sententia se dicta, grauem, & ma-
 iestatis plenam faciunt orationem.
 VI. Mar donium grauiissime perstringit non va-
 nus augur calamitatis, ubi & sententiosus est
 quod dicit,
 Calumniapessima in qua calumniantis &
 calumniam audiens commune visum est. Calumnia
 morbi
 mulieris.
 Similiter Nicetas in Manuele. Ὡς ὄρα οὐδέ ἐν-
 τὶ διαβόλου γλώττης χεῖρῶν αὐτοῦ τοῦ ἀν-
 δρώποιο ἕτεροφίλου γυναικῶν καὶ ἀπαίδευ-
 τὸν vocat.
 VII. Postremo non verbis, sed re, Thrasonem cō-
 futat, quod potentissimum argumenti genus.
 Is optime suadere videtur, qui adijcit con-
 silio periculum suum.

ORATIO SANDANIDIS DISSVADENTIS CROESO
 bellum aduersus Cappadoces.

Character orationis miti candore, & simplicitate inornatus.

Ex Herod. lib. 1.

Βασιλεὺς ἐπ' ἀνδρα τοῖς τῶς στρα-
 τεύεσθαι παρακινεῖται. οἱ σκυπ-
 τας ἀναξυρδίας, σκυπίνου ἢ τῆρ
 ἀλλήλοισι ποιεῖται. σιπεῖται ἢ οὐκ ὄσα
 ἐθέλῃσι, ἀλλ' ὅσα ἔχῃσι, χάριον ἔχοντες ἱε-
 χέλιον, πρὸς ἢ οὐκ αἰὶνῶ διαχέονται, ἀλλὰ ὁ-
 δροποιεῖται. οὐ σὺ δὲ καὶ ἔχῃσι ἱερίων, οὐκ
 ἀλλο ἀγαθὸν οὐδὲν τὸ πρὸς ἡ νικῆσαι, π.
 σφέας ἀπαμύσειαι, τοῖσι ὅτι μὴδὲν τὸ τοῦ ἐ-
 ἡ νικῆσαι, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέσεις
 γευσάμενοι κατὰ τὴν ἡμετέραν ἀγαθῶν, πε-
 ρίβονται, οὐδὲ ἀπώσονται ἐξ ἡμῶν, ὡς νῦν δε-
 οῦσι ἔχω χάριον, εἰ οὐκ ἐπὶ νόον ποιῆσαι Πέρ-
 σων στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδῶν.

Scin tu vero rex aduersus quale hominum Cappadocum
 genus expeditionem pares? Quibus suae qualis
 braccæ, coriaccæ, cætera quoque vestimen-
 ta, coriacea sunt: qui non quibus volunt cibis, Bracca
 sed quos sua aspera illa regio suppeditat, vel-
 cuntur: qui vino minimè vtuntur, sed aquæ
 sunt potiores: qui ne ficus quidem habent,
 quas esitent, quibus denique nihil rerum bo-
 narum est. Hos si quidem superaueris, quid
 eis eripies, quum nihil possideant? sin ab ijs
 superatus fueris, quorū bonorum iacturam
 clades ea tibi allatura sit, tecum reputato.
 Quum enim semel bona nostra gustauerunt,
 ita illis adhaerescunt, vt auelli nulla ratione
 possunt. Ad me quidem certè quòd attinet,
 Diis habeo gratiam, quòd Persarum animis
 nullum suscipiendi expeditionem aduersus
 Lydos desiderium iniicit.

ORATIO

ORATIO PHILIPPI IN SENATV.

Continet suasionem belli aduersus M. AEmilium, & Lepidum, in quos atroci stylo inuchtur.

Character est Philippicis Demosthenis simillimus.

MAximè vellem (P. C.) Rempub. quietam esse, aut in periculis, à promptissimo quoque defendi: denique praua incepta consulatoribus noxæ esse: sed contrà, sed tionibus omnia turbata sunt, & ab ijs, quos prohibere magis decebat postremo, quæ pessimi vt stultissimi decreuerit, ea à bonis, & sapientibus faciendâ sunt. Nam bellum, atque arma, quanquam vobis iniusta, tamen quia Lepido placent, sumendâ sunt: nisi forte cui pacem præstare, & bellum pati consilium est.

Pro Dijs bonis, qui hanc urbem omniâ cura adhuc regitis, Marcus AEmilius omnium flagitiosorum postremus, qui peto, an ignauior sit, deliberari non potest, exercitum opprimendæ libertatis habet, & se e contempto meuerendum effecit. Vos mussantes, & retractantes, verbis, & vatum carminibus, pacem optatis magis, quam defenditis: neque intelligitis, molis: a decretorum vobis dignitatem, illi metum decerabit: atque id iure, quoniam ex rapinis consularum, ob seditionem prouinciam cum exercitu adeptus est. Quid ille ob beneficia cepisset, cuius sceleribus tâta præmia tribuistis? At scilicet eis, qui ad postremum vsque legatos, pacem, concordiam, & alia huiuscemodi decreuerint, gratiam habeo peperisse: Imò, despecti, & indignè repub. habiti, prædæ loco aestimantur: quippe metu pacem repetentes, quo habitam amiserat. Equidem à principio cum Hetruriam conuolare, proseriptos accessit, largitionibus rempub. lacerari videbam, maturandum putabam, & Caruli consiliis cum paucis sequutus sum. Ceterum illi, qui geatis AEmiliae beneficia extollebant, & ignoscendo Pop. Rom. magnitudinem auxilii, nusquam etiam tum Lepidum progressum aiebant, & cum priuata arma opprimendæ libertatis cepisset: sibi quisque opes, aut patrocina querendo, consilium publicum corruerunt. At tamen erat Lepidus latro cum calouibus,

& paucis sicarijs, quorum nemo diurna mercede vitam mutauerit. Nunc est proconsul, cum imperio non empto, sed dato à vobis, cum legatis adhuc iure parentibus. Et ad eum concurrere homines omnium ordinum corruptissimi, flagrantés inopia, & cupiditatibus, scelerum conscientia exagitati: Quibus quæ in seditionibus, in pace, turba sunt: hi tumultum ex tumultu, bellum ex bello serunt: Saturnini olim, post Sulpiij, dein Marij, Damasippique, nunc satellites Lepidi. Præterea Hetruria atque omnes reliquæ belli arrectæ. Hispania: armis sollicitata, Mithridates in latere vectigalium nostrorum, quibus adhuc sustentamur, diem bello circûspicit: quin præter idoneum ducem, nihil abest ad subuertendum imperium.

Quod vos oro, atque obsecro (P. Conscripti) vt animaduertatis, ne patiamini licentiam scelerum, quasi rabiem ad integros procedere. Nam ubi malos præmia æquuntur, haud facile quisquam gratuitò bonus est. An expectatis diu exercitum rursus admoto, ferro, atque flamma urbem inuadat: quod multo propius est ad eo, quo agitatur statu, quam ex pace & concordia ad arma ciuilia, quæ ille aduersum diuina, & humilia cepit, non pro sua, aut quorum simulat iniuria, sed legum, ac libertatis subuertenda. Angitur enim, ac laceratur animi cupidine, & noxarum metu, expers consilij, inquit, hæc, atque illa tentans, incuit otium, odit bellum: luxu, atque licentia carendum videt, atque interim aditur vestra fœcordia. Neque mihi satis consilij est, metum, an ignauiam, an stringitur, dementiam eam appellarem: qui videmini intenta mala, quasi fulmen, optare se qui, que ne attingat, sed prohibere, ne conari quidem. Et quæso considerate, quam conuersa rerum natura sit. Antea malum publicum occultè, auxilia palam instruebantur, & eò boni malos facile antebant: nunc pax, & concordia distulbantur palam, defenduntur occultè.

Nann 3.

quæ

Mingistra
uana i
grauiter
nocent.

Vat. Car
mina in
nominatio
ne.

Seditiose
uales.

Bonus nemo
gratuito.

Ignauia per
stringitur.

*Cennitix
oratoris.*

*Exhortatio
ad bellum
gymbalum.*

quibus illa placent, in armis sunt, vos in metu. Quid expectatis? nisi forte pudet, aut piget recte facere. An Lepidi mandata animos mouent? qui placere ait sua cuique reddi, & alia tenet? belli iura rescindi, cum ipse armis cogat? ciuitatem confirmari, qui adeptam negat? concordie gratia tribunitiam potestatem restitui, ex qua omnes discordie accensae? pessime omnium, atque impudentissime, tibine egestas ciuium, & luctus curae sunt? cui nihil est domi, nisi armis partum, aut per iniuriam? *Leuum consulum petis, quasi primum reddideris, bello concordiam quaeris, quo parta disturbatur: nostri proditor, istis inuidus, hostis omnium bonorum; ut te neque hominum, neq; Deorum pudeat, quos perfidia, aut per iurio violasti. Qui quando talis es mancas in sententia, & retineas arma, te hortor: ne prolatandis seditionibus ipse iniques, nos in solitudine retineas. Neque te prouinciae, neque leges, neque Dij penates ciuem patiuntur: Perge qua cepisti, ut quam maturissime merita inuenias. Vos autem P. C. Quousque eunctando Rempublicam intutam patiemini, & verbis arma tentabitis? delectus aduersum vos habitus pecuniae publicae, & priuatim extortae: praesidia deducta, atque imposita: ex libidine leges imperantur: quum interim vos legatos, & decreta paratis, & quanto mehercule auidius pacem petieritis, tanto bellum acrius erit, quum intelligeret se metu magis, quam aequo, & bono sustentatum. Nam qui turbas, & caedem ciuium odisse ait, & ob id armato Lepido vos incrimas retinet, quae victis toleranda sunt, ea qui facere possitis, patiamini potius censer, ita illi a vobis pacem, vobis ab illo bellum suadent. Haec si placent, si tanta torpedo animos oppressit, ut obliti scelerum Cinnae, (cuius in urbem reditu decus, atque ordines omnes inuenerunt) nihilominus vos, atque coniuges, & liberos Lepido promissuri sitis, quid optis decretis? quid auxilio Catulli? quin ij, & alij boni Rempublicam frustra curant. Agite, ut liber, parate vobis Cethegos, atque alia proditorum patrocinia, qui rapinas, & incendia instaurare cupiunt, & rursus aduersum Deos penates manus armare: Sine libertas, & bella magis placent, decernite digna nomine, & augere ingenium viris fortibus. Adest nouus exercitus, & ad hoc coloris veterum militum, nobilitas omnis, duces*

optimi, fortuna meliores sequitur. Tam illa, quae socordia nostra collecta sunt, disabentur. Quare ita cenfeo, quoniam Lepidus exercitum privato consilio paratum cum pessimis, & hostibus Reipub. contra eius ordinis auctoritatem, ad urbem ducit: ut Appius Clautius intertex cum Q. Catulo praefensule, & ceteris, quibus imperium est, vbi praesidio sint, operamque dent, nequid Reip. detrimenti capiat.

OECONOMIA orationis.

I. Exordium a coequestri ne de statu reip. quod est ista ora oribus quam familiaris, similis quae re la Demosthenis Philippica 3. nu. 3.

II. Statim ad fontem ipsius perturbationis praemisso generoso epiphonemate delabitur, & Emilius vehementer exagitat: Haec duobus propriis ad Demosthenem accedit, quem putes audire illam vocem erumpentem de iudicis mandatis.

III. Increpat Senatores duriori brachio asseruam in grauium, arguens molliorem decretorum in tanta in micorum audacia, multa similia habet Demosth. Philipp. 3.

IV. Inuehi ut in Lepidum, cuius latrocinia, & in iactem comitatum, grauius ponit ob oculos: quod autem de huiusmodi ciuibus dixit. Quibus quies in seditionibus, in pace turbasunt: respexit crado illud Aristophanis in equitibus.

ὅσοι λαμβάνουσιν ἐν τῇ πόλει ταραχάς.
V. Postquam indigni per dulum scelera expressit, grauius horretur senatum ad poenas repetendas: quod summa sit Reip. pernicio, cum malis etiam facinorum praemia conciduntur.

Idcirco Democrius duos in rep. tantum Deos statuebat, Beneficium in bonos, Poenam in improbos. Plin. hist. nat. l. 2.

VI. Incensa oratione, grauius, & asseruam caput senatores, imagine Demosthenica eloquentia ad visum expressit, nam quod ait de fulmine, quod omnes timent, nemo prohibet, hoc idem Demosthenes Philipp. dixit de grandine, cui Philippum comparat.

VII. In peroratione acris, & aculeata pland apostrophe quicquid reliquum est sic machi in Lepidum erumpit. Mox coll. & per Synastrophismum, facinorum indignitate omnium mentes mirifice incendit. Tum sub finem diluta pauis per atrocioris ingenij acerbitate suauioribus leni-

*Bellum
distinguit
sum.*

*Dii duo
Democrii*

venimentis, sonatum mitius ad dignitatem resimendam hortatur.

S V A S I O B E L L I C O N T R A
Romanos Grauisima.

ORATIO GALGACI.

Ex Cornelio Tacito in vita Agrippae.

Inuentio argumentorum est à necessario, facili, adiunctis Personarum. Dispositio grauiora initio praeiungit, nec tamen deflectit in leuia. Elocutio grauis, nervosa, torrens, incensa, sublimis, sententiosa, haec oratio inter optimas, & grauisimas censeri potest.

Exordium à spe & fiducia.

Quoties causas belli, & necessitatem nostram intueor, magnus mihi animus est, hodiernum diem, consensusque vestrum initium libertatis totius Britanniae fore. Nam & vniuersi seruitutis expertes, & nulla ultra terrae, ac ne mare quidem securum, imminente nobis clausa Romana. *illa praeiungit, & que arma quae fortibus honesta, eadem e iam ignauis turissimae sunt.*

Priores pugnae quibus aduersus Romanos varia fortuna certarum est, spem, ac subsidium in nostris manibus habebant; quia nobilissimi totius Britanniae, eoque in ipsis penetrabilibus siti, nec seruitutem littora aspicientes, oculos quoque à contactu dominationis inuiolatos habebamus. Nos terrarum, ac libertatis extremos, recessus ipsae, ac sinus famae in hunc diem defendit. Nunc terminus Britanniae patet, atque omne ignotum pro magifico est.

Romanorum sauis dominatus.

Sed nulla iam ultra gens, nihil nisi fluctus, & saxa. Et inferiores Romani, quorum superbiam frustra per obsequium, & modestiam effugeris, apertores orbis, postquam cuncta vastantibus defueret terra, & mare scrutantur. Si locuples hostis est, auari, si pauper ambitiosi, quos non Oriens, non Occidens satiauerit. *Soli omnium o. es atq; in praeiam pari affectu concupiscunt. Auferre, trucidare, rapere falsis nominibus imperium, atque vbi solitudinem faciunt, pacem appellant.*

Liberi.

Liberos cuique, ac propinquos suos naturae charissimos esse voluit: hi per delectus alibi

seruituti auferuntur. Coniuges, sororesque, etsi hostilem libidinem effugiant, nomine amicorum, atque hospitum polluantur. Bona, fortunaeque in tributum egerunt, in annonam frumentum: corpora ipsa ac manus, siluis ac paludibus emuniendis verbera inter, ac contumelias conterunt. *Nata seruituti mancipia semel veniunt, atque vltro à dominis adiunguntur. Britannia seruitutem suam quotidie emittit, quotidie pascit.* Ac sicut in familia recentissimus quisque seruatorum, & conseruis ludibrio est, sic in hoc orbis terrarum veteri famulatu, noui nos, & viles in exilium perimur. Neque enim aza nobis, aut metalla, aut portus sunt, quibus exercendis referemus. *Virtus porro, ac ferocia subiectorum ingrata imperantibus. Et longinquitas, ac secretum ipsum, quo tutius, eo suspectius.* Ita sublata

Brigantes populi.

spe veniae, tandem sumite animum, tam quibus salus, quam quibus gloria carissima est.

Brigantes foemina duce, exuere coloniam, expugnare castra, ac nisi felicitas in foecordiam vertisset, exuere iugum porcuere: nos integri, & indomiti, & libertatem, non in praesentia laturos, primo statim congressu, vnde offuscandamus, quos sibi Caledonia viros seposuerit. An eandem Romanis in bello virtutem, quam in pace lasciuiam esse creditis? *Nostris illis discessionibus, ac discordiis clari, vitia hostium in gloriam exercitus sui vertunt: quem contractum ex diuersissimis gentibus, ut seget hostes.*

Discordia ciuium non seget hostes.

quam seruos, fide, & affectu teneri putatis. *Metus, & terror est, infirma vincula charitatis. Quae vbi remouebis, qui temere deficiunt odisse incipient: omnia victoriae incitamenta pro nobis sunt.* Nullae Romanos coniuges accendunt, nulli parentes fugam exprobraturi sunt: ac nulla pleiisque patria, aut alia est. Paucos numero circum trepidos ignorantia, coecum ipsum ac mare, & lyliuas ignota omnia circumspicentes, clausos, quodammodo, ac victos alij nobis tradiderunt. Nec terreat vanus aspectus, & auri fulgor, atque argenti, quod neque tangit, neque vulnerat. In ipsa hostium acie inueniemus nostras manus.

Agnoscent Britanni suam causam: recordabuntur Galli priorem libertatem, detulerint illos ceteri Germani, tanquam nuper Vespisii

reli-

reliquerunt. Nec quicquam ultra formidinis, vacua castrilla, senum coloniae, inter male parentes, & iniuste imperantes agra municipia, & discordantia. Hic dux, hic exercitus: ibi tributa, & metalla, & caetera seruientium poenae, quas in aeternum proferre, aut statim vicisci, in hoc campo est. Proinde ituri in aciem, & maiores vestros, & poteros cogitate.

OECONOMIA
orationis.

Necessitas
inuenta.

I. Exordium à spe, & fiducia: & potentissimum argumentum necessitas, τὸ δ' ἀνοχρῆτος ἐδύριον ἔστι τὸ εἶναι, quod ait Aeschylus in Prometheus.

II. A superbia, fastu, & insolentia Romanorum, qua res ad ingenuas mentes ulcerandas potentissima est: hinc se origit inuenta grauis, & amarulenta in eorumdem auaritiam rapinas, crudelitatem, qua omnia grandibus, & aequis sententiis, quasi amento vibrata animis deseguntur sensibus.

III. Et ne dum ad pompam hac dicta videntur, succedit enumeratio detrimentorum grauissimorum, qua ornatur per nichesin. Tum acre illud comparatum ductum à mancipijs potremo loco intentatur, quasi fulmen. Et quid grauius dici poterat. Mancipia semel vaneunt, Britannia seruitutem suam quotidie emit.

Necessitas
fortes facit.

IV. Omni spe solatii in tantis miserijs exclusa vehementer urget, & incendit spem ex ipsa desperatione eliciendi. Senec. l. i. ad Neronem. Acerrima virtus est, quam extrema necessitas extundit.

V. Argumentum est à minori ad maius. Nempe stimulantur exemplo inferiorum: ijs apposite narratis. affertur quod brigantium oppidum Rhetia, duce scamina pro libertate fecerit.

VI. Exstenuantur hostes Romani, qui plus terroris habent quam virtutis, alienis, ut ait, discordijs clari. Similia habet Demosthenes Olynthiaca secunda numero 8. & 9.

VII. Adiunctum person. in Britannis, praclara ad bellum incitamenta ultimo loco afferuntur.

VIII. Minuitur terror hostium, praclara, & excelsa spes proponuntur credularum mentium illocabra, & saepe ἀγρυπνοῦντων ἐνύπνια.

IX. Per oratio acris, & velox, per Amibon bonorum, & malorum.

DISSVASIO

ORATIO MARCI VALERIJ CORVINI DICTATORIS, ad conuictos, & seditiosos milites, qua dehortatur à pugna contra patriam.

Inuentio argumentorum est ab adiunctis rerum, & personarum.

Dispositio sensim graditur ad maiora.

Elocutio est grauis, & splendida, & vt in re subita fieri oportuit, concisa.

DEOS immortales, Milites, vestros publicos, meosque ab vrbis proficiscens ita adoraui, veniamque supplex poposci, vt

mili de vobis concordiae patriae gloriam, non victoriam darent. Satis sunt, eritque, vnde belli decus pariat: hinc pax petenda est. Quod Deos immortales inter nuncupanda vota expoposci, eius me compotem voti vos facere potestis, si meminisse vultis, non vos in Samnio, nec in Volscis, sed in Romano solo castra habere: si illos colles, quos ceruicis patriae vestrae esse, si hunc exercitum ciuium vestrorum: si me Consulem vestrum, cuius ductu, auspicioque, priore anno, bis legiones Samnitium fudistis, bis castra vt cepistis. Ego sum M. Valerius Corvinus, Milites: cuius

vos nobilitatem beneficijs erga vos non iniurijs sensitis: nullius superbiae in vos legis, nullius crudelis Senatus consulti author: in omnibus meis imperijs in me seuerior, quam in vos. Ac si cui genus, si cui sua virtus, si

cui etiam maiestas, si cui honores subdere spiritus poterunt: ijs eram natus: id specimen mei dederam, ea aetate consulatum adeptus eram, vt poruerim, tres & viginti annos natus Consul patribus quoque ferox esse, non solum plebi. Quod meum factum, dictumve Consulibus grauius, quam Tribuni audistis: Eodem tenore duos insequentibus Consulatus gessis: eodem haec impertosa dictatura geretur, vt neque in hos meos, & patriae

meae milites mitior, quam in vos (horreo dicere)

Ex Livio
lib. 7. c. 40.

Nobilitatem
moderatam

Imperii
seueritas

ce) hostes. Ergo vos prius in mēstrinēris ferrum, quam in vos ego, istinc signa canent, istinc clamor prius incipiet, atque impetus, si dimicandum est. Inducite in animum, quod non induxerunt patres, auique vestri, non illi, qui in sacrum montem secesserunt, non hi, qui postea Auentinum infederunt. Expecta- dum vobis singulis, vt olim Coriolano, matres, coniugesque criuis passis obuia, ab vrbē veniant. Tum Volsorum legiones, quia Romanum habebant duces, quicue- runt: vos Romanus exercitus non destiterit impio bello? T. Quirī, quocunq; iste loco, seu volens, seu inuitus constitisti, si dimicandum erit, tum tu in nouissimos te reci- pito: fugeris etiam honestius, tergumque ci- uī dederis, quam pugaueris contra patriam. Nunc ad pacificandum benē, atque honestē inter primos stabis, & colloquij huius salu- tatis interpres fueris. Postulare æqua, & fer- te: quanquam, vel iniquis stādum est potius, quam impias inter nos conferamus manus.

OECONOMIA
orationis.

- I. Exordium à religione, ad cuius memoriam feri etiam plerunq; animi mollescunt. Habuit in mente Lilius Ciceronis orationes post reditum ad P. R. & pro L. Murana.
- II. Adiuncta proponuntur grauissimarum, & sanctissimarum rerum per enumerationem.
- III. Ingeritur rerum antea benē gestarum memoria, & tractantur molliori articulo, vt faciliē irritabiles.
- IV. Adiunctum persona Cornuini dehortantis grauius amplificatum, hac est idea, quā Rhetores Græci λαμπρῶν nominant.
- V. Vt dilecta persona faciliē transfundit affe- ctus, ideo suam caritatem in milites, & in sum- mo excelsa fortuna gradu, modestiam cōmemo- rat, quæ res non paruum habet commendatio- nem; Magnum siquidem est, quod Plinius histo- ricus dixit de Vespasiano Imperatore. Nec quif- quam in te mutauit fortunæ amplitudo, nisi vt prodesse tantum posses, & velles.
- VI. Concessio grauis, & mollis ad milites leni- endos opportuna, vbi ferocientibus animis per- acrem ironiam, etiam atrocita facta concedi videtur, quæ pudore vici desistant. Sic parti-

nax apud Herodianum. Germanicus apud La- citum, se gladijs percussorum offerunt, irritatos animos miseratione simul, & verecundia fran- gunt.

VII. Apostrophe ad duces, quem nomine appellans, blanda, & sapienti oratione demul- cet.

VIII. Extremo loco conditiones ponit, æqua, & iniqua, qua postularint ipsis promittens.

ORATIO MARCI CATO-
nis Consulis, pro lege Oppia, con-
tra mulierum luxuriam.

ARGUMENTVM.

Lex Oppia duris belli Punici temporibus lata in mulieres fuerat, quæ eas auri, & purpura ornamentis carere volebat.

Rebus iam pacatis, in pleno Reip. otio, & felicitate matrona ius mundi muliebris repetunt, & abrogationem legis Oppia postulant; Cato hac oratione repugnat.

Inuentio argumentorum est ab autho- ritate legis, à disciplina maiorum, ab ingenio muliebris cupido, & indomito, à de- trimentis, quæ ex luxu, & auaritia conse- quentur.

Dispositio duas præcipuē partes ample- ctitur legem, & censuram fœminarum.

Elocutio grandis, austeræ, sententiosæ, Catonem vbiq; spirans.

SI in sua quisque nostrum materfamilias, Quirites ius, & maiestatem viri retinere instituisse, minus cum vniuersis fœminis negotij haberemus, nunc domi victa libertas nostra impotentia muliebris, hic quoque in foro obteritur, & calcatur, & quia singulas sustinere non potuimus, vniuersas horremus. Equidem fabulam, & fictam rem ducebam esse, virorum omne genus in aliqua insula coniuratione muliebris à stirpe subla- tum esse, ab nullo genere non æqua pericu- lum est, si cœtus, & consilia, & secretas con- sultationes esse sinas. Atque ego vix statue-

0000 61-

Modo ratio
in illustri
fortuna a-
mabilis.

re apud animum meum possem, utrum peior ipsa res, an peiore exemplo agatur: quorum alterum ad nos Consules, reliquosque magistratus, alterum ad vos, Quirites, magis pertinet. Nam utrum est rep. sit necne, id quod ad vos fertur, vestra existimatio est, qui in suffragium iuri estis. Hæc consternatio muliebris, siue sua sponte, siue auctoribus vobis. M. Fundani, & L. Valeri facta est, haud dubie ad culpam magistratum pertinens, nescio, vobis Tribunis, an Consulibus magis sit deformis, vobis, si feminas ad concitandas tribunicias seditiones iam adduxistis, nobis si, ut plebis quondam, sic nunc mulierum secessione leges accipiendæ sunt.

*Mulierum
causæ.
Item pr. be-
jatio & pu-
gna pro
mundo.*

*Mulieres
Romana
viri s. erit
dicitur.*

*Mul. indom-
ita m. ari-
mal.*

Equidem non sine rubore quodam, paulo ante per medium agmen mulierum in forum perueni. Quod nisi me verecundia singularium magis maiestatis, & pudoris, quam vane iustitiam tenuisset, ne compellatæ à Consule viderentur, dixissem. Qui hic mos est in publicum procurrendi, & obsidendi vias, & viros alienos appellandi? istud ipsum suos quæque domi rogare non potuistis: An blandiores in publico, quam in privato, & alienis, quam vestris estis? Quamquam ne domi quidem vos, si sui iuris finibus matronas cõtineret pudor, quæ leges hic rogarentur, abrogarenturve, curare decuit. Maiores nostri nullam, ne priuatam quidem rem agere feminas sine auctore voluerunt: in manu esse parentum, fratrum, virorum: nos (si Dijs placeat) iam etiam republicam capessere eas patimur, & foro quoque, & concionibus, & comitijs immisceri. Quid enim nunc aliud per vias, & compita faciunt, quam quod aliæ rogationes Tribunorum plebis suadent, aliæ legem abrogandam censent: date franos impotenti natura, & indomito animali, & sperate ipsas modum licentiæ facturas, nisi vos f. ciatis. Minimum hoc eorum est, quæ iniquo animo feminæ sibi aut moribus, aut legibus iniunctum patiuntur: omnium rerum libertatem, imò licentiam, si vera dicere volumus, desiderant. Quid enim si hoc expugnauerint, non tentabunt? Recensere omnia muliebria iura, quibus licentiam earum alligauerunt maiores nostri, per quæque subiecerunt viros, quibus omnibus constrietas, vix tamen continere potestis. Quid: si capere singula, & extorquere, & exæquari ad extremam viris patientiam, tolerabiles vobis eas

fore creditis? Extemplo simul pares esse cœperunt, superiores erunt. At hercule ne quid nouum in eas rogetur, recusant non ius, sed iniuriam deprecantur. Imò ut quam accepistis, iussistis suffragijs vestris legem, quam vltor annorum, & experiendo comprobastis, hanc ut abrogeris: id est, ut vnam tollendo legem, cæteras infirmetis. *Nulla lex. Lex nulla in omnibus est: modo quaritur si maioris parit, & in summam prodit.* Si quod cuiquam priuatim officiet ius, id destruet, ac demolietur: quid atinebit vniuersos rogare leges, quas mox abrogare, in quos latae sunt, possint: Volo tamen audire quid sit, propter quod matronæ consternatæ procurrant in publicum, ac vix foro se, ac concione abstineant. Vt captiui ab Annibale redimantur parentes, viri, liberi, fratres earum procul abest, abistitque semper talis fortuna reip. sed tamen quum sunt, negastis hoc pijs precibus eorum. At nõ pietas, nec sollicitudo pro suis, sed religio congregauit eas. Matrem Idæam Pellinuræ ex Phrygia venientem accepturæ fuit. Quid honestum dictu saltem seditioni prætenditur muliebris: ut auro, & purpura fulgeamus, inquit, ut carpētis festis, profestisque diebus velut triumphantes de lege victa, & abrogata, & captis & ereptis suffragijs vestris per urbem vectemur: ne vltius modus sumptibus, nec luxuriæ sit. Sæpe me querentem de foeminarum, sæpe de virorum, sed de priuatorum modo, sed etiam magistratum sumptibus audistis, diuersisque duobus vitijs avaritia, & luxuria ciuitatem laborare, quæ pestes omnia magna imperia euerterunt. Hæc ego, quò melior, latiorque in die, fortuna reipublicæ est: quo magis imperium crescit, & iam in Græciam, Asiamque transcendimus omnibus libidinum illicebis repletas, & regias etiam atrectamus gazas, co plus horreo, *ne ille res magis nos caperint, quàm nos illas.* Infesta, mihi credite, signa ab Syracusis illata sunt huic urbi: iam nimis multos audio Corinthi, & Athenarum ornamenta *Luxu: Pa-* laudantes, mirantesque, & antefixa fictilia *manu p-* deorum Romanorum ridentes. Hos ego ma- *stringit.* lo propitios Deos, & ita spero futuros, si in suis manere sedibus patiemur. Patrum nostrorum memoria per legatum Cyncam Pyrrhus non virorum modo, sed etiam mulierum *Mulierum antiquarum* ad coercendam luxuriam muliebre lata erat, tamen nulla accepit. Quam causam fuisse *cause.*

*Lex nulla
satis com-
moda em-
nibus.*

Luxu: Pa-

Mulierum

antiquarum

cause.

*Matru
beatis
in Rom.*

lapidem posuissent, nonne id agmen, quod obruta hæc urbs esset, matronæ auerterunt? Iam urbe capta à Gallis, aurum, quo urbs redempta est, nempe matronæ consensu omnium in publicum contulerunt? Proximo bello (ne antiqua repetam) nonne, & cum pecunia opus fuit, viduarum pecuniæ adiuuerunt ærarium? & quum Dijoquoque noui ad opem ferendam dubijs rebus accefferetur, matronæ vniuersæ ad mare profectæ sunt, ad matrem Idæam accipiendam? Dissimiles, inquit, causæ sunt. Nec mihi causas æquare propositum est: nihil noui factum purgare satis est. Cæterum, quod in rebus ad omnes pariter viros, feminasque pertinentibus, fecisse eas nemo miratus est, in causas propriæ ad ipsas pertinentem miramur fecisse? quid autem fecerunt? superbas medijs fidijs aures habemus, si, quum domini seruorum non fastidiant preces, nos rogari ab honestis feminis indignamur. Venio nunc ad id, de quo agitur, in quo duplex Consulis oratio fuit. Nã, & legem vllã omnino abrogari est indignatus, & eam præcipuè legem, quæ luxuriæ muliebris coercendæ causa lata est. Et illa communis pro legibus visã consularis oratio est, & hæc aduersus luxuriam seuerissimis moribus coueniebat.

*Reges pro
tempore
mutabiles.*

Itaque periculum est, nisi quid in vtraque vani sit, docuerint te, ne quis error vobis offundatur. Ego enim quemadmodum ex ijs legibus, quæ non in tempus aliquod, sed perpetuæ utilitatis causa in æternum latæ sunt, nullam abrogari debere fateor, nisi quam, aut usus coarguit, aut status aliquis reipublicæ inutilem fecit, sic quas tempora aliqua desiderarunt leges, mortales, vt ita dicam, & temporibus ipsis mutabiles esse video. Quæ in pace latæ sunt, plerumque bellum abrogat, quæ in bello, pax, vt in nauis administratione, alia in secunda, alia in aduersa tempestate vsi sunt. Hæc quum ita natura distincta sint, ex vtro tandem genere ea lex esse videtur, quam abrogamus?

An vetus regia lex simul cum ipsa urbe nata? an (quod secundum est) à Decemuiris ad condenda iura creatis in duodecim tabulis scripta? sine qua cum maiores nostri nos existimant matronale decus seruari posse: nobis quoque verendum sit, ne cum capudorem, sanctitatemque feminarum abrogemus? Quis igitur nescit, nouam istam legem esse Q. Fabio, & Tito Sempronio Consulibus vi-

ginti annis ante latam: sine qua, quum per tot annos matronæ optimis moribus vixerint, quod tandem, ne abrogatâ eâ effundantur ad luxuriam, periculum est? Nam si ista lex ideolata esset, vt finiret libidinem muliebrem, verendum foret, ne abrogata incitaret. Cur sit aut lata, ipsum indicauit tempus. Annibal in Italia erat victor ad Cannas: iam Tarentum, iam Arpos, iam Capuam habebat, ad urbem Romam admoturus exercitum videbatur: defecerant socij: non milites in supplementum, non socios nauales ad classem tuendam, non pecuniam in ærario habebamus: serui quibus arma darentur, ita vt pretium pro illis bello perfecto dominis solueretur, emebantur.

In eandem diem, frumentum, & cetera, quæ belli usus postulabant, præbenda, publicani se conducturos profecti erant: seruos ad remum numero ex censu constituto, cum stipendio nostro dabamus. Aurum, & argentum omne a Senatoribus eius rei initio orto, in publicum conferebamus, viduas, & pupilli pecunias suas in ærarium deferebant: cautum erat, quò ne plus auri, & argenti facti, quò ne plus signati argenti, & æris domi haberemus.

Tali eo tempore in luxuria, & ornatu matronæ occupatæ erant, vt ad eam coercendâ lex Oppia desiderata sit. Quam quia Cereis sacrificium lugentibus omnibus matronis intermissum erat, Senatus finiri luctum triginta diebus iussit. Cui non apparet, inopiam, & miseriam ciuitatis, & quia omnium priuatorum pecuniæ in usum publicum vertendæ erant, istam lege scripsisse, tandiu mansuram, quandiu causa scribendæ legis mansisset? Nam si quæ tunc temporis causa, aut decreuit Senatus, aut populus iussit, in perpetuum seruari oportet: cur pecunias reddimus priuatis? cur publica præsentis pecuniæ locamus? cur serui, qui militant, non emuntur? cur priuati non dabimus remiges? sicut tunc dedimus? Omnes alij ordines, omnes homines mutationem in meliorem statum reipublice sentient, ad coniuges tantum nostras pacis, & tranquillitatis publicæ fructus nõ perueniet? Purpura viri vtentur, prætextati in magistratibus, in sacerdotijs: liberi nostri prætextati, purpura togis vtentur: magistratibus in colonijs, municipijsque, hic Romæ infimo genere magistris vicorum prætextæ habendæ ius permitteremus: nec id vt viri solus habeant tan-

*Cereris
crura.*

*Purpura viri
vtentur.*

*Purpura
magistris.*

Q O O O 3. suu

tum insignis, sed etiam ut cum eo crementur mortui, foeminis duntaxat purpuræ vsu interdiceretur: Et quum tibi viro liceat purpura in veste stragula uti, matrem familias tuâ, purpureū amiculum habere non sines: *Et agnoscis tuus speciosus instratus eris, quàm vxor vestita?* Sed in purpura, quæ teritur, absumitur, non iustam quidem, sed aliquam tamen causam tenacitatis video: in auro verò, in quo præter manupretium nihil intertrimenti fit, quæ malignitas est? præsidium potius in eo est, & ad publicos, & ad priuatos vsus, sicuti experti estis. Nullam æmulationem inter se singularum, quando nulla haberet, esse aiebat. At hercule vniuersis dolor, & indignatio est, quum sociorum Latini nominis vxoribus vident ea concessa ornamenta, quæ sibi adempta sunt: quum insignes eas esse auro, & purpura: quum illas vehi per urbem, se pedibus sequi: tanquam in illarum ciuitatibus non in sua imperium sit.

Virorum hoc animos vulnerare possent: quid mulierularum censetur, quas etiam parua mouent: non magistratus, nec sacerdotia, nec triumphus, nec insignia, nec dona, aut spolia bellica ijs contingere possunt: munditiæ, ornatus, & cultus, hæc foeminarum insignia sunt, his gaudent, & gloriantur, hunc mundum muliebrem appellârunt maiores nostri.

Quid aliud in luctu, quam purpuram, atque aurum deponunt? quid quum eluxerunt, sumunt? quid in gratulationibus, supplicationibusque, nisi excellentiorem ornatum adijciunt. Scilicet, si legem Oppiam abrogaueritis, non vestri arbitrij erit, si quid eius vetare volueritis, quod nunc lex vetat, minus filia, vxores, sorores etiam quibusdam in manu erunt. Nunquam saluis suis exiit seruitus muliebris, & ipsis libertatem, quam viduitas, & orbitas facit, detestantur. In vestro arbitrio suum ornatum, quam in legis malunt esse, & vos in manu, & tutela, non in seruitio debetis habere eas, & malle patres vos, aut viros, quàm dominos dici. Inuidiosis nominibus utebatur modo Consul, seditionem muliebrem, & secessionem appellando. Id enim periculum est, ne sacrum montem, sicut quodam irata plebs, aut Auentinum capiant. Parendum huic infirmitati est, quodcunque vos censueritis.

Luctus sit deposita purpura.

Potestas moderanda.

Quo plus potestus moderatus imperio uti debetis.

OECONOMIA orationis.

I. Exordium à persona aduersarij, & propositio dicendorum.

II. Refellit primum, quod Cato de cætu, & seditione mulierum dixerat: qui ut nimis atrociter, & extra rem dicta, urbano risu diluis, Catenem virum mitem, & trucem oratorē appellans, non esse autem nouum mulierum cætum fieri, qui alias tanto reipub. emolumento fuerit celebratus, vel ex ipsis Catonis originibus ostendit. Afferit porro vulgatissima exempla Sabinarum, Marcia, & cæterarum matronarum, in dubijs, & formidolosis reipublica temporibus, ut bello Gallico, & Punico egregiè nauatâ operam, non modo in pacandis discordijs, & in arario suo censu sustentando, sed in religionibus, ceremonijs procurandis, quo in pietatis officio cæteris sæper præluxere. Tum per præoccupationem concludit hunc locum, si alias, inquit, utiliter pro alijs conueniunt, cur non in sua causa? Hoc quidem eis denegare, superba arrogantia est, cum & seruatorum preces à dominis audiantur.

III. Post diuisam ad maiorem lucem distributionis, Catonis orationem, primum agit contrariâ, quod dixit de non abrogandis legibus, & ostendit aliquas pro temporibus utiliter abrogari. Sicut in nauis administratione, alia in secunda, alia in aduersa tempestate vsui sunt.

IV. Ad legem Oppiam singularem descendit, cuius non esse eam auctoritatem probat, ut aeterna seruari debeat, quod euincit maximè à tempore, & occasione legis, ipsiusque legislatoris consilio. Lata est in atroci belli Punici tempestate, non ad coercendum mulierum luxum, sed ad reip. subsidium. Nunc autem deteresa huius temporis fuligine, res ipsa aliud suadet.

Quod autem dixit de Cereris sacrificio, lugentibus matronis omnibus intermisso, hoc & alij meminere, à matronis quippe minimè atratis, quæ post Cannam, em cladem non inueniebantur celebrari oportebat: Itaque senatum finire luctum 30. diebus iussit. Vide Censor. Var. Lect. lib. 2. c. 21.

V. A pari ostendit legem temporariam fuisse, cùm cætera eius temporis sint antiquata. Sole mulieres, quod per se durum est, huius pacis fructum non sentiunt.

VI. Argu;

VI. Argumentatur à natura rei. & ipso usu purpura, qua solent esse mulieres communi. Nam & pueri, & magistrus vicorum, non modo vincti, sed & mortui conceditur, quoniam equis ipsi, in quo per iudicium videtur purpura dignitatem exornare, verum obiter animaduertit eandem fuisse purpura illi semper magna & illustri fortuna notam. Maxime vero sub Imperatoribus, quorum latae etiam leges existant. Ὅτι μὴ ἀλλὰς ἀλλοτρῶν τι μέγ. Leges de ea. Ὅτι οὐ γὰρ ἐστὶν ἄλλοτρίων τι μέγ. quod Leo tamen constitutione 80. permittit. Augusta ipsa non pariebant, nisi in purpura, siue quod indicat videtur Themistius erat. 6. Ad Valerianianum, de purpureis σπορῶν τοις intelligitur, siue de cubiculo πορφύρα, de quo Anna Commena lib. 6. ἀφωρισμένων τῶν τικτῶσας τῶ βασιλέων οἰκίῃ παρφοῦσαν ἀναμάσσειν.

VII. Animaduerte in eo hominis artificium, qui avaritiam grauem, & seriam contra luxum operationem in perpetuo secessu infringere conatur. Indignum est equos (inquit) in usu purpura matronas praecedere, qui non modo purpura instrati, sed gemmis quoque crecente luxu ornati sunt. Equi radiantibus gemmis onusti antecede-
 Equi gemmis onusti. bant. Sidon. Apollin. ep. 20. l. 4. Dehinc callide ad usum auri delabatur. Est usus purpura senectus maritorum negabit, quia absumitur. At in auro nihil interrimenti, sed solum manupretium, sed merces pro opera manuum.

VIII. Refellit, quod postremum dixerat nullam debere esse querimoniam, quod omnes in eo essent aequales. Imo (inquit) inde omnium iusta indignatur oratio, quod videant ea sibi Roma in luce terrarum erepta ornamenta, quibus latina liberè fruuntur, & vane ignominiam grauius ferunt, quod affectus magis hic sexus sit obnoxius.

Γυναίκεα φῶσι ἰσχυρὰ τῶ παῖδες ἀλισκομένη (inquit) Sidonius Pelusiora ep. 1. 6. ex eo. Pugnati cum motu pro mundo mulierum, quod hoc vno, & proprio sui sexus solas o. d. utius sine orbata.

IX. Et quia Cato his ornamentis mulieribus concessis virorum libertatem in ringi contendebat, hoc refellit, & declarat maritorum imperium liberum, etiam si lex petitionem concedat, aequè semper futurum.

X. In peroratione demulcet viros disertus orator feminatum, monens, ut malint uxores in manu, & tutela habere, quam in seruitio.

Nique enim sunt amicae, sed thalami socia.

Idcirco per seclard animaduertit Proba Falconia, ubi agit de animantibus & conformatione hominum. Queritur hinc alius, nec quisquam ex agmine tanto.

Audet adire virum, locisque in regna vocari.
 Omnipotens genitor coelae. & viscera nudat,
 Harum unam iuueni laterum compagibus arctis
 Eripuit, subitoque oritur mirabile donum.
 Argumentum ingens.

Mulier argumentum ingens.

GENVS DELIBERATIVVM.

Dissuasiones.

Ex Quinto Curio.

SCHYTAE LEGATI Oratio.

Dissuadet Alexandro Imperij propagandae cupiditatem. Hec oratio parua mole, magna sensibus, plena sententiarum gemmis, inter eximias censeri potest.

SI Diu habitum corporis tui auiditati animi sparem esse voluissent, orbis te non caperet, altera manu orientem, altera occidentem cotingeres. Et hoc assequutus scire velles, ubi tanti numinis fulgor conderetur. Sic quoque concupiscis, quae non capis. Ab Europa petis Asia, ex Asia transis in Europam.

Deinde, si humanum genus omne superaueris cum syluis, & niuibis, & fluminibus, feris quoque bestiis gesturus es bellum. Quid tu ignoras magnas arbores diu crescere, vna hora extirpari? Sultus est, qui fructus earum spectat, altitudinem non meretur: vide, ne dum ad eucumem peruenire contendis, cum ipsis, quos comprehenderis, decidas.

Leo quoque aliquando minimarum auium pabulum fit: & ferrum rubigo consumit. Nihil tam firmum est, cui periculum non sit, etiam ab inualido.

Quid nobis tecum est? nunquam terram tuam attigimus. Qui sis, vnde venias, licetne ignorare in vastis syluis viuicibus? Nec feruere vlli possumus, nec imperare desideramus. Dona

Scytharum insignia.

Alexander omnium gentium doctus.

Diuitias survive cogitans.

na à nobis data sunt (ne Scytharum gentem ignores) iugum bouum, aratrum, & sagitta, & patera. His utimur, & cum amicis, & aduersus inimicos: fruges amicis damus bouum labore quaesitas, patera cum his vinum. Dis delibamus: inimicos sagitta eminus, hasta cominus perimus. Sic Scythiae Regem, & postea Persarum, Medorumque superauimus, patuitque nobis iter vsque in Aegyptum. At tu qui te gloriaris ad latrones persequendos venire, omnium gentium, quas adisti, latro es. Lydiam cepisti, Syriam occupasti, Persidem tenes: Bactrianos habes in potestate, ladros petisti. Iam etiam ad pecora nostra auaras, & instabiles manus porrigis.

Quid tibi diuitiis opus est, qua te survive cogunt? Primus omnium satiatis parasti famem, ut quo plura haberes, acrius, quae non habes, euperes. Non succurrit tibi, quando circum Bactra haereas? Dum illos subigis, Sogdiani rebellare coeperunt. Bellum tibi ex victoria nascitur. Nam ut maior, fortiorque sis, quam quisquam, tamen alienigenam dominum nemo pati vult. Transi modo Tanaim, scies, quam late pateat, nunquam tamen conque- ris Scythas. Paupertas nostra velocior erit, quam exercitus tuus, qui praedam tot nationum vehis. Rursus, quum procul abesse nos credes, videbis in tuis castris. Eadem velocitate & sequimur, & fugimus, Scytharum solitudines Graecis etiam pronebis audio eludi. Nos deserta, & humano cultu vacua magis, quam vrbes, & opulentos agros sequimur. Proinde fortunam tuam pressis manibus tene. Lubrica est, nec inuita teneri potest. Salubre consilium sequens, quod praefas tempus ostendit melius, Imponere felicitati tuae franos: facilius illam reges. Nostri sine pedibus dicunt esse fortunam, quae manus & pinnas tantum habet, quum manus porrigit pinnas quoque comprehendere non sinit.

Denique, si Deuses, tribuere mortalibus beneficia debes, non sua eripere: Sin autem homo es, id quod es, se nper esse te cogita.

Stultum est eorum meminisse, propter que eui obliuisceris. Quibus bellum non intuleris, bonis amicis poteris uti. Nam, & firmissima est inter pares amicitia: & videntur pares, qui non fecerunt inter se periculum virium. Quos viceris, amicos tibi esse. caue credas. Inter dominum, & seruum nulla amicitia est: etiam in pace: belli tamen iura seruantur. Iurando gratiam Scythas sancire ne credideris. Colendo fi-

dem iurant. Graecorum ista cautio est. Qui facta consignat, & Deos inuocant: nos religionem in ipsa fide nouimus. Qui non reuerentur homines, fallunt Deos. Nec tibi amico opus est, de cuius beneuolentia dubites. Caeterum nos, & Asiae & Europae custodes habes. Bactra nisi diuidat Tanais, contingimus: ultra Tanaim vlque ad Thraciam colimus. Thraciae Macedoniae esse fama est. Vtrique imperio tuo finitimos hostes, an amicos velis esse, considera.

Oeconomia orationis.

I. Exordium est ab ambitionis natura, cuius sita nunquam expletur, sed Dei ipsius, qui sedes in Coudo Diolampā (ut loquitur Synesius) domicili- um scriuatur.

II. Dissuadent Scythae, primum à rerum magnarum periculo, quippe culmen excelsae fortuna lubricum. Similiter Herodotus in oratione Artabani θεός ἴσως οὐκ ἔμελλε τὰ μέγιστα ἀεὶ δὲ δέσπει τὰ τοιαῦτα. τε κεραυβ, ἐπισηπτε ἑίλα, & Liberius summum ad gradum claritatis veneris consistes, agrè, & citius, quam ascendas decides.

III. Periculum huius conditionis probans, quod magnis parua quaeque etiam nocere possint. Inimicum quamuis humilem docti est metuere. Etiam ca, iam vnus habet umbram sua. Pub. Syrus.

IV. Delabuntur ad hypotesin, & argum- tantur à natura sua gentis, quam bello lacessere, iniquum est, & temerarium. Et minime is, qui aggressi fuerint impune. Quod autem hic asser- tur de donis Symbolici, ductum à consuetudine Scytharum, cuius simile exemplum videtur in muneribus ab Idanbura eiusdem gentis Rege missis ad Darium. Clemens Alex. lib. 5. de quo dixi in Symbolis.

V. Egregia libertate carpitur Alexandri luxus, & in omnium rerum affluentia inopia. Nā, ut recte ait Publius Syrus in mimis.

Instructa inopia est, in diuitijs cupiditas. Hoc ipsius Alexandri victoriarum decursu co- probatur.

VI. Ad hac liberius minantur nisi benemo- nentibus pareat, & contra eius arma, & diuisi- tias obtendunt suam paupertatem, quam Dio- nysius Prusaeus recte ἀσλοὶ χρεῖμα nominat.

VII. Proinde perorando hortantur, ut fortuna nam suam pressis manibus teneat. Quippe fortuna nam suam reperias, quam retineas, inquit adomo.

Magna quaeque damna in-

Inimicus non com-

idem Syrus auctor. Addunt ad huius sententia confirmationem, ingeniosam Fortunam in sua gente pecturam, cum manibus, & pinnis, sine pedibus, quo significabant mobilem, & nullo loco consistentem. Contraria est fortuna Latinorum viscosa, quam puto sic nominatam, non quod homines emines caperet, sed quod constans sit, & permanens, quasi visco irretita. Talis est Nix apud Pompeium Poetam, & Mars Laconicus in vinculis apud Pausaniam.

Victoria impluvia.

VIII. Potentissima ultimo loco adhibens argumenta apud ipsum Alexandrum, qui Deum nomen affectabat: monent quippe, ut sit beneficus in mortales, hoc enim expectissima ad Dei similitudinem via. Αγαθότης Θεού Διού (inquit Syneus) sic itur in altera pectora. Contra, si vi homines ubiugauerit, quot servos, tot hostes habiturus est.

Benefacere Deina ura

IX. Postremo dicta, & oblatas condiciones sanctiunt, non iureiurando, sed fide, quae est antiquissimum numen.

Fides.

Ante Iouem generata, decus diuumque, hominumque Iustitiae confors, tacitumque in pectore numen. Silius Italicus.

NABARZANIS ORATIO ad Darium.

De pralio differendo, & abdicatione Imperij: Vafra, & callida.

Ex Q. Cur. No.

SCIO me, inquit, sententiam esse dicturum prima specie, haudquaquam auribus tuis gratam.

Sed medici quoque grauiore morbos asperis remedijs curant, & gubernator, ubi naufragium timet, iactura, quicquid seruari potest, redimit.

Ego tamen, non ut Imperium quidem facias, suadeo, sed ut te, ac regnum tuum salubri ratione conferuas. Dijs aduersis bellum inimicus, & pertinax fortuna Persas vrgere non desinit. Nouis iniurijs, & hominibus opus est. Auspicium, & Imperium alij trade inteream, qui tamdiu Rex appelletur, donec Asia decedat hostis. Victor deinde regnum tibi reddat, hoc autem breui futurum ratio promittit. Baetra intacta sunt: Indi, & Sagae in tua potestate, tot populi, tot exercitus, tot

equitum, peditumque millia ad renouandum bellum vires paratas habent, ut maior bellimoles superstiti, quam exhausta sit. Quid ruinas belluarum ritu, in perniciem non necessariam?

Fortiorum virorum est magis vitam conremnere, quam odisse vitam. Saepè tædio laboris ad vilitatem sui compelluntur ignaui, at virtus nihil inexpertum omittit.

Vita odium non est viri fortis.

Itaque vltimum omnium mors est, ad quam non pigre ire satis est. Proinde si Baetra, quod turissimum receptaculum est, petimus, Praefectum regionis eius Bessum Regem temporis gratia, statuamus. Compositis rebus, iusto Regi tibi fiduciarium restituet Imperium.

Mors est. corpius.

OECONOMIA orationis.

I. Insinuatione vitur Vulpes in re ambigua, proponens se austeram quidem, sed salubriam dicturum, ducto à medico exemplo. hanc similitudinem susè prosequitur August. epist. 48. ad Vincetium, & epist. 1. ad Bonifacium, & Sermon. 59. de verbis Domini. Caesarius Arelatensis homil. 8. Ph. lo. Iudaeus de sacrificijs.

II. Primo opponit religionem, & infelicitatem ad desertendum Darium, quo praetextu ambitiosi, & improbi, ut videre est in varijs historijs, saepe abuti solent: Quippe nihil efficacius multitudinem regit, & ut ait Iustinus, lib. 8. Iure ille à Dijs proximus habetur, per quem Deorum maiestas vindicatur. Verum huiusmodi homines praetextu caelo, captant terras.

Dijs proximus quis.

III. Addit sua fraudi delinimenta, & spes praelaras in posticum colligit ex adiunctis, si arius tanisper huic infelicium rerum velut effuso torreni se subtrahat.

Calliditas blanda.

IV. Quod vafra ars est, etiam sententiosus est insidiato, quod sincerius loqui videatur, & facilius in errorem inducat. Sed χρῆσθαι λαλιῶντων suspecta prudentibus oratio.

V. Ad summum rem de compacto gerunt perfidiosi, ut in Velabro Olearij.

Sic multi animus, quorum atroci iunctus malitia est, Composita dicta ex pectore euoluunt suo, Quae cum componas dicta factis discrepat. Accus in Emmonaidibus.

ORATIO MARCI FVRII
Camilli ad Pop. Rom. de non trā-
migrando Veios.

*Hæc oratio vna est ex T. Liuij grauissimis
concionibus. Inuentio argumentorum
tota penè ab autoritate Religionis,
& vrbis, Populi Romani gloria, & si-
tus commodis. Dispositio à sacris transit
ad humana. Elocutio grandis est, &
paludata.*

Ex Liuij l. 5. ab vrbe C.
A Deo mihi acerba sunt (Quirites) contē-
tiones cum Tribunis plebis, vt nec tri-
stissimi exilij solatium aliud habuerim,
quoad Ardea vixi, quam quod procul ab his
certaminibus eram: & ab eadem hæc, nō nisi
me Senatusconsulto, Plebisque iussa reuoca-
retis, rediturus vniquam fuerim: nec nūc me,
vt redirem, mea voluntas mutata, sed vestra
fortuna perpulit. *Quippe, vt in sua sede mane-
ret patris, id agebatur, non vt ego vsque in pa-
triam essem.* Et nunc tacerem, & quiescerem li-
benter, nisi hæc quoque pro patria dimicatio
esset: cui deesse, quoad vita suppeditat, alijs
turpe, Camillo etiam nefas est. Quid enim
repetimus? quid obsessam ex hostium mani-
bus eripimus, si recuperatam ipsi deserimus?
Et cum victoribus Gallis, capta tota vrbe, Ca-
pitoliū tamen, atque arcem, Dijque, &
homines Romani tenuerint, habitauerint:
victoribus Romanis, recuperata vrbe, arcis quo-
que, & Capitoliū deseretur? *Et plus vastita-
tis huic vrbi secunda nostra fortuna iacuit,
quam aduersa fecerit?* Equidem si nobis cum
vrbe simul posita, traditaque per manus si-
mul religiones nullæ essent, tamen tam eui-
dens numen hæc tempestate rebus adfuit Ro-
manis, vt omnem negligentiam diuinæ cultus
exemptam hominibus putem. Inuenimur eni-
m horum deinceps annorum, vel secundas
res, vel aduersas, inueniemus omnia prosperè e-
uentisse: *egentes Deo: saueras, spernentibus,*
iam omnium primum Veniens bellum, per
quos annos, quanto labore egestum? non ante
cepit finem, quam monitu Deorum aqua ex
lacu Albano eniis: est. Quid hæc tandem vi-
bis nostræ clades noua? non autē exorta est,

disse.

quā sperata vox cælo emissa de aduentu Ga-
lorum, quam gentium ius, à Legatis nostris
violatum: quam à nobis, quum vindicari d-
beret, eadem negligentia Deorum prætermis-
sum? Igitur victi, captique, ac redempti, tan-
tum poenarum Dijs, hominibusque dedimus,
vt terrarum orbi documento essemus. Ad-
uersæ deinde res admonuerunt religionum:
confugimus in Capitolium ad Deos, ad sedem
Iouis Optimi Maximi: sacra in ruina rerum
nostrarum alia terræ celauimus, alia aucta
in finitimas vrbes amouimus. ab hostium o-
culis: Deorum cultum, deserti ab Dijs, ho-
minibusque, tamen non intermissum. Red-
didere igitur patriam, & victoriā, & antiquū
belli decus amissus: & in hostes, qui cæci a-
uaritia, in pondere auri, foedus, ac fidem fefel-
lerunt, verterunt terrorem, fugamque, & cæ-
dem. Hæc culti, neglectique numinis, tantā
monumenta in rebus humanis cernentes, ec-
quid sentitis (Quirites) quantum vix dum
ex n. ufragijs prioris culpa, cladisque emerg-
tes, paremus nefas? Vrbum auspicio, inaugu-
ratoque habemus conditam: nullus locus in
ea non religionum, Deorumque est plenus: sa-
crificijs solemnibus, non dies magis statī, quā
loca sunt, in quibus stant. Hos omnes Deos
publicos, priuatosque, Quirites, deserturi es-
tis: quam par vestrum factum est, quod in
obsidione nuper in egregio adolecente Fa-
bio, non minore hostium admiratione, quam
vestra conspectum est, cum inter Gallia te-
la sigressus ex arce, solenne Fabij gentis in
colle Quirinali obiit: An gentilitia sacra, ne
in bello quidem intermitteri, publica sacra, &
Romanos Deos, etiam in pace deseri placet?
& Pontifices, flaminesque negligentiores pu-
blicarum religionum esse, quam priuatis in
solemni gentis fuerit: Forsitan aliquis dicat,
aut Veijs ea non facturos, aut huc inde mis-
suros sacerdotēs nostros, qui faciant, quorum
neutrū fieri salutis ceremonijs potest. Et ne
omnia generatim sacra, omnesque perent-
scam Deos, in Iouis epulo non alibi, quā
in Capitolio, paluinar suscipi potest: Quid
de æternis Vestæ ignibus, signoque, quod im-
perij pignus custodia eius templi teneret lo-
quat: quid de ancilibus vestis? Mars Gradi-
ue, tuque Quirine pater, hæc omnia in pro-
fano deseri placet sacra, æqualia vrbī, quæ-
dam origine vrbis verustiora: & videte, quid
inter nos, & maiores nostros interit: Illi sa-
cra quædam in monte Albano, Lanuuiūque
nobis

*Roma Dei-
rum plan.*

Fabio

vobis facienda tradiderunt. An ex hostium
 vrbibus Romam ad nos transferri sacra reli-
 giosum fuit: hinc sine piaculo in hostium
 urbem Veios transferemus? Recordamini,
 agite, dum quoties sacra instaurantur, quia
 aliquid ex patrio ritu negligentia, casuue pre-
 termisum est. Modo, quae res post prodigium
 Albani lacus, nisi instauratio sacrorum, aus-
 piciorumque renouatio, affectae Veienti be-
 lo reipublicae remedio fuit? At etiam tan-
 quam veterum religionum memores, & pe-
 regrinos Deos transfulimus Roman, & insti-
 tuimus novos. Iuno regina transfueta à Veijs
 nuper in Auentino, quam insigni ob excel-
 lens matronarum studium, celebrique de-
 dicata est die? Aio locuto templum propter
 caelestem vocem exauditam in noua via ius-
 sum fieri: Capitolinos ludos solemnibus ali-
 is addidimus, collegiumque ad id nouum au-
 thore senatu condidimus. Quid horum opus
 fuit suscipi, si urbem Romanam vna cum
 Gallis relicturi sumus? si non voluntate man-
 simus in Capitolio per tot menses obsidionis?
 si ab hostibus metu retenti sumus? De sacris
 loquimur, & de templis, quid tandem de sa-
 cerdotibus? nonne in mentem venit, quan-
 tum piaculum committatur? Vestalibus
 nempe vna illa sedes est, ex qua eas nihil vn-
 quam, praeterquam vrbis capta, mouit. Flami-
 ni Diali noctem vnam manere extra urbem
 nefas est. Hoc Veientes pro Romanis facturi
 estis sacerdotes? & vestales tuarum deserent
 Vesta? & flamen peregrè habitando in singu-
 las noctes tantum sibi, reiue publicae piacu-
 li contrahet? Quid alia, quae auspiciato agi-
 mus omnia fere intra pomerium, cui obli-
 uioni, aut cui negligentiae damus? Comitua
 curiata, quibus Consules, tribunosque milita-
 res creatis: vbi auspiciato, nisi vbi assolent,
 fieri possunt? Veiolne haec transferemus: an
 comitorum causa populus tanto incommo-
 do in desertam hanc ab Dijs, hominibusque
 urbem conueniet? Sed res ipsa cogit vastam
 incendijs, ruinis que relinquere urbem,
 & ad integra omnia Veios migrare, nec hic
 aedificando inopem plebem vexare: hanc
 autem iactari magis causam, quam veram
 esse, vt ego non dicam, apparere vobis (Quir-
 tes) puto, qui meministis ante Gallorum ad-
 uentum saluis tectis publicis, priuatisque
 stante incolumi urbe, hanc eandem rem acta
 esse, vt Veios transmigraremus. Et videte, qua-
 nam inter meam sententiam, vestraque inter sit.

Tribuni vos, etiam si tunc faciendum non
 fuerit, nunc utique faciendum putatis: ego
 contra (nec id mirati sitis, priusquam quale sit
 audieritis) etiam si tunc migrandum fuisset
 incolumi tota urbe, nunc has ruinas relin-
 quendas non censerem. Quippe tum causa
 nobis in urbem captam migrandi victoria ef-
 set gloriosa nobis, ac posteris nostris, nunc
 haec migratio nobis misera, & turpis, Gallis
 gloriosa est. Non enim reliquisse victores,
 sed amisisse victi patriam videbimini. Hoc
 ad Alliam fuga, hoc capta urbe, hoc circum-
 fessum Capitolium necessitatis imposuisse, vt
 desereremus Penates nostros, exiliumque, ac
 fugam nobis ex eo loco confisceremus, quem
 tueri non possemus: Et Galli euertere potue-
 runt Romam, quam Romani restituere non
 videbuntur potuisse. Quid restat, nisi vt si iam
 nouis copijs veniant, (constat enim vix cre-
 dibilem multitudinem esse) & habitare in
 capta abs se, deserta à nobis. Haec urbe velint,
 sinatis: Quid si non Galli hoc, sed veteres ho-
 stes nostri Aequi, Volsci que faciant, vt com-
 migrent Romam? Velut sic illos Romanos,
 vos Veientes esse? Non maluis hanc solitudi-
 nem vestram, quam urbem hostium esse? Non
 equidem video, quid magis nefas sit. Haec sce-
 lera, quia piget aedificare, haec decora pa-
 ti, parati estis? Si tota urbe non a n melius,
 ampliusue tectum fieri possit quam casa il-
 la conditoris est nostri, non in casis ritu pa-
 storum, agrestiumque habitare est satius in-
 ter sacra, penatesque vestros, quam exulatum
 publice ire: Maiores nostri conuenae, pasto-
 resque, quum in his locis nihil praeter syluas,
 paludesque esset, nouam urbem, tam breui Religionis
 aedificauerunt, nos Capitolio, arce incolu-
 mi, stantibus templis Decorum, aedificare in-
 cesam piget? Et quod singuli facturi sumus,
 si aedes nostrae deflagassent, hoc in publico
 incendio vniuersi recusamus facere: Quid
 tandem si fraude; si casu Veijs incendium or-
 tum sit, ventoque, vt fieri potest, diffusa fla-
 ma, magnam partem vrbis absumat? Fidenae
 inde, aut Gabios, aliamue quam urbem qua-
 situri sumus, quo transmigremus? Adeo
 nihil tenet solum patriae, nec haec terra, quam
 matrem appellamus: sed in superficie, signis-
 que caritas nobis patria pendet? Equidem fa-
 reor vobis (& si minus iniuria vestrae, quam
 meae calamitatis meminisse iuuat) quum ob-
 essem, quotiescunque patria in mentem ve-
 niat, haec omnia occurrebant: colles, cam-
 pique

Albanus
lacus.

Iuno Re-
gina.

Flamen
Dialis.

Patria
amor.

Religionis

Pique, & Tiberis, & afflueta oculis regio, & hoc cœlum, sub quo natus, educatusque essem. Quæ vos (Quirites) nunc moueant potius charitate sua, ut maneatis in sede vestra, quam postea, quum reliqueritis ea macerent desiderio. Non sine causa Dij, hominesque hunc vrbis condendæ locum elegerunt, saluberrimos colles, flumen opportunum, quod ex mediterraneis locis fruges deuehantur, quod maritimi commeatus accipiantur: mare

Roma sicut

vicinum ad commoditates, nec expositum nimia propinquitate ad pericula classium exercitarum, regionum Italiae medium. Ad incrementum vrbis natum vitæ locum, argumento est ipsa magnitudo tam nouæ vrbis.

Trecentesimus sexagesimus quintus annus vrbis, Quirites, agitur. Inter veterimos populos tandem bella geritis, cum interea (ne singulas loquar vrbes) non coniuncti cum AEquis Volsci, totam valida oppida, non vniuersa Etruria tantum terra, marique pollens, atque inter duo maria latitudinem obtinens Italia, bello vobis est par. Quod quum ita sit, quæ (malum) ratio est expertis alia experti? Quum iam ut virtus vestra transire aliud possit, fortuna certe loci huius transferri hinc non possit? Hic Capitolium est, vbi quondam capite humano inuento, responsum est, eo loco caput rerum, summamque imperij fore. Hic, cum auguratum liberaretur Capitolium, Inuentas, Terminusque maximo gaudio Patrum nostrorum moueri se non passi: hic Vestæ ignes, hic ancilia cœlo demissa, hic omnes propitij manentibus vobis Dij.

*Inuentas
Terminus.*

OECONOMIA orationis.

- I. A persona aduersariorum exorditur, in odium adducit, suam vero in patriam charitatem commendans benevolentiam conciliat.
- II. Primum argum. a repugnantibus. Absurdum urbem tanto sudore, & sanguine seruatam relinquere, ut plus vastitatis secunda fortuna, quam aduersa fecisse videatur.
- III. A religione Deorum, quod est potentissimum argumentum. Nam, ut ait Aristoteles, septimo Politicorum, capite octavo, πρῶτον πρὸς θεῶν ἰτι-
u dicitur, & N. cephorus Gregorius libro tertio, qui religionem cum vita civili apte coniungit, οὗτος δὲ ὁδὸς εἰς τὰ βέλτιστα, καὶ σωτηρία κρεί-

τισ. Potentissimus est dux ad optima quaque, & populi salutem. Contra.

Dij multa neglecti dederunt Hesperie mala luctuosæ.

IV. Colligit presentiam Deorum ab enumeratione effectorum, ostendens quomodo saepe rebus turbidis, et formidolosus adsuerint, & spretis, pœnas incusserint. Commemorat autem Albanum lacum, Aium, & Fabij legatos. Albani lacus insignis prodigium notat Plutarchus in Camillo, qui ætate sicca cum ceteri annes exarescerent, tam violentus intumuit, ut in summos colles restagnaret.

Vox aij loquentij fuit, qua pramonuit Romanos de aduentu Gallorum Linius libro quinto. Cicero primo de Diuinatione. Plutarchus in Camillo.

Quod ad legatos attinet, hoc Linius explicat libro quinto. Legati Fabij tres ad Gallos missi contra ius gentium, armis sumptis tumultum fecerunt.

V. Pramonuit terrore Deorum animis transire ad vrbis auspicia, & sacra, in qua nullus locus, qui non religionum, Deorumque sit plenus, sacrificiis etiam certis sedibus additis, quæ piaculum est (inquit) deserere. De iis legendum Plutarchus in Romulo, & Numa, & Dionysius Halicarnassensis libro primo, &c.

VI. Argumentatur ab exemplo C. Fabij, cuius C. Fabij adhuc recens memoria. De quo hæc habet Valerius Maximus libro primo. C. Fabius Dorso Gabinio ritu cinctus manibus, humerisque sacra gerens per medias hostium stationes, in Quirinali collem peruenit: vbi omnibus solemniter peractis, in Capitolium post diuinam venerationem victoriarum armorum perinde, ac victor rediit.

VII. Occurrit obiectioni eorum, qui Romanos, aut sacra Vestæ facturos dicent, aut Romanos sacerdotes missuros, qui procurarent; quod & in eodem modo esse, & saluta ceremonis fieri non posse ostendit. Porro puluinaria sunt lecti in Deorum festis, & sacrificiis strati. Vnde Luuenas Satyr. 6. Puluinar Imperatoris dixit pro lecto, propter sacram maiestatem.

Signum vero Iouis Capitolini, lapis Capitolinus dicitur à D. Augustino libro secundo de ciuitate Dei, capite vigesimo nono, unde Iouem lapidem iurare, ab lapidum simulacrum. Post hæc sacra commemorata Deos per apostrophem commode alloquitur, & populo ab exemplis ma-

ierum

iorum vehementes patrie superstitionis iniicit faces.

VIII. Non tantum patrie Dii curandi sunt, sed & peregrini, qui cum hospitio excepti fuerint, sine piaculo deseri non possunt. Hac superstitionis dehramenta. Certe Romae diligentissima superstitione habebatur collectum quicquid vquam fuerat vanis erroribus institutum (inquit) Sanctus Leo, serm. 1. de SS. Apostolis. Iuno autem, cuius hic meminit, fuit Regina nomine consecrata. Hac Regina caeli, delum quippe, perstringitur à Prophetis in sacris. Ut Ierem. 7. facere placentas Reginae caeli. Alii tamen per Regnam caeli putant illic intelligi stellam Veneris, vel Luna, qua clarissima face conspicua, caeli militia instar Regina praesse videtur.

Vnde lapidem pellucidum, & eximium, instar Luciferi in fronte Moloch idoli sculptum, ab Ethnicis, commemorat Oecumenius in Actor. 7. de quo Amos capite quinto Sidus Dei vestri. Vbi Septuaginta sidus Dei vestri *εὐφραν*. quod nomen *αὐτῶν* in derivationem idoli, nonnulli Graeci interpretes verterunt.

IX. A Diis transit ad sacerdotes, quos nefas, ait, auehere ex isto sacrorum domicilio, quod semper incoluere, & cum flammis Diali noctem unam manere extra urbem nefas sit, quid futurum est, si per singulas noctes peregre habitari?

X. A Comitibus urbis, qua auspiciato aliis in locis fieri non possunt.

XI. Occurrit obiectioni, & fontem huius consilii aperit, quod est prudentia eloquentia. Vbi enim ars rationum, quibus potissimum aduersari in nituitu obessa est, facilius iter parat ad reliqua. Occasio autem huius in gratioris, qua praetextatur, erat adificandi difficultas, & populi inopia, idcirco infractianimi imbecillitatem nunc sanare contendit.

XII. Idcirco à religione transit ad gloriam P. R. cui in hac migratione pessima de decoris nota inuritur. Ad Alliam autem flum. n. cuius hic meminit, à Gallis Romani concessi, unde Alliensis dies. Festus Alliensis dies dicebatur apud Romanos obscenissimi ominis, ab Allia fluuio, scilicet vbi Romanus fusus à Gallis exercitus.

XIII. Vt et à nomine Romano, & graute inertiā perstringit. Aristides praclare de hac Romani nominis gloria, & τὸ Ρωμαίων ἔναι ἐπὶ πρῶτατε αὐτῶν πόλεως ἀλλὰ γένης ὄνομα κοινῆ

τῶν Ὁρατ. 14. in Romam, quasi diceves idem est Romanum esse, ac orbis terrarum ciuem.

XIV. Pergit fognes animos inflammare, maxime à charitate patria, ex quo consurgit grauis, morata, & ad persuadendum efficax oratio, motibus etiam peropportunis incensa.

XV. Addit in argumentum utilitatis, qua Roma gloria annecti debebat, Roma situm, & communitudo. De hac re legendus Aristid. oratione in Romanam. καλῶπτε τὴν ἀκροῦς πρῶνας, καλῶπτε τὴν ἐν μέσῳ γῆν καταβαίνει τὴν μέχρι καὶ τῆς καίτης.

XVI. Ad summum sequitur peroratio, cui etiam grauior, sanctior, que apud P. R. historias de industria seruaui, vbi quod capite humano in Capitolii fundamentis reperio ait, nota Toli Vulcentani caput fuisse, quod Arnobius lib. 6. aduersus gentes istarum rerum indignator accuratissimus notat huius verbis.

Regnatoris in populi Capitolio, quis est hominum qui ignoret Toli esse sepulchrum Vulcentani? Quis est, inquam, qui non sciat ex fundaminum sedibus, capus hominis euolutum, non ante plurimum temporis, aut solum sine partibus carteris, hoc enim quidam ferunt, aut cum membris omnibus humanationis officia fortitum? & caetera, quae fusc exequitur exagritans hanc vanitatem.

ORATIO MARI AD Quirites de se, & de ea, quem parabat in Africam expeditione.

Ex Salustio

Mirifice composita est ad C. Marium ingenium hac oratio. Est enim laconica, grandis, stricta, neruosa, sublimis, sine arte artificiosissima.

SCIO ego, Quirites, plerosque non iisdem artibus imperium a vobis perere, & postquam adepti sunt, gerere: primo industrios,

PPPP 3 sup

Regina caeli.

εὐφραν quid.

Alliensis dies.

Romani Cives mudi.

Supplices, modicos esse, deinde per ignauiam, & superbiam aetatem agere. Sed mihi contra videtur. Nam, quò vniuersa respub. pluris est, quàm consulatus, aut praetura, eo maiore cura illam administrari, quàm hæc peti debere. Neque me fallit, quantum eum vestro maximo beneficio negotij sustineam. Bellum parare simul, & arario parere: cogere ad militiam eos, quos nobis offendere, domi forisque omnia curare, & ea agere inter inuidos, occurrentes, factiosos, opinionone, Quirites, asperius est. Ad hoc alijs, si deliquere, vetus nobilitas maiorum: fortia facta cognatorum, & affinium opes, multa clientela, omnia hæc praesidio adsumt: *mihî spes omnes in memis sita, quas necesse est virtute, & innocentia tutari: nam alia infirma sunt.* Et illud intelligo, Quirites, omnium ora in me conuersa esse, & quos, bonosque facere (quippe beneficia mea in respub. procedunt) nobilitatem locum inuadendi me quaerere. Quo mihi acrius adnitendum est, vt neque vos capiamini, & illi frustra sint. Ita ad hoc aetatis a pueritia fui, vt omnes labores, & pericula consuecta habeam. Quæ ante vestra beneficia gratuito faciebam, ea vt mercede accepta deseram, non est consilium, Quirites. Illis difficile est in potestatibus temperare, qui per ambitionem sese probos simulauerunt: mihi, qui omnem aetatem in optimis artibus *egi benefacere iam ex consuetudine in naturam vertitur.* Bellum me gerere cum Iugurtha iussistis: quam rem nobilitas ægerrime tulit. Quæso reputate cum animis vestris, num id mutari melius sit, eequem ex illo globo nobilitatis ad hoc, aut aliud tale negotium mittatis hominem veteris profapia, ac multarum imaginum, & nullius stipendij: scilicet, vt in tanta re ignarus omnium trepidet, festinet, sumat aliquem ex populo sui officij monitorem. Ita plerumque euenit, vt quem vos imperare iussistis, is sibi imperatorem alium quærat. At ego scio, Quirites, qui postquam consules facti sunt, acta maiorum, & Græcorum militaria præcepta legere cœperint, præposteri homines. Nam legere, quam fieri tempore posterius re, atque vltius prius est.

Experientia. Comparete nunc, Quirites, me hominem nouum cum illorum superbia. Quæ illi audire, & legere solent, eorum partem vidi, alia egomet gessi: quæ illi literis, ea ego militando didici. Nunc vos existimate facta, an

Virtus.

**Benefacti
honorum
maxima.**

dicta pluris sint. Contemnunt nouitatem meam, ego illorum ignauiam: mihi fortuna, illis proba obiectantur. *Quaquam ego naturam vnam, & communem omnium existimo: sed fortissimum quemque generum esse.* Ac si iam ex partibus Albani, aut Bestiæ quaeri posset, niene, an illos ex te gigni maluerint: quid responsuros creditis? nisi se liberos quàm optimos voluisse? Quod si iure me despiciunt, faciant id maioribus suis, quibus, vt mihi, ex virtute nobilitas cœpit. Inuident honori meo: ergo inuideant labori, & innocentie, periculis etiam meis: quoniam per hæc illum cœpi. Verum homines corrupti superbia ita aetatem agunt, quasi vestros honores contemnunt: ita hos petunt, quasi honestè vixerint. Næ illi falsi sunt, qui diuersissimas res pariter expectant, ignauiæ voluptatem, & præmia virtutis. Atque etiam quum apud vos, aut in senatu verba faciunt, pleraque oratione maiores suos extollunt, eorum fortia facta memorando clariorem sese putant, quod contra est. Nam quantum vita illorum præclarior, tanto horum discordia flagitiosior. Et profecto ita se res habet: Maiorum gloria posteris quasi lumen est, neque bona eorum, neque mala, in occulto patitur. Huiusce rei ego inopiam patior Quirites. Verum id, quod multo præclarior est, meamet facta mihi dicere licet. Nunc videte, quam iniqui sitis. Quod ex aliena virtute sibi arrogat, id mihi ex mea non concedunt: *Imagines scilicet quia imagines non habeo, & quia nobilitas mihi noua nobilitas est, quàm certè peperisse me, quàm acceptam corrupisse melius est.* Equidem ego non ignoro, si iam mihi respondere velint, abinde illis facundam, & compositam orationem fore. Sed in maximo vestro beneficio, quò omnibus locis me, vosque maledictis lacerent, non placuit reticere: *ne quis modestiam in conscientiam duceret.* Nam me quidem ex animi mei sententia, laedere nulla oratio potest: quippe vera, necesse est bene prædicet; falsam vita, moreque mei superant, sed quoniam vestra consilia accusantur, qui mihi summum honorem, & maximum negotium imposuistis: etiam atque etiam reputate, num eorum poenitendum sit. Non possum, fidei causa, imagines, neque triumphos, aut consulatus maiorum meorum ostentare. At, si res postulet, hastas, vexillum, phaleras, alia militaria dona, præterea cicatrice aduerso corpore. *Ha*

**Nobilitas
vera.**

**Imagines
nobilitatis.**

**Fortia
in signa.**

Phalera.
Eloquentia
in mi ite
non requi
ritur.

Hæ sunt meæ imagines, hæc mea nobilitas, non hereditate relicta (vt illa illis) sed quam ego plurimis meis laboribus, & periculis quaesivi. Non sunt composita verba mea: parui id facio: ipsa se virtus satis ostendit: illis artificio opus est, vt turpia facta oratione tegant. Neque literas Græcas didici, parum placebat eas discere, quippe quæ ad virtutem doctoribus nihil profuerant. At illa multo optima Reipublicæ doctus sum: hostem ferire, præsidia agitare, nihil metuere nisi turpem famam, hyemem, & æstatem iuxta pati, humi requiescere, eodem tempore inopiam, & laborem tolerare. His ego præceptis militis hortabor: neque illos arctè colam, me opulente: neque gloriam meam labore illorum faciam. Hoc est vile, hoc ciuile imperiū.

Namque quum tu per molliem agas, exercitum supplicio cogere, id est dominum, non Imperatorem esse. Hæc atque alia maiores vestri faciendo, seque, & Republicam celebrare. Quæ nobilitas frata, ipsa distimilis moribus, nos illorum æmulos contemnit, & omnes honores, non ex merito, sed quasi debitos à vobis repetit. Cæterum homines superbissimi procul errant.

Maiores eorum omnia, quæ licebat illis, relinquere, diuitias, imagines, memoriam suam præclaram: virtutem non relinquere, neque poterant: sea sola neque datur dono, neque accipitur. Sordidum me, & incultis moribus aiunt: quia parum sentiebat conuiuuium exotico, neque histrionem viliū, neque plus pretij coquum, quam villicum habere, quæ mihi libet confiteri, Quirites. Nam, & ex parente meo, & ex alijs sanctis viris ita accipi.

Munditias mulieribus, viris laborem conuenire, omnibusque bonis oportere plus gloriæ, quam diuitiarum esse: arma non supplicilem de coeli esse.

Quin ergo, quod iuuat, quod charum æstimant, id semper faciant, ment, porent. vbi adolescentiam habuere, ibi senectutem agant, in conuiujs dediti ventri, & turpillimæ patri corporis: sudore puluerem, & alia talia relinquunt nobis, quibus illa epulus iucundiora sunt. Verum non est ita, nam vbi se omnibus flagitijs decorauerit turpillimi viri, bonorum præmia ereptum eunt. Ita iniustissime luxuria, & ignauia, pessimæ artes, illis, qui coluere eas, nihil efficiunt: Reip. inimiciorum eladi sunt. Nunc, quoniam illis, quarum maiores mei, non illorum flagitia poseebant,

respondi: pauca de repub. loquar.

Primum omnium de Numidia bonum habetote animum, Quirites. Nam, quæ ad hoc tempus Iugurtham tuta sunt, omnia remouistis, auaritiam, imperitiam, atque superbiam: deinde exercitus ibi est, locorum sciens, sed me hercule magis strenuus, quàm felix. Nam magna pars eius auaritia, aut temeritate ducū attrita est.

Et quamobrem vos, quibus militaris est ætas, adnitimini mecum, & capeffite rempublicam, neque quemquam ex calamitate aliorum, aut Imperatorum superbia merus ceperit. Egomet. in agmine, atque in prælio confuitor idem, & locius periculi vobiscum adeo: me, vosque in omnibus rebus iuxta geram. Et profecto, Dijs iuuantibus, omnia matura sunt, victoria, præda, laus, quæ si dubia aut procul essent, tamen omnes bonos recipi. subuenire dicebat. Etenim nemo ignauia immortalis factus est: neque quisquam parens liberis, vt æterni forent, optauit, magis v. i. boni, honestique vitam exigent. Plura dicerem, Quirites, si timidis virtutem verba adderent: Nam strenuis, abundè dictum puto.

O E C O N O M I A

ORATIONIS.

Virtus.

Cognitio.

Labor virorum munus diuitia.

Sudor hæreditas fortium.

I. Exordium à persona aduersariorum, quos obliquè in odium adducit: sibi à suo in Reipub. animo beneuolentiam concilians, vt qui duram prouinciam libenter pro salute publica sustineat.

II. Expositio suæ vitæ, quam perpetua antichestia comparat cum obilium fastu, mollietate, imperitiâ: vt sibi gratiam apud populum, & honorificam munera, illi vero creet infamiam. hinc oratio etiam in hoc ingenue candore plena maiestatis, & veluti oris elata conurgit: Optima porro artes, quarum hic meminit, sunt ab. & militaris, discipula industria, fugalca. Olim v. i. bene pro præ. fides in bello: unde Græcorum æquus: Quin milites in sacramento militis, promittent, virum bonum quod docui alicui.

III. Et quoniam vnum nobilitatis prædium erat in suis imaginibus, & veterum umbris collocatum, h. nec arcem communis loco contra flammam nobilitatem quasi machina, fortiter inuentato concussit.

Pari

**Nobilitas
virtus.**

Pari siquidem omnes conditione nascimur, solâ virtute distinguimur.

**Hominum
3 genera.**

Philo Iudaeus libro de gigantibus, tria hominum genera distinguit, homines terra, homines caeli, homines Dei. Homines terra sunt omnes, qui ad caritas terrenas, corporiq; voluptates sunt proiecti, licet prosapia, & opibus polleant.

**Homines
terra qui?**

Homines caeli sunt literati ἐπισήμους καὶ Φιλομαθῆς. Homines Dei, sunt sacerdotes, & Prophetæ, qui vita puritate, & contemplationis magnitudine seiuncti à sensibus, in mundum intellectualem demigrarunt, iam Angelorum ciuitati inscripti. Eius verba sunt.

**Homines
Dei.**

Τὸ ὁμοειδὲς πᾶν, περικόψαντες, εἰς τὸ μνοχρόν κόσμον μεταπέδησαν, κακῆτι ἄκρησιν ἐγγραφεύς ἀφάρτων καὶ ἀσωμάτων ἰδεῶν πολιτικῶν. Et hæc verba nobilitatis.

IV. Deinde quod artificium est aduersariorum eloquentiam in eorum damnium vertit, sua infantia, quasi innocentia praclaro argumento gloriosus.

Non placuit, inquit, reticere, ne quis modestiam in conscientiam duceret hoc est, ne quis silentium meum male conscientia notam existimaret: Tum respondet non insidiantis eloquentia fucos, sed prolatis donis militaribus, & cicatricibus. Hæc enim eloquentia C. Marij, hæc sunt imagine. Quid hac oratione efficacius, aut grandius? Quod autem hic habet de sua inscitia, hoc Plutarch. refert, in Mario quippe dicebat γέλοιον γράμματα μαυδαίνειν, ἔν οἱ δὲ δασκαλοὶ δειλοῦσιν ἑτέροις. Ridiculum esse, literas à principijs doctoribus (Græcos sugillans) ediscere.

**Græcalice-
ta.**

V. Excusat morum rusticitatem, quam cum luxu, & mollitia aduersariorum comparatam magni sibi decoris instar esse ostendit. Plena autem est acrimonia, & maestatis oratio, grandibus etiam sententijs, quasi vestis gemmis illuminata. Quid autem grauius & illuminatius esse potest, quam cum delicias aduersarijs concedit, sibi sudorem, & pulu. rem quasi propriam hæredi arem. Hæc sunt virtutis nota.

Virtus.

Seneca de vita beata, virtutem in templo inuenies, in foro, in curia stantem, puluerulentam, coloratam, callosas habentem manus. Contra voluptas, ἐφελκυστὶς ἐπιχριστὸς χαλκιδίοις ἔκλυθις, ut describitur apud Maximum Tyrium oratione quarta.

Voluptas.

VI. Transit ad statum belli, de quo & bonam spem P. R. ingerit. Et stentia ad milites hortatione concludit, illud subinde inculcans.

Neminem ignavia immortalem factum. Quod spectant ea, qua habet Cicero 2. de legibus.

Olla propter qua datur homini a, censu in caelum, mentem, virtutem, pietatem, suam, earumq; ludum delubra sunt, nec ulla vitiorum sacra solemnia, obeunt.

ORATIO P. VALERII Publicolæ Consulis ad Tribunos, omnemq; plebem.

ARGUMENTVM.

Exules seruique arcem Romanam nocte ad magnum numerum duce App. Herdonio occupauerunt. Quod vbi compertum fuit, reliquum noctis in armis Romani egerunt, ignari, qui homines, quantumque numerus hostium esset. Postero die, cum Herdonius consilium, voluntatemque suam declarasset, tum quoque Trib. pleb. non bellum illud, sed imaginè modo contendebant ad auertendos à legis cura plebis animos. Populum itaque ab armis discedere iubent. Quod cum Patribus nuntiatum esset, P. Valerius ex curia in templum ad Tribunos veniens, de periculo cum ijs primum, deinde cum plebe sic egisse fertur.

Ex T. Liuiò,

Quid hoc rei est Tribuni? Appij Herdonij ductu, & auspicio Remp. euersum est istam felix vobis corrumpendis fuit, qui seruitia vestra non commouit author. Quum hostes supra caput sint, discedi ab armis, legesque ferri placet. deinde ad multitudinem oratione conuertitur. Si vos vobis Quirites, si vestri nulla cura tangitur vos veremini. Deos vestros ab hostibus captos! Iupiter optimus maximus, Iuno regina, & Minerva, alij
Dij,

Dij, Deaque obsidentur : Castra feruorum publicos vestros Penates tenent : hæc vobis forma sana ciuitatis videtur? Tantum hostium non solum intra muros est, sed in arce supra forum, curiamque, comitia interim in foro sunt, Senatus in curia est: velut cum otium superat. Senator sententiam dicit, alij Quirites suffragium ineunt. Non quicquid patrum, plebisque est, Consules, Tribunos, Deos, hominesque omnes armatos opem ferre, in Capitolium currere, liberare, ac pacare augustissimam illam domum Iouis optimi maximi decuit? Romule pater tu mentem tuam, qua quondam arcem ab his iisdem Sabinis auro captam recepisti, da stirpi tuæ, iube hanc ingredi viam, quam tu dux, quam tuus ingressus exercitus est. Primus en ego Consul quantum mortalis Deum possum, te ac tua vestigia sequar.

OECONOMIA orationis.

- I. Propositio periculi, & horatio ad depellendum.
- II. Argumenta petuntur à sacris, qua in istis adhortationibus primum locum obtinent. Vide orationem Camilli de migratione, in qua hunc locum fusiis peritoxum inuenies.
- III. Concluditur per epistolam ad Romulum, similiter Germanicus apud Tacitum libro primo, cum ad compescendam militum seditionem peroraret, Augusti mentem inuocauit. Tu diue Auguste cælo recepta mens, Tuâ Pater Druſe imago, tus memoria, iſdem iſtucum militibus, quos iam pudor, & gloria intrat, eluante hæc maculam.

Argumenta à religione petita valida.

XERXIS ORATIO.

Oratio antiquum candorem minimè elaborati sermonis sapit.

Ex Herodoto.

Πέρσαι, τῶν ἐγὼ δὴ μὲν ἀνδρῶν ἡμετέρας συνέλεξα ἀνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθούς, καὶ κατὰ τὸ σῶμα τὰ πρόσωπα ἐργασμένα πέρσῃσι, ἔοντα μεγάλα τε καὶ πολλὰ ἀγαθὰ. ἀλλ' εἰς τε ἔχθρα, καὶ οἱ σύνπαντες προθυμίᾳ ἐχούμενοι ζῆλον ἔχοντες τῶν πάντων ἀγαθῶν ἀπεύδεται. τῶν δὲ ἐπὶ ἐχθρᾷ προαγορεύω ἀντιχεῖσθαι τῷ πολέμῳ ἐπιτεταμένως, ὡς γὰρ ἐγὼ παυθάνομαι, ἐπὶ ἀνδρᾶς στρατεύομεθα ἀγαθούς. τῶν ἢ κρατήσομεθα οὐ μὴ τις ἡμῶν ἀλλ' ὁ στρατὸς ἀντισηκότε ἀνθρώπων, ὃν δὲ διαβαίνομεν, ἐπευζάρομαι τίσι ἐδοῖσι τοὶ περσίδα γῆν λελόγχασι.

Persæ ego vos, quorum opera mihi opus est, contraxi, vt viri præstantes existatis, neue res hæcenus gestas à Persis magnas, præclarasque dedecoretis, sed teum singulorum vniuersi exhibeamus nos alacres, commune enim hoc hominibus b. num est strenuos esse. Eaque de te vos censui præmonendos, ad bellum constanter tolerandum. Nam (vt ego audio,) aduersus viros egregios tendimus: quos si superauimus, nullus ynquam nobis alius exercitus obstabit. Nunc igitur Deos præfides terræ Persidis præcati transcamus.

Hortatio ad firmitudinem.

ORATIO ARCHIDAMI.

Argumentum.

Comparato bello à Lacedæmonijs & socijs Peloponensibus aduersus Athenienses, & contractis in vnum copijs. Archidamus rex Lacedæmoniorum, qui illius belli summam obtineret, conuocauit sociorum procures, eosque cum conuenissent, hac oratione hor-

hortatus est, ut pro se quique suas partes in eo bello suscipere, & fortiter tuerentur, fiduciam, quam ex ingenti sua multitudine concipere poterant, conatur his exorquere, nullum esse hostem negligendum, nedum Atheniensem, qui & belli gloria, & viribus praestaret. In bello gerendo fortitudinem esse adhibendam & cautionem, remouendam ignauiam.

Ex Thucydide.

120 Fortitudo militaris ex Thucydide 120

ΑΝδρες Πελοποννησιοι, και οι συμμάχοι, και οι πατέρες υμῶν πολλές στρατείας, & εν αυτη τη Πελοποννησο, και εξω εποισαντο, και ημεῖς αυτων οι παρεσβυτεροι οδκ ἀπειροι πολέμων εισίμ, όμως ἡ δὲ ἡ οὐτω μείζονα παρασκευὴν έχοντες δεηλοδομῶ, ἀλλά & ἐπὶ πόλει δύνατοτάτω νῦν ἐρχόμετα, και αυτοι πλείους, και ἀριστοι στρατεύοντες, δίχουρον εὐν ἡμῶς μητε ἡ πατέρων χεῖρες φαίνεσθαι, μητε ἡμεῖς αυτων ἡ δόξης εὐδοκίμους, ἡ γὰρ Ἑλλάς πάντα τῆδε τῆ δρμῆ ἐπὶ ἡρται, και προσέχει τὴν γνώμην, εὐνοίαν ἔχουσα, δια τὸ ἀθηναίων ἐχθροῦ, πρῶτα ἡμῶς ἀβπνεύου. οὐκ οὐκ ἐπι, εἰ τῶν & δοκίμων πλείυι ἐπιεία, και ἀσφαλενα πολλῆ εἶναι μὴ εἰ ἐλθέιν τοῖς στρατίες ἡμῖν δια μάχης τῶτων ἐνεχῶ. ἀμει ἐσερόν τι παρασκευασμένους χωρεῖμ. ἀλλά και πόλεως ἐκείνης ἡ γὰρ μάα, & στρατιώτων τὸ κατά αυτὸν ἀεὶ προσδέχεσθαι ἐς κινδυνόν τινῶν ἡ εἶμ. ἀδῆλα γὰρ τὰ ἡμῶν πολέμων, και δε δλίγῶς τὰ πολλὰ, και δια τῆς ἐργῆς ἀβπνεύουτες γίνονται πολλάκις τε τὸ εὐλαστον πλῆθος δειῶς, ἀμεινον ἡμῶν απο τοῖς πλείους, δια τὸ καταπροσέχοντες ἀπαστρασκούς γέσθαι χρηζῶει εν τῆ πολεία, τῆ μὲ γνώμῃ διαρσαλέως στρατεύειν, τὸ ἡ ἐργῶ, δε διότι παρασκευάσθαι, οὐτω γὰρ πρὸς τε τὸ ἐπιεία τοῖς ἐκαστοῖς εὐφροχότατοι εὐν εἶμ, πρὸς τε τὸ ἐπιεία ἀσφαλέστατον. ἡμῶς ἡ οὐδὲ ἐπὶ ἀδύνατον ἀμύνεσθαι, οὐτω πάλιν ἐρχόμετα, ἀλλά τῶς πᾶσιν ἀριστα παρασκευασμένω, ὥστε χρηζῶει και πᾶσιν ἐπιεία δια μάχης εἶναι αυτοῖς, εἰ μὴ και νῦν ὡς μνηται, εν ἡ οὐτω παρεσβυ, ἀλλ ὅταν εν τῆ γῆ δρῶτιν ἡμῶς δρῶντας τε και τὰ κείνων φθιόντας, πᾶσι γὰρ εν τῆ δρμῆσι, & εν ἡ

Viri Peloponneses, ac Socij, & nostri maiores multas expeditiones, tum in ipsa Peloponneso, tum extra eam sumpserunt, & ij, qui ex nobis ipsis sunt proeuctiore atate, haud inexperti sanè rei bellicae: nunquam tamen maiorem habentes apparatus belli processimus. Verum nunc aduersus validissimam pergimus ciuitatem, & ipsi plurimi, & fortissimi militantes. A Equum est igitur nos, neque patribus deteriores videri, neque nostra ipsorum gloria inferiores. Omnis enim Graecia ad hunc motum animo erecta est, & attenta, votaue facit propter Atheniensium odium, ut nobis ex sententia eueniat. Itaque non est faciendum, ut, etiam si cui videmur permulti in hostem ire, ac magna fiducia esse, illum non proditurum ad confiscendum nobiscum praesidium, idcirco aliquid de apparatu belli remittatur: sed vniuersisque, & dux ciuitatis suae, & miles semper expectet in aliquo sibi discrimen per sese esse veniendum. Anceps enim conditio est bellorum, & ex paruo sunt multa, & cum indignatione configitur. Ac saepe minor manus dum metuit, maiorem praecomtempu parum instructam prostrigauit. Oportet autem in hostili terra militantes, animo quidem esse praestantij, ad rem vero gerendam cum metu se praeparare. Ita namque, & ad inuadendum hostem promptissimi fuerint, & ad propulsandum tutissimi. Neque vero aduersus ciuitatem nos tendimus, ita inuadendam ad se vitiscendam, sed omnibus quam maximè rebus instructam: ut omnino erendum sit, eos in certamen esse venturos, & si minus nunc sese mouent, quam nondum sub aspectum venimus: at certe quum vident nos in suis finibus gentes hostiliter, ac cuncta vastantes, tunc se moturos esse. Omnes enim, qui ante suos oculos subito insolitum quippiam patiuntur, irascuntur subito: & qui ratione minimum vtiuntur, ij pietinote ad agendum sinore proficiunt. Quod Athenienses maxime omnium excussibile esse esse

Ed. H. 9.

Fiducia ubi nota.

factur

παρὰ τῆς ἀρετῆς πάσχοντάς τε ἄνθρωποι, ὅργη
 προσπίπτει. καὶ οἱ λογισμῶ ἐλάχιστοι χρω-
 μένοι, θυμῷ πλεῖστα ἐργονησάντων. Ἀ-
 θλιναίους ἢ καὶ πλείον τῶν ἄλλων εἰκὸς τῶτο
 εἶναι, οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως ἄλλων θεῖται, καὶ
 βῆτοί τε τὴν πόλιν ἀλλοτρίων μᾶλλον ἢ τῆν ἐ-
 αὐτῶν ἴσταν. ὡς ἐν ἐπὶ τοσαύτῃ πόλιν στρα-
 τεύοντες, καὶ μεγάλῃ δόξαν οἰσόμενοι τῆς
 τε προγόνοισι, καὶ ἡμῖν αὐτοῖς. ἐπ' ἀμφοτέρας
 οὐκ ἔστιν ἀποβαίνοντα, ἕπεδ' ὅπως ἄν τις ἡ-
 γῆται, κόσμον ἡ φιλοκλήν περι πάντων παιδ-
 μένοι, καὶ τὰ παραγελλόμενα ὁμῶς δεχθ-
 μένοι. ἀλλισον γὰρ τὸ ἢ ἀσφαλτέατον, πολλοὺς ὄντας ἐνὶ κόσμῳ χρωμένους φαίνεσθαι.

facturos, qui se dignum censent, & alijs im-
 perare, & vicinorum terram vastare, potius
 quam suam ab alijs vastari cernere. Igitur
 tanquam adversus tantam civitatem expedi-
 tionem molientes, ac summam gloriam, tam
 progenitoribus nostris, quam nobis ipsis al-
 laturi, ad utrumque, prout res feret, sequi-
 mini, quacunq; vos aliquis duxerit: memo-
 res omni in re ornatus, atque custodia, & ce-
 leriter iussa exequentes. Nam pulcherrimum
 hoc, tutissimumque quum multi sint,
 cunctos tamen eodem orna-
 tu praeditos cer-
 ni.

OECONOMIA ORATIONIS.

- I. Exordium est à gloria maiorum, quod est in
 istis adhortationibus frequentissimum.
- II. In propositione momentum rei expenditur,
 quod grauissimum ostenditur, ad discutiendam
 nimiam militum fiduciam.
- III. Quippe Mars anceps, & alata victo-

ria, nimia idcirco fiducia militibus perniosa.
 Animus vtreri, qui scit, scit tute aggredi.
 Publius Syrius.
 IV. Et cò maior cautio adhibenda, quò contra
 Atheniensis rei est, qui dominandi flagrantissi-
 me aliena expetunt, tantum ab est, ut sua diripè
 patiantur.

XENOPHONTIS ORATIO.

Argumentum.

Hac licet brevis oratio, idcirco non praterenda, quia habet egregium specimen co-
 hortationis, ad animandos milites in ipsa iam conferenda pugna.

Ex Xenophonte.

Hortatio
 militaris
 ex Xeno-
 phonte.

Ἄνδρες, ἀναμνησθεδὲ ὅσας δὴ μά-
 χας σὺν τοῖς θεοῖς ὁμοσε ἰόντες νενα-
 κήσατε, καὶ οἷα πάσχουσιν οἱ πολέμι-
 οὺς φεύγοντες. καὶ ἴστο ἐννοήσατε, ὅτι ἐπὶ ταῖς
 θύραις τῆς ἐλλάδος ἐσμὲν ἅλλ' ἐπειδὴ ἡγεμό-
 νη τῶν Ἑρακλεῖ, καὶ ἀλλήλοισι παρακαλεῖτε ὁ-
 νόμασι, ἢ ὅ τοι, ἀνδρείον τι καὶ καλὸν νῦν εἰ-
 πόντα, καὶ ποιήσαντα, μνημῆν ἐν οἷς ἴθιλος
 παρέχειν αὐτοῖς.

Recordamini Milites, quot praelijs ante,
 Deorum ope freti, hostem viceritis: con-
 siderate, quibus incommodis, qui fu-
 giunt afficiantur, cogitate nos ad ipsas iam
 Graeciae portas venisse. Agite, Herculem
 duccm sequimini. Iucundum centè futu-
 rum est, apud quos maximè velitis pra-
 eclare dicta, factaque vestra
 testata relinque-
 re.

Qggg 2

AGRI-

AGRICOLAE ORATIO.

*Oratio
militaris.*

*Oratio disertata est imprimis, eliminata,
acuta, pulchra temperie or-
namentorum.*

Ex Tacito. O Ctraus annus est, Commilitones, ex quo virtute, & auspicijs Imperij Romani fide, atque opera vestra Britanniam vicistis, tot expeditionibus, tot praelijs, seu fortitudine aduersus hostes, seu patientia, ac labore penè aduersus ipsam rerum naturam opus fuit: neque me militum, neque vos ducis pœnituit. Ergo egressi, ego veterum legatorum, vos priorum exercituum terminos, finem Britanniæ non fama, nec rumore, sed castris, & armis tenemus. Inuenta Britannia, & subacta. Equi lem in agmine, quum vos paludes, montes, & flumina fatigarent, fortissimi cuiusque vocem audiebam. Quando dabitur hostis? quando acies? Veniant è latebris suis extrusi, & vota, virtusque in aperto, omniaque prona victoribus, atque eadem victis aduersa. Nam vt superasse tantum itineris, sylvas euasisse, transisse æstuaria, pulchrum, ac decorum in frontem, ita fugientibus periculosissima quæ hodie prosperissima sunt. Neque enim nobis, aut locorum eadem notitia est, aut commeatuum eadem abundantia: sed manus, & arma, & in his omnia. Quod ad me attinet, iam pridem mihi decretum est, neque exercitus, neque ducis terga tuta esse. Proinde, & honesta mors turpi vita potior, & incolumitas, ac decus eodem loco sita sunt. Nec inglorium fuerit, in ipso terrarum, ac natura sine cecidisse. Si nouæ gentes, atque ignota acies constitisset, aliorum exercituum exemplis vos hortarer: nunc vestra decora recensere, vestros oculos interrogare, ij sunt quos proximo anno nam legionem furto noctis aggressos, clamore debellastis, ij cæterorum Britannorum fugacissimi, ideoque tandiu superstites. Quomodo sylvas, saltusque penetrantibus fortissimum quodque animal robore, pauida & inerta ipso agminis sono pelluntur: sic acerrimi Britannorum iam pridem ceciderunt, reliquus numerus est ignauorum, & metuentium. Quos, quod tandem inuenistis, non recesserunt, sed deprehensi sunt nouissimi,

ex extremo metu corpora defixere in his vestigijs, in quibus pulchram, & spectabilem victoriam edecistis. Transigite cum expeditionibus, imponite quinquaginta annis magnam diem. Approbate reipub. nunquam exercitui imputari potuisse, aut moras belli, aut causas rebellandi.

OECONOMIA

orationis.

I. Exordium à delimitatione militum, & pristina virtutis recordatione, quod est in istis efficax. Quippe iucundissimum acroma militum laui ab imperatore profecta.

*Laui
Acroma
iucundum
militum.*

II. Artificiofa, & elegans oratio: qua se propositioni insinuat. Frigit enim leui, morata oratione militum vota, & conficta desideria, vt eos voti sui compotes factos esse pronuntiet.

III. Leniter tandem propositio irrepit, pugnam esse quod cogit necessitas, & suadet gloria. Siquidem decorum est in ipso terrarum, ac natura sine cecidisse.

*Fortitudo
bellica.*

IV. Addit locum facilitas à persona hostium, qui contemptissimi remanserunt. Numerus magis quam viri. Sic ab eis, & admodum æpocata. Homines nullius prety dicuntur ab Aristophane in nubibus.

*Ignavi milites
quibus
nominibus
appellantur.*

DARII ORATIO
ad Milites.

Ex quinto Curtio lib. 3.

*Hæc inter adhortationes militares
grauissima est.*

Terrarum, inquit, quas Oceanus hinc alluit, illinc claudit Helespontus, paulo ante domini, iam non de gloria, sed de salute, & (quod saluti præponitis) de libertate pugnandum est: hic dies imperium, quo nullum amplius vidit ætas, aut constituet, aut finiet. Apud Granicum minima vitium parte cum hoste certauimus. In Sicilia victos Syria poterat excipere. Magna munimenta regni, Tigris, atque Euphrates erant. Ventum est eò, vnde pulsus ne fugæ quidem locus est. Omnia tam diuturno bello exhausta post tergum sunt. Non incolas suos vrbes, non cultores habent terræ. Coniuges quo-

quoque, & liberi sequuntur hanc aciem, parata hostibus præda, nisi pro carissimis pignoribus corpora opponimus. Quod mearum fuit partium, exercitum, quem penè imminsa planities vix caperet, comparavi equos, arma distribui, commeatus, ne tantæ multitudinæ deessent, prouidi locum, in quo acies explicari posset, elegi. Cætera in vestra potestate sunt: audete modo vincere, *tamamque infirmissimum aduersus fortes viros telum* contemnite. Temeritas est, quam adhuc pro virtute timuistis, quæ vbi primum impetum effudit, velut quædam animalia, amisso aculeo, torpet. Hi vero campi deprehendere paucitatem, quam Sicilia montes absconderant. Videtis ordines viros, cornua extenta, mediam aciem vanam, & exhaustam. Nam vltimi quos locauit auersos, terga iam præbent. Obterri me hercule, equorum vagulis præstant, etiam si nihil præter falcatos curius emisero, & bello vicerimus, si vincimus prælio. Nam ne illis quidem ad fugam locus est. Hinc Euphrates, illinc Tigris prohibet inclusos: & quæ antea pro illis erant, in contrarium conuersa sunt, nostrum mobile, & expeditum agmen est, illud præda graue. Implicatos ergo spolijs nostris trucidabimus: eademque res & causa est victoria, & fructus. Quod si quem è vobis nomen gentis mouet, cogitet Mædonum illic arma esse, non corpora. Multum enim sanguinis inuicem hausimus, & semper grauior in paucitate, iactura est. Nam Alexander *quanti se quæ ignauis & timidus videri potest, vnum animal est: & si quid mihi creditus, temerarium & vecor, ad huc nostræ pauore, quam sua virtute felicis. Nihil potest esse diuturnum, cui non subest ratio, licet felicitas aspirare videatur, tamen ad vltimum temeritati non sufficit. Præterea breues, & mutabiles vires rerum sunt, & fortuna nunquam simpliciter indulget. Fortitan ita Dijs fata ordinauerunt, vt Persarum imperium, quod secundo cursu per cc. xxx. annos ad summum fastigium inuexerant, in gno motu concuterent magis, quam affligerent, admonerent que nos fragilitatis humana, cuius nimis in prosperis rebus oblitio est. Modo grecis vltiò bellum inferabamus, nunc in sedibus nostris propulsamus illarum. Iactamur inuicem varietate fortunæ. Videlicet imperium, quod mutuo affectamus, vna gens non capit. Cæterum etiam si spes non subesset, necessitas tamen stimulare deberet. Ad extrema per-*

uentum est. Matrem meam, duas filias, O'chum in spem huius imperij genitum, illos principes, illam sobolem regie stirpis, duces vestros, regum instar victos habet: nisi quod in vobis est, ipse ego maiore parte captiuus sum. *Eripite viscera mea ex vinculo, Affectus restituite mihi pignora, pro quibus ipse mori suauis: & non recuso Parentes, liberos (nam coniugem magni in illo carcere amisi) credite nunc omnes extendere ad vos manus, implorare patrios Deos, opem vestram, misericordiam, fidem exposcere, vt seruitute, vt compedibus, vt precario victu ipsos liberetis. An creditis a quo animo is seruire, quorum reges esse fastidiunt? Video adiuucri hostium aciem: sed quo propius discrimen accedo, hoc minus ijs, quæ dixi, possum esse contentus. Precor vos per Deos patrios, æternumque ignem, qui præferunt altaribus, fulgoremque solis intra fines regni mei orientis, per æternam memoriam Cyri, qui ademptum Medis, Lydisque imperium primus in Persidem intulit, vindicare ab vltimo dedecore nomen, gentemque Persarum. Ite alacres, & spe pleni, vt quam gloriam accepistis à maioribus vestris, posteris relinquatis. In dextris vestris iam libertatem, opem, spem futuri temporis gerite. Effugit mortem, quisquis contempserit; Timidissimum quemque consequitur. Ipse non patrio more solum, sed etiam vt conspici possum, curru vehor, nec recuso, quo minus imitemini me, siue fortitudinis exemplum, siue ignauitæ fuero.*

OECONOMIA

ORATIONIS.

- I. Proponitur necessitas pugna, & momentum rei, quod grauissimum est.
- II. Prouisa à Rege omnia ad bellum necessaria, animis tantum opus esse, quos res faciat, Alexandri famam, & metum oppositè omni induit in extenuare conatur, quem fama duntaxat magnam, re autem ipsa conemptum ostendit.
- III. Et hoc ab adiunctu prælii, quæ Persis opportuna, Alexandro infirma.
- IV. Ad summum Alexander vnum animal est, id que vecors, & temerarium: sic hostem extenuat Polybius l. 3.

Προαίρετά γὰρ μὴν καὶ δραστήριος, καὶ δο-
μὸς ἀλογος, ἐστὶ δὲ κτηνοδοξία καὶ τὴν ὄψιν, εὐ-
χείρωτα μὲν τοῖς ἐχθροῖς. Polyb. l. 3. p. 232.

2999 1.

V. Sp. 1.

Fama,

Alexandri
descriptio
procax.

Fortuna
mutabilis.

Fragilitas
humana.

Dens solus
immo usabi
lis.

V. Spes ingeritur dictis grauius, & sententiosis de humanarum rerum vicissitudine, quod fit ut resplante fortuna res Alexandri nimis laetas accisum iri credibile sit. Simile est quod Demosthenes Philip. ica prima. sectione xy. de Philip. podicit. Μὴ γὰρ ὁσ δὲσ ὁσ ποικίλῃσ ἐκείνῃσ τὰ παρὸν τὰ μετῴνῃσ.

VI. Et spei addeitur ingens telum necessitas,

qua rerum suarum extremam calamitatem tam graui, & morata oratione exponit, ut ferreos animos possit emollire.

VII. Postremo infertur obsecratio grauis, & inconsa. Quod autem hoc habet de aeterno igne, expl. cat. Curt. l. 3. Ignis quem ipsi sacrum & aeternum vocabant, argenteis altaribus praefuebat.

ALEXANDRI ORATIO

Ad trecentos milites.

Argumentum.

In Sogdianis Petra erat expugnata difficillima, patebat enim in altitudinem stadia 30. in orbem vero 150. vnde quaque ardua, & praerupta, ne callibus quidem vllis peruia. Vnus qui ad cacumen ducebat aditus, & angustus limes, ab hostibus tenebatur. Insederant enim petram triginta hominum millia. Alexander aduersus impedimenta omnia & natura, & artificij enitens, ne huic quidem difficultati cedere voluit, & quoniam vis non valuisset, dolo statuit aggredi, hoc igitur commentus est ad eludendos hostes stratagemam. Negotium dat ducibus, ut trecentos expeditos iuuenes conquirant exercitatu pernicitatis, qui rem pecuniarum in montibus exercuerint, ac proinde assueuerint in precipitijs, & locis deujs insistere: his terrorem incurere hostibus parabat. Qui ut conuenerunt, hac oratione quid fieri velit, exponit. Rationem illis ad cacumen perueniendi aperit, hortatur ut strenue rem aggrediantur, & aduersus omnes difficultates luctentur: denique addit animos propositis praemijs amplissimis, itaque illos dimittit.

Hortatio ad
rem ardua.
Ex D. Cur-
tio.
Alexandri
labores.

Candor sig-
num felici-
tatis.

Vobiscum (inquit) o iuuenes, & mei aequales, vrbium inuictarum ante munita superavi, montium iuga perenni niue obruta emensus sum; angustias Ciliciae intraui, Indiae sine lassitudine frigoris vim perpeclus sum, & mei documenta vobis dedi, & vestra habeo. Petra, quam videtis, vnum aditum habet, quem barbari obsident, caetera negligunt. Nullae vigiliae sunt, nisi quae castra nostra spectant. Inuenietis viam, si solerter rimati fueritis aditus ferentes ad cacumen. Nihil tam aeternum natura constituit, quod vobis non possit eniti. Experiendo, quae caeteri desperauerunt, habemus Asiam in potestate. Euadite in cacumen: quod cum ceperitis, can-

didis velis mihi signum dabit: ego copijs ad motis hostem in nos a vobis conuertam. Praemium erit ei, qui primus occupauerit verticem, talenta decem; vno minus ac piet, qui proximus ei venerit, eademque ad decem homines seruiabitur portio. Certum habeo vos non tam liberalitatem intueri meam, quam voluntatem.

I. Exordium a rebus antea gestis efficacissimum, O passi grauiora.

II. Propositio rei, in qua caetido artificio pericula dissimulantur, & facilitate rei alioqui adflictilis adumbratur.

III. Hortatio efficax cum praemiorum lenocinio.

GER-

GERMANICI ORATIO.

Conquestio, & hortatio ad vindictam scelera.

Argumentum.

Germanicus Caesar peragrata Aegypto in morbum incidit, quo tenatus, alio repente fuit correptus, quo grauius conflatus est: & suberat suspirio oblatus à Pisoni praeside Syria veneni. Desperata valetudine, sic apud amicos, qui tum frequentes aderant moribundus loquutus est. Rogatne inipune tantum scelus patiatur esse Pisoni, & Plancina eius uxori, qua particeps sceleris credebatur. Rationem poenarum persequendarum aperit.

EX TACITO.

Fato mori.

SI fato concederem, iustus mihi dolor etiam aduersus Deos esset, quod me parentibus, liberis, patriæ intra iuuentam præmaturo exitu raperent: nunc scelere Pisonis, & Plancinae interceptus ultimas precos pectoribus vestri relinquo. Referatis patri, ac fratri, quibus acerbioribus dilaceratus, quibus insidijs circumuentus, miseram vitam pessima morte finierim. Si quos spes mea, si quos propinquus sanguis, etiam quos inuidia erga viuentem mouebat, illachrymabant quondam florentem, & tot bellorum superstitem muliebri fraude cecidisse. Erit vobis locus querendi apud Senatum, inuocandi leges. Non precipue in hoc amicorum munus est, prosequi defunctum ignauo quaestu, sed quæ voluerit meminisse, quæ mandauerit exequi. Flebunt Germanicum etiam ignoti. Vindicebitis vos, si me potius, quam fortunam meam fouebatis. Ostendite pop. Rom. Diui Augusti Nepotem, eandemque coniugem meam: numerate sex liberos. Misericordia cum accusantibus erit: fingentibusque scelera mandata, aut non credent homines, aut non ignoscent.

I. Queritur de Pisoni, et haec nimis mollis, & languida videtur oratio apud sapientem, qui vitam omnem, mo. tem. v. n. agere putat, ut loquitur Syneius lib. de prudentia.

II. Vltionem flagitat, inerat hoc animis, & adhuc regnat pessima maximo, inimicum vl-

cisci vitam accipere est alteram. Publius Syrus. Fatum autem cuius hic initio meminit est, tunc iniquus dicitur, ut appellatur à Den. asibone in oratione pro Pisoni, qua opponitur morti visolita. Sic Cicero dixit mori suo fato, naturali scilicet morte post iustum atatis curriculum consoci.

ALEXANDRI ORATIO.

Hortatoria ad expeditionem.

Argumentum.

Inclinatis iam animis multitudinis ad requiem laboriosa militiæ oprandam, accesserat sparsus sine auctore quidem, sed ex diuturniorum statiuorum occasione excitatus missionis rumor. Qui & si temere percrebuerat, tamen tanta fuerat omnium auiditate acceptus, ut iam totis castris à gregarijs militibus reditus compararetur. Quæ res non mediocriter Alexandrum vix ea ingressum, quæ animo, & spe praeceperat, perculit. Itaque pecoribus per errorem incusatis, illis ipsis auctoribus vulgus ab eo errore, & cupiditate deducere hac oratione statuit, qua leniter obiur-

gat milites quod immaturum suarum victoriarum fructum velint percipere. Duas exponit consilij sui causas, cur nondum inceptis desistat. Neque quæ parta sint retineri posse, nisi subactis hostibus, qui supersint & his domitis, multo vberiores victoriae fructus ostendi, & sese offerre, hæc nisi pacata teneri non posse: pacata verò secum his multo plura esse allatura. Eos præterea ad persequendas de percussoribus Darij pœnas impellit.

Ex Quinto Curtio.

Alexandri
expeditio.
mes.

Magnitudinem rerum, quas gessimus, Milites, intuentibus vobis, minime mirum est, & desiderium quietis, & satietatem gloriæ occurrere: vt omnium Illyricos, Triballos, Beotiam, Thraciam, Spartam, Achæos, Peloponesum, quorum alia ductu meo, alia imperio, auspicioque perdomui. Ecce orsi bellum ad Hellepontum, Ionas Acolidem tenuitio barbariæ impotentis eximium. Cariam, Lydiam, Cappadociam, Phrygiam, Paphlagoniam, Pamphiliam, Picides, Ciliciam, Syriam, Phœnicem, Armeniam, Persidem, Medos, Parthienem habemus in potestate. Plures provincias complexus sum, quam alij vires ceperunt: & nescio an enumeranti mihi quasdam ipsarum rerum multitudo subduxerit. Itaque si crederem satis certam esse possessionem terrarum, quas tanta velocitate domuimus, ego vero, milites, ad Penates meos, ad parentem, sororesque, & ceteros ciues, vel renitentibus vobis erumperem, vt ibi potissimum parta vobiscum laude, & gloriâ fruerer, vbi nos vberissima victoriae præmia expectant, liberorum, coniugum, parentumque lætitia, pax, quies, rerum per virtutem partarum secura possessio. Sed in nouo, & (si verum fateri volumus) precario imperio, adhuc iugum eius rigida ceruicæ subeuntibus barbaris, tempore (milites) opus est, dum mitioribus ingenijs imbuantur, & esferatos mollior consuetudo permulcet. Fruges quoque maturitatem statuto tempore expectant, adeo etiam illa sensus omnis expertia, tamen sua lege mitescunt. Quid creditis tot gentes alterius imperio, ac nomine assuetas, non facris, non moribus, non commercio lingue cohæ-

Tempus
opportunit
expectandū.

rentes, eodem prælio domitas esse, quo victi sunt? Vestris armis continentur, non suis moribus, sed qui præfentes meruunt, in absentia hostes erunt. Cum feris bestijs res est, quas captas, & inclusas, quia ipsarum natura non potest, longior dies mitigat. Et adhuc sic ago tanquam omnia subacta sint armis, quæ fuerunt in ditione Darij. Hyrcaniam Nabarzanes occupauit. Bactra non possidet solum parricida Bessus, sed etiam minatur. Sogdiani, Dahæ, Massagetæ, Sacæ, Indi sui iuris sūt. Omnes hi simul, si terga nostra viderint, sequentur. Illi enim eiusdem nationis sunt, nos alienigenæ & externi. Suis autem quiue parent placidius, etiam cum is præfuit, qui magis timeri potest. Proinde aut quæ cepimus, mittenda sunt: aut quæ non habemus, occupanda. Sicut in corporibus ægris, milites, nihil quod nociturum est medici relinquunt, sic nos quicquid obstat imperio, recidamus. *Parua saepe scintilla contempta magnum exci-
tauit incendium. Nihil tuto in hoste despicitur,
quem spreueris, valentis rem negligent a facies.* Ne Darius quidem hereditarium Persarum accepit imperium, sed in sedem Cyri beneficio Bagæ castrati hominis admissus: ne vos magno labore credatis Bessum vacuum regnum occupaturum. Nos verò peccauimus, Milites, si Darium ob hoc vicimus, vt seruo eius tradideremus imperium, qui vltimum ausus scelus, regem suum etiam externæ opis egentem, certè cui nos victores perpercissimus, quasi captiuum in vinculis habuit, ad vltimum, ne a nobis conferuati posset, occidit. Hunc vos regnare patiemini? quem equidem crucifixum videre festino, omnibusque Regibus, gentibusque fidei, quam violauit, meritas pœnas soluentem. At herculè, si mox eundem Græcorum vires, aut Hellepontum vastare nuntiatum erit vobis, quo dolore afficiemini. Bessum præmia vestræ occupasse victoriae? Tunc ad repetendas res festinabitis, tunc arma capietis. Quanto autem præstat territum adhuc, & vix mentis suæ compotem opprimere? Quarridui nobis iter superest: qui tot proculcauimus niues, tot amnes superauimus, tot montium iuga transeurimus, non mare illud, quod exæstans iter fluctibus occupat, euntes non moratur: non Ciliciæ fauces, & angustia includunt: plana omnia, & prona sunt, in ipso tempore victoriae stamus. Pauci nobis fugitiui, & Domini sui interfectores superiunt. Egregium me hercu-

Parua non
contemnen-
da.
Institi mu-
lis obli-
scendum.

le opus, & inter premia gloriae vestrae numerandum, posteritati, fama que tradetis: Darij quoque hostis, finito post mortem eius odio, parricidas esse vos vltos, neniam impium effugisse manus vestras: hoc perpetrato, quanto creditis Persas obsequentiore fore, quum intellexerint vos pia bella suscipere, & Bessi cecleri, non nomini suo ita scilicet?

Inter grauissimas hortationes est Cynimocientis ad filios oratio apud Xenophontem *παίδεσσι τοῖσι*, quam, quia prolixior est, omitto.

OECONOMIA

orationis.

- I. Demulcet à rebus antea gestis. Quid sit durum pati meminisse dulces.
- II. Verum stabilienda est fortuna semel electa atque in eo mora opus est.
- III. Et hoc probatur, ab adiunctu domitarum gentium.
- IV. Sed nequos omnia domita, aut pacata.
- V. Et ha reliqua si negligantur, ut parua scintilla contempta, magnum excitabunt incendium. *Ἀδύλα γὰρ τὰ ἰσχυρὰ καὶ τὰ πολλὰ, καὶ ὁ ἄλλοις τὰ πολλὰ, ὡς αὐτὸς Ἰθουκίδης in oratione Archidami citat.*
- VI. Grauiissime urgei à Bessi parricidio, & indignitate, cui erum deicitur, non regnum ab eo occupatum.
- VII. Post iustissimas, & necessarias bellis rationes facilitas rei consocienda expenditur.
- VIII. Ad summum, generosarum mentium esca gloria, hic autem actus extremus est, & quasi aurea totius operis Coronis.

CONSULTATIONES.

CONSULTATIO DE propagando imperio.

ORATIO ALEXANDRI ad milites,

In hac exhortatione elucet, vis blanda persuasionis, & dominium illius suada,

fortiter & suauiter in animos influentis.

Non ignoro, Milites, multa quae terrere vos possent ab incolis Indiae per hos dies industria esse iactata, sunt non est improuisa vobis mentientium vanitas. Sic Ciliciae fauces, sic Mesopotamiae campos, Tigrim, & Euphratem, quorum alterum vado transiimus, alterum ponte terribilem fecerant Persae, Numquam ad liquidum famam perducitur. Omnia illa tradente maiora sunt vero. Nostra quoque gloria, cum sit ex solido, plus tamen habet nominis, quam operis, modo quis belluas offerentes mœnium speciem, quis Hydaspem amnem, quis caetera auditu maiora, quam vero sustinere posse credebat? Olim hercule fugissemus ex Asia, si nos fabula debellare potuissent. Crediū sine Elephantorum greges maiores esse, quam viquā armentorum sunt, cum & rarum sit animal, nec facile capiatur, multoque difficilius mitigatur. Atque eadem vanitas copias peditum equitumque numerauit. Nam flumen, quo latius fufum est, hoc placidius stagnat, quippe angustis ripis coëctum, & in angustiore aluam elisum torrentes aquas inuehit. Contra, statio aluæ, segnior cuius est. Præterea in ripa omne periculum est, vbi applicantes nauigia hostis expectat. Ita quantumcumque flumen iaterueni, idem futurum discrimen est euadentium in terra. Sed omnia ista vera esse fingamus. Vtrumne vos magnitudo belluarum, an multitudo hostium terret? Quod pertinet ad Elephantos, praesens habemus exemplum in suis vehementius, quam in nos incurrerunt, tam vasta corpora securibus, falcibusque mutilata sunt: quid autem interest, totidem sint, quod Porus habuit, an tria milia cum vno, aut altero vulneratis, caeteros in fugam declinare videbimus. Deinde paucos quoque, & incommode regunt. Congregata vero tot milia, ipsa se elidunt, vbi nec stare, nec fugere potuerint, inhabiles vastorum corporum moles. Equidem sic animalia ista contempsi, ut cum haberem ipse, non opposuerim, satis gnarus plus suis, quam hostibus periculi inferre. At enim equitum, peditumque multitudo vos commouet? cum paucis enim pugnare soliti estis, & nunc primum inconditam sustinebitis turbam? Testis aduersus multitudinem inuicti Macedonum roboris Granicus amnis, & Cilicia inundata cruore

Ex D. Cuv. no. 7.9.6.2.

Elephanti.

R r r

Persa

Perfarum, & Arhela, cuius campi deuictorum à vobis ossibus strati sunt. Sero hostium legiones numerare coepistis, postea quam solitudinem in Asia vincendo fecistis. Cum per Hellepontum nauigaremus, de paucitate nostra cogitandum fuit: nunc nos Seyta sequuntur, Bactriana auxilia praesto sunt. Dacae, Sogdianique inter nos militant. Nec tamen illi turbæ confido, vestras manus intueor, vestram virtutem rerum, quas gesturus sum vadem, praedamque, habeo. Quamdiu vobiscum in acie stabo, nec mei nec hostium exercitus mentiero. Vos modo animos mihi plenos alacritatis, ac fiduciae adhibite. Non in limine operum, laborumque nostrorum, sed in exitu stamus, peruenimus ad solis ortum, & Oceanum, nisi obstat ignauia, inde victores perdomito sine terrarum reuertemur in patriam. Nolite (quod pigri agricola faciunt) maturos fructus per inertiam emittere e manibus. Maiora sunt periculis picemia, diues eadem, & imbellis est regio. Itaque non tam ad gloriam vos duco, quam ad praedam. Digni estis, qui opes, quas illud mare litotibus inuenit referatis in patriam. Digni qui nihil inexpertum, nihil metu omitsum relinquantis, per vos, gloriamque vestra, qui humanum fastigium exceditis, perque & mea in vos, & in me vestra merita, quibus inuicti contendimus oro, quæsoque, ne humanarum rerum terminos, aduentem alumnium, commilitonenique vestrum, ne dicam Regem deseratis. Cætera vobis imperavi, hoc vnum debiturus sum: & is vos rogo, qui nihil vnquam vobis præcepi, qui nihil periculis obtuli, qui saepe acie clypeo meo texti, ne infregeritis in manibus meis palmam, qua Herculem, Liberumque Patrem, si inuidia abfuerit æquabo. Date hoc precibus meis, & tandem obstinatum silentium rumpite. Vbi est ille clamor alacritatis vestrae index? Vbi est ille meorum Macedonum vultus? Non ignosco vos milites, nec agnosci videor à vobis, surdas iam dudum aures pulso, aduersos animos, & infractos, excitare conor. Nescio quid imprudens in vos deliqui, quod me, ne inuerti quidem vultis, in solitudine mihi videor esse. Nemo responderet, nemo saltem negat, quos alloquor, qui autem postulo: vestram gloriam, & magnitudinem iudicamus. Vbi sunt illi, quorum certamine paulo ante vidi contendentium, qui potissimum vulnerati Regis corpus exciperent, deser-

Finis non negligendus.

Exhortatio blanda.

tus, deserturus sum, hostibus deditus. Sed solus quoque ire perseverabo. Obijcite me fluminibus, & belluis, & illis gentibus, quarum nomina horretis, inueniam qui desertum à vobis sequatur, Scythæ, Bactriani que erunt mecum, hostes paulo ante, nunc milites nostri. Mori praestis, quam precario Imperatorem esse. Ite reduces domos, ite deserto roge ouantes. Ego me à vobis desperatae victoriae, aut honesta morti locum inueniam.

OECONOMIA orationis.

I. Exordium capiat à Pharsis rumoribus, & afflato terrore quæ em statim dicentere conatur, cum sua natura famam mendacem experientis comprobat. Recte in eam sententiam dixit uicanius libro primo. *Quisque pauendo dat vires fama, nulloque auctore malorum. Qua fixere timent Lucan. l. & Terull. in Apologestico. Cur malum fama: quia velox, an quia plurimum mendax.*

II. Atque ut prudens orator timoris scrupulos radicibus euellat, causas scrutatur, illa sunt partim in difficultate traycendi suminis, partim ex hostium multitudine. Elephantorumque terroribus, quæ omnia solertius extenuat. Perro de Elephantis Indicis: qui sunt Lybicus praestantiores, deque eorum pugna, & moderatione, multa Polybius lib. v.

III. Exenuatis rebus hostium, suæ exaggerat, & quasi ovæ uocatois, sunt autem illa virtutes antea paræ, bellicarumque sum peritia, gloria nominis, exterarum gentium subsidia Macedonum robora.

IV. His commemoratis succedit hortatio blanda, & illex, cui additur etiam precatio, quæ nihil suauius & robustius, nam ut ait Tacitus. *Suasit: & precatio ab eo, qui potest iudicare, vim necessitatis habet. Ad summum nihil omittit ad delinendos milites, modo laudans, modò increpare, modò blandienti, modò irate, similis, amore, metu, pudore potentissimis machinis pugnat, & quasi dulciora spargit fulmina.*

ORATIO POENI ad Alexandrum, prior respondens.

Dij prohibeant à nobis impias mentes, Ex Curt. lib. & profecto prohibent. Idem animus est 9. tuis.

reus, qui fuit semper, ire iusseris, pugnare, perichitari, sanguine nostro commendare posteritati tuum nomen. Proinde, si perseueras, inermes quoque, & nudi, & exangues, utcumque tibi cordi est sequimur, vel antecedimus. Sed si audire vis, non fictas tuorum militum voces, verum necessitate vltima expressas, praebe quaeso propitias aures, imperium, atque auspiciam tuam constantissimam feceris, & quocumque pergis secuturis.

Alexandri
rei gesta.

Militum
arumnofo-
rum status.

Vicisti, Rex, magnitudine rerum, non hostes modo, sed etiam milites. Quicquid mortalitas capere poterat, impleuimus; emensis maria, terrasque melius nobis, quam incolis omnia nata sunt. Penè in vltimo mundi sine consistimus, in alium orbem paras ire, & Indiam quaeris, Indis quoque ignotam. Inter feras, serpentisque degentes erucere ex latebris, & cubiculis suis expetis, ut plura quam sol videt victoria lustres. Digna prorsus cogitatio animo tuo, sed altior nostro. Virtus enim tua semper in incremento erit, nostra vis in fine iam est. Intuere corpora exanguia tot perfossa vulneribus, tot cicatricibus putida. Iam tela hebetia sunt, iam arma deficiunt, vestem Persicam induimus, quia domestica subuehi non potest. In externum degenerauimus cultum. Quoto cuique lorica est? quis equum habet? iube quaeri, quam multos ferui ipsorum persecuti sunt? quod cuique superstit ex praeda? Omnium victores, omnium inopes sumus. Nec luxuria laboramus, sed bello. Instrumenta belli consumpsimus, huic tu pulcherrimum exercitum nudum obijcies belluis? quarum ut multitudinem augeant de industria barbari, magnum tamen esse numerum, etiam ex mendacio intelligo. Quid si adhuc penetrare in Indiam certum est, Regio à meridie minus vastata est. Qua subacta, licebit decurrere in illud mare, quod rebus humanis terminum voluit esse natura. Cur circuitu petis gloriam, quae ad manum posita est? Sic quoque occurrit Oceanus. Nisi mauis errare, peruenimus quò tua fortuna ducit. Hæc tecum, quem sine te, cum his loqui malui, non uti inire circumstantis exercitus gratiam,

sed ut vocem loquentium potius,
quam ut gemitum mur-
murationum audi-
res.

OECONOMIA orationis.

I. Artificiofissima hæc responsio, in qua primum milites dant manus suo Imperatori, promptissima quoque obsequia polliciti, mox leni insinuatione spargunt mites querimonias, quarum tanta sunt illecebra, ut querendo auarissimum gloria iuuenem, molliori tractent articulo, & vehementer laudent: sibi quoque subsidium, & cessationem laborum in hac arumnofissima expeditione suauiter, & magna rationum efficacitate fugiteri.

CONSULTATIO DE Imperatore eligendo.

ORATIO PERDICAE ad Milites.

ARGUMENTVM.

Cum Babylone defunctus esset Alexander, & totus exercitus erepto sibi duce suo, marore consternatus esset. Perdica præcipuus amicorum Alexandri, qui moriens ipse annulum suum tradiderat conuocata concione admonet, ut Regi vltimos honores exoluant, deinde de alio eligendo, quamprimum cogitent.

EGO quidem annulum, quo ille regni, at- *Ex Curt.*
que imperij vires obfignare erat solitus, *lib. 11.*
traditum ab ipso mihi, reddo vobis. Ca-
terum quanquam nulla clades hinc, qua af-
fecti sumus, par ab iratis Dijs excogitari po-
test, tamen magnitudinem rerum, quas egit,
intuentibus credere licet, *sanum virum* *eo* *Alexand.*
accommodasse rebus humanis; quarum sorte commoda
completa cito repeterent eum sua stirpi. Proin- *tus mundi*
de quoniam nihil aliud ex eo superest, quam
quod semper ab immortalitate subducitur,
corpori, nomini que, quamprimum iusta sol-
uamus, hand obliui, in qua vrbē, inter quos
simus, quali Rege, ac præside spoliari. Tra-
ctandum est, Commilitones, cogitandum que,

ve victoriam partam inter hos, de quibus parta est, obtinere possumus. *Carite opus est.* Hoc ne vno, an pluribus in vestra potestate est. Illud scire debetis, *militarem sine duce turbam, corpus esse sine spiritu.* Sextus mensis est, quo Roxane praegnant est. Optamus, ut matrem enitatur, cuius regnum Dijs approbantibus futurum, quandoeunque adoleuerit. Interim, a quibus regi velitis destinare.

O E C O N O M I A

orationis.

I. Haec oratio valde orata est, & civilis, praefert enim insignem moderationem, & fidem ipsius Perdicæ, quod magnum erat amoris, & benevolentia tenacium. Atque ut à Principe viro resecta sententias habet verba pressa, rebus magnas, ut cum dicit Alexandrum commo datum terris, non datum, Obseruatum est (inquit) Fabius lib. 6. esse nescio quam, quæ spectantitas decerpat, inuidiam. Ne videlicet ultra, quam homini datum est nostra prouehantur. Deinde, quod habet. Militarem sine duce turbam, corpus esse sine spiritu, Rectè ad mentem Seneca, qui de Imperatore ait, Is est spiritus, quem tot millia trahunt. Examinon- dus apud S. Maximum, serm. 9. de Magistratu, & potestate, cum magnum, & pulchrum videret exercitum sine duce. Quanta (inquit) bellua caput nullum habet.

O R A T I O P T O L O M A E I.

Digna profus est soboles, quæ Macedonium imperer genti Roxanis vel Arsinae filius, cuius nomen quoque in Europa di-

cere pigeat. Maiore ex parte captiuus est. Cui Perfas vicerimus, ut furpi eorum Ieruiamus! quod iusti illi reges Darius, & Xerxes, tot millium agminibus, tantisque clatibus ne quietam periuerunt. Mea sententia hæc est, ut sede Alexandri in regia posita, qui consilij eius adhibebantur, coeant, quoties in commune consulto opus fuerit, eoque quod maior pars eorum decreuerit, statuo. Duces praefectique copiarum his praecant.

O R A T I O M E L E A G R I.

Dura, & aspera, quæ truculentum oratorem facile arguat.

Nec Dijs fuerint, ut Alexandri fortuna, tantique regni fastigium in istos humeros ruat, homines certe non ferent. Nihil dico, de nobilioribus, quam hic est, sed de viris tantum, quibus inuitis nihil perpeti necesse est. Nec vero interest Roxanis filium quandoeunque genitus erit, an Perdicam regem habeatis, cum iste subterclæ specie regnum occupaturus sit. Itaque, nemo ei rex placet, nisi qui nondum natus est, & in tanta omnium festinatione, non iusta modo, sed etiam necessaria, exactos menses solus expectat, & iam diuinat: mare esse conceptum, quem vos dubitatis paratum esse, vel subdere. Si mediis fidius, Alexander hunc nobis regem post se reliquisset, id solum, ex his, quæ imperasset non faciendum esse censerem. Quin igitur ad diripiendos thesauros discurritis: Harum enim opum regiarum, vti que populus est hæres.

C O N S V L T A T I O P E R S A R V M D E S T A T U
Monarchia, & Aristocrazia, Democratia.

O T A N I S O R A T I O P R O I M P E R I O P O P V L A R I.

Ex Herodoto.

Argumentum.

Oppresso Mago, qui Persarum errore abusus erat ad regnum occupandum, quæ inter regnum erat, consultant proceres, quid facta opus sit, & quod genus administranda Republica

Reipublice sit saluberrimum. In his Otanes populare imperium ceteris anteponit omnibus, in quam sententiam hactenus est habita oratio, qua potissimum regni, & popularis imperij contentionem habet.

Ed. H. S.

Εμοὶ δοκεῖ ἕνα ἢ ἡμῶν μὲναρχον μόνον κηρέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγαθόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν καμύσειαν ἔσθιν ἐπ' ὄσον ἐπέστηλε, μετεσχίκατε δὲ καὶ τὸ μά, ὅθεν ἔσθιν· καὶ ὡς δὲ ἀνείρημα κατηρημένον μὲναρχίῃ, τῆ ἔξοσι ἀνευδύνως ποιεῖν τὰ βόλεται, καὶ γὰρ ἀντ' ἄριστον ἀνδρῶν πάντων πάντα ἐς ταύτων τὴν ἀρχήν, ἐκ τῶν τ' ἐσθίων νομμάτων σῆσει ἐγγίνεται μὲ γὰρ ἡ βέρσις ὑπὸ τ' παρειόντων ἀγαθῶν· φθόνος δὲ ἀρχὴν ἐνεμφέται ἀνθρώπων δύο ἢ ἔχων ταύτα, ἔχει πάντων κακότητα. τὰ μὲν γὰρ ὑβρί κεκορημένον ἔρδει πολλά, καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ φθόνος καὶ ταύτην ἀνδρῶν γέννησιν, ἀφθονον εἶδειν, ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθὰ. τὸ δὲ ὑπερῶν τὸν τ' ἔστι ἐς τοὺς πολιίτας πέφυκε. φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοις περιεῖσι τε καὶ ζώσι, χάρει δὲ τοῖσι κακίοισι τ' ἄσῳ. διαβολὰς δὲ ἀριστον ἐνδέχεται ἡγεῖται. ἀναρμισότατον δὲ πάντων ἢν τε γὰρ αὐτὸν μεζῖος δάμαζις, ἀπέχεται. ὅτι εὐχάρτα δὲρα ποιεῖται. ἢ τε δὲρα πείη τις κάρτα, ἀχθεταί, ἀτε δὲρα πείη ἡ γῆ μῶμος. τὰ δὲ δὴ μέγιστον ἐρεῖον νόμακά τε κινεῖ πάτεραι καὶ βίαται γυναικας, κτείνει τε ἀρίτως πῆθον δὲ ἀρχον, πρῶτα μὲν νόμα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίαν, δεύτερα δὲ, πῆθων τ' ὁ μὲναρχος ποιεῖ οὐδέν. πάλαι μὲν γὰρ ἀρχὰς ἀρχεῖ, ὅσα ὄντων δὲ ἀρχὴν ἔχει, βυλευματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινόν ἀναφέρει. τίθει μὲν ὄντων μ. μετ' ἑντας ἡμέρας μὲναρχίην, τὸ πῆθον αἰεὶ μ, ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐν τὰ πάντα.

Quidem ut posthac nostrum vnus rerum solus portatur, author nequaquam fuerim: Quoniam id ne que iucundum, neque utile est. Nam quò progressa sit Cambysis insolentia vidistis, & Magi quoque insolentiam experti estis. Qui autem, obsecro, sub vnus dominatu res bene constituta esse, recteque, & ordine administrari queant, cum ei pro libidine agere omnia impune liceat? & cum hic dominatus sit eiusmodi, qui virum omnium alioqui optimum de pristinis curis, cogitationibusque dimouere possit? Etenim ad inuidiam iam inde ab initio homini ingenita accedit ex presentibus bonis insolentia. Que duo cum habet, malorum omnium fontem habet: Quippe qui ex insolentia, qua rurgit, ad multa facinora, ad multa etiam ex inuidia prorumpat. Nam cum quidem, qui solus rerum potitur, ab omni inuidia remotum esse deceret, vapore qui omnia bona possideat: Sed ita se erga populares suos gerit, vt qui plane contrario præditus est ingenio. Siquidem eorum optimis quibusque, qui superstites sunt, inuidet, pessimis autem delectatur: criminationibus etiam, & calumnijs locum dare, optimum esse censet. & (quod est quiddam maxime secum dissidens) siquidem eum non valde suspicias, infensus est, quod non impense colatur: si impense quis eum colat, eo cultu tanquam assentatione offenditur, vt autem ad ea multa, quæ omnium grauissima sunt, veniam, iura patria euerit, mulierum est stuprator, indignatorum interfecto. At cum dominatur populus, primum quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, Honomian, (id est iuris æquabilitatem), deinde verò nihil eorum agit, quæ is, penes quem vnus est summa rerum, agere solet. Soritur enim populus magistratus, & administrationis rationes refert, suaque consilia inter se communiceant. Quamobrem censeo nobis, missum facientibus vnus dominatum, populum euehdum esse, in eo enim nihil desiderare possimus.

Inuidia & insolentia duo malorum fontes.

Democritus.

OECONOMIA ORATIONIS.

I. Praecept & concisa sententia contra μοναρχίαν. cuius ratio duplex affertur, in genera. Vna utilitatem spectat, altera voluptatem.

II. Primò dissuadet à recentibus exemplū Cambysis & Smerdis, quorum contumelia, cui tandē ignota?

III. Anatura regni, magnum nequitia irritamētum nimia potentia. Quod non potest, vult posse, qui nimium potest. Et ferme duo regum mor-

bi, contumelia, & inuidia. Haec (inquit) ex vita mollitia, & bonorum affluentia, illa ex metu, & insatiabili ambitionis cupiditate. Hinc alia, atq; alia vitiorum pestes oriuntur.

IV. Antapod' sis status popularis, in qua (inquit) nomen blandum, criminum exilium, moderatio prudens, & mansuetudo ex consiliorum omnium consociatione.

ORATIO MEGABYSI.

Ex eodem Herodoto.

Argumentum.

Sententiam dixit in eodem consilio Megabysus, placereque sibi ostendit quid superiori sententia regnum videbat abrogari; sed nequaquam sibi probari, quod rerum summam ad populum deserret, eique generi paucorum dominatum antepōnit.

DE ARISTOCRATIA.

ΤΑ ὅτι ὅταν τις εἴπω τυραννίδα παύσω, λελέχθω χαμοὶ ταῦτα. τὰ ἕξ τὸ πλῆθος ἀνωγε φέρει τὸ κράτος γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε, ὁμίλη γὰρ ἀσχηρὸς οὐδὲν ἔστιν ἀξιωτέωτερον, οὐδὲν ὑβριστικώτερον. καὶ τυραννὴ ὑβριν φεύγοντας ἀνδράσ, ἐς δῆμον ἀκολάστῃ ὑβριν πετέειμ, ἐστὶ οὐδ' αὐτὸς ἀνασχετόμ. ὁ μὲν γὰρ εἰ τι ποιεῖ, γινώσκω ποιεῖ. τῷ δ' οὐ γινώσκω ἐπὶ καὶ γὰρ ἀνγνώσκει ὅς οὐτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε χαλὸν οὐδὲν, οὐδὲ οἰκῆσθαι, ὅθις τε ἐμπεσὼν τὰ πρῆγματα ἀνευ νόθ, χειμάρρῳ ποταμῷ ἵκελθ. δῆμον μὲν οἱ Πέρσησι κακῶν νοέουσι, οὔτε χραδάμ. ἡμεῖς δ' ἀνδρῶν τῆς ἀρίστης ἐπιλέξαντες ὁμίλην, τῆτοισι περιβεβόμῃ τὸ κράτος. ἐν γὰρ δὴ τῆτοισι, καὶ αὐτῶν ἐνδομέλια, ἀρίστη δ' ἀνδρῶν εἰκὸς ἀρίστα βεβλεύματα γινώσκω.

EA quidem quae Oranes, ad abolendum vnius dominatum, pertinentia dixit, à me quoque dicta sunt: sed quod ad summam rerum populo deferendam hortatur, in e certe ab optima aberravit sententia. Futili enim multitudine nihil est amentius, nihil est insolentius, atqui nos, dum tyranni insolentiam fugimus, in populi petulantis insolentiam incidere, omnino intolerabile fuerit. Ille enim, si quid facit, quid faciat intelligit, at hic nulla intelligentia praeditus est. Ecqua enim praeditus esse possit, qui neque edoctus est, neque quicquam eorum, quae honesta sunt, aut sibi conuenientia, cognitum habet? Sed in negotia, quae gerenda sunt, irruens, ea sine vilo consilio protendit, torrenti similis. Quamobrem, qui Persis male consultum cupiunt, ij populare imperium experiantur. At nos praestantissimorum virorum delecto caetu, imperium illis tradamus. In eorum enim & ipsi numero erimus. Ac profecto vt praestantissimorum praestantissima consilia sint, rationi consentaneum est.

Democritia impietate.

Populi rei.

OECO-

OECONOMIA ORATIONIS.

I. Dissuadet à natura populi qui est δόμτροχης
 οἰσάτων (δοῖ, animal morosum; intractabile,
 princeps, inops consilij, torrens fluius simili. Plato.

etiam definit animal, ἐδουκον, ἀμὸν ἀποδῖα-
 τον, et mal inuidum, crudelo, iugo, disciplina ex-
 solutum.

ORATIO DARIÏ.

Ex eodem, ibidem.

Argumentum.

Tertio loco sententiam dixit Darius, qua regium Imperium probat, Præfere enim
 alijs granitate, stabilitate, commoditate regenda reipublica.

PRO REGNO.

ΕΜοὶ τὰ μὲν ἔτι Μεγαβίζου ἐς τὸ πλῆ-
 θος ἔχοντα, δοκεῖ ὀρθῶς λέγειν. τὰ δὲ
 ἐς ὀλιγαρχίαν, ὀρθῶς. περὶ γὰρ
 προκείμενον, καὶ πάντων τῶν ἀριστῶν ἐόν-
 των δὴ μὲν τε ἀρίστη, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ με-
 γάρχη, πολλῶν δὲ προέχειν λέγω ἀνδρῶν γὰρ
 ἕως τῶν ἀρίστων οὐδὲν ἀμφὸν ἀνφανῆ γνώμη
 γὰρ τοιαύτη χρεώμεθα ὅτι ζῶσιν οἱ ἀν-
 άμωχί τῶ πλῆθει, σιγῶ τὸ ἄνβαλεύ-
 ματα ἐπὶ δυσμένειαν ἀνδρῶν οὕτω μάλιστα.
 Ἐν ὀλιγαρχίᾳ. πολλοὶσι ἀρετῆν ἐπασκέυ-
 σι ἐς τὸ κοινόν, ἔχθρα δὲ διαίτη φιλίᾳ ἐγ-
 γίνεσθαι. αὐτῶν γὰρ ἕκαστος βελομένη
 κορυφαῖ ἐναι, γνώμησι τε νικᾶν, ἐς ἔχθρα
 μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνεύονται, ἃ ὡν εἰσίοις
 ἐγγίνονται ἐκ τῆς εἰρήνης, φόνος, ἐκ τῆς φό-
 βης, ἀπὸ τῆς ἐς μὲν ἀρχίαν, καὶ ἐκ τῆς διέ-
 δεῖε ὅτι ἐπὶ τῶν ἀριστῶν. δὴ μὲν τε αὐτῶν ἀρχον-
 τος, ἀδύνατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι.
 κακότητι τῶν αὐτῶν ἐγγενέμενης ἐς τὰ κοινά,
 ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνονται τοῖσι, φιλίᾳ δὲ ἰσχυ-
 ραί, οἱ γὰρ κακῶν τὰ κοινά, συγκρούσαν-
 τες, ποιῶσιν τῶν ἢ τοῦτο γίνεται. ἐς δὲ ἀν-
 προσίας τις τῶν δὴ μὲν, τοὺς τοῖσιν παύσῃ ἐκ
 δὲ αὐτῶν, διαυμάζεται οὗτος δὲ ἡ δὲ τῶν δὴ
 μὲν, διαυμάζεται δὲ ἀντὶ τῶν ἐφάνη μου.

ΑT mihi, quæ Megabizus de statu domi-
 natus popularis dixit, recte dicta esse vir-
 dentur. At quæ de paucorum dominatu,
 non item. Si enim tres proponantur status,
 quorum unusquisque suo in genere sit præ-
 stantissimus, dominatus populi, paucorum do-
 minatus, & vnius, hunc longè antecellere di-
 co, viro enim quopiam optimo nihil vtilius
 comperiri queat. Eo siquidem animo prædi-
 ctus, populo ita præerit, vt in nullam re-
 prehensionem incurrat, & consilia hostis mi-
 nime enuntientur.

At verò in paucorum dominatu, quam in
 commune singuli virtutis suæ specimen ede-
 re conantur, tunc graues inimicitia concipiū-
 tur, dum enim quisque caput esse, & primum
 suam sententiam locum obtinere cupit, in *Aristoteli*
 graues inimicitias incidunt, ex quibus sedi-
 tiones oriuntur, ex his autem homicidia: tan-
 demque per hæc, ad vnius dominatum deueni-
 untur; vnde hunc statum longè esse præstan-
 tissimum apparet. Nam contra si penes popu-
 lum sit imperium, fieri nullo modo potest,
 quin interueniat improbitas. At quum admi-
 nistrationi reipublicæ interuenit improbitas,
 non inimicitia, sed firmæ amicitia gignun-
 tur. Quoniam, qui se improbè in Reipublicæ
 administratione gerunt, alij aliorum im-
 probitatem celant. Id autem tantisper fit,
 dum aliquis potestatem in populum adhe-
 tus, tales homines compescuerit. Quas ob
 102

ταρχῶ ἐάν, καὶ ἐν τῷτο δῆλοι, καὶ οὗτος ὡς
 ἢ μοναρχίᾳ κράτιστον. ἐπὶ ἕπι πάντα συλ-
 λαβόντα εἰπέμ, κόθεν ἡμῖν ἐλευθερίᾳ ἐγένε-
 το, καὶ τῷ δόντε; κότερα παρὰ τῆ δῆμῶ
 ἢ ὀλιγαρχίᾳ; ἢ μοναρχίᾳ; ἐγὼ τοίνυν γνώ-
 μῶν, ἡμῶς ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἀνδρα
 τὸ τοῖτο περιεμειν. πορός τε τῷτο, πα-
 τῆς νόμῶς μὴ λῦση ἔχοντας εὔ, οὐ γὰρ ἀ-
 μείνομ.

res illum suscipit etiam, & pretio habet po-
 pulus. Dum autem in pretio est, euadit repen-
 te dominator omnium. Quo facto, & hic vi-
 nius dominatum, statum omnium esse opti-
 mum declarat, atque ut vno verbo omnia
 complectar, vnde & cuius munere libertatem
 habemus à populone, an à paucorum, an ab
 vnius dominatu? Quum igitur vnius viri o-
 pera libertatem consequuti simus, hunc do-
 minatus vnius viri statum nobis amplecten-
 dum, tuendumque censeo, ac præterea mini-
 me cōmittendum, vt patrias leges, quæ bonæ
 sunt, labefactemus: minime enim hoc expedit.

OECONOMIA ORATIONIS.

- I. Vnius optimi imperium præstantissimum. Eis βασιλεὺς εἰς κοίραν ἔσω, iuxta Homerum, Iliad. 2. & Aristotelem l. 8. Ethic. c. 10, Ἀριστον ἢ βασιλική.
 - II. Confirmat referendo Oligarchiam, vt dissensionibus ἐπινοχίᾳ, ἐ quibus infini a mala pullulant.
 - III. Contrà magna est monarchia utilis.
- Natura commenta est regem, quod & ex aliis animalibus licet cognoscere. Senec l. 1. de Clementia, Apes sine Rege esse non possunt. vt scribit Plinius l. 2. natur. histor. c. 17. Grues v-

num ducem, quem sequuntur, eligunt. Arist. l. 1. de hist. anim. c. 1. πρᾶτῆρα τοσοῦτῶν δικαιο-
 τῆρα μοναρχία, ὅσῳ περ ῥαδὸν ἐστὶ ἐνὸς ἀνδρὸς
 γνώμη προσέχειν τὸν νοδὸν, μᾶλλον ἢ πολλῶν
 καὶ παντοδαπῶν διανοίᾳς ζητεῖν ἀρεσκείμ,
 Tanto iustior, & mitior monarchia, quanto fa-
 cilis est vni, quam multis morem gerere. (inquit
 Isocrat. ad Nicoclem.)
 Nulla fides regni sociis, omnisque potestas
 Impatiens consortis erit.
 Lucan. l. 1,

Monarchia
 politiarum
 optima
 τῷτο

MARCI ANTONII ORATIO AD PROCERES, QVA
 filium Imperatorem renuntiat, & commendat.

Ex Herodiano,
 Argumentum.

Marcus Antonius Imperator, quum ex graui morbo decumberet, nec se procul à vi-
 ta exitu abesse intelligeret, amicos conuocauit, ad eos, quum conuenissent, hac oratione
 est vsus, usque, quum lubricas adolescentia vias, & in ea atate periculi plenam esse po-
 tentiam ostendisset, filium commendauit.

Ἀχθεῖσθαι μὲν ὑμᾶς ἐφ' οἷς ὁρᾷτέ με
 διακείμενον, δαυματὸν οὐδέμ. φύσει
 τε γὰρ τὸ ἀνθρώπινον ἐλαεινὸν ἐν
 ταῖς τῶν ὀμορφύλων συμφοραῖς, τὰ τε δεινὰ
 ὑπὸ τὴν δὲ ν πεσόντα οἶκτον προκαλεῖται
 μέγιστα. ἐμοὶ δὲ τι καὶ πλεον ὑπ' ἀρχεῖμ παρ

Dolere vos, atque angī, quum ita me affe-
 ctum contemplantini, minime miran-
 dum. Quippe humanum est humanis casu-
 bus ingemiscere, multoque magis misericor-
 diam prouocant, quæ oculis viurpamus; Cæ-
 terum peculiaris nobiscum nostra ratio est.
 Nam de mei erga vos animi conscientia,
 mutuam spero à vobis, quasi iure, bene-
 uolentia.

ὄμνησ' οἶομαι. ἐκ γὰρ ὧν αὐτὸς διαλείπει πρὸς
 ἡμᾶς, ἀμοιβὰν εὐνοίαν εἰκότως ἤλπικα νῦν
 ἔχωρες εὐχαρῶ. Ἐμοὶ τε ἀποδοῦμαι μὴ μά-
 τω πρὸς ἡμᾶς τοσούτῃ χρόνῳ τιμὴν τε καὶ
 ἀποδοῦν' ἡγατεθεῖσθαι, ὑμῖν τε ἀποδοῦμαι
 χάριμ', εἴρασι ν' ὅτι ὑπερῶν ἔτυχε, οὐκ ἀμ-
 νημονεῖτε. ὁρᾶτε ἢ ἡ δέ με τ' ἴδω, ὃν αὐτοὶ ἀ-
 νεθρέψαθε, ἀρτι τ' μερακίων ἡλικίας ἐπιβί-
 νοντα, καὶ δευτέρου, ὡσπερ ὦν χειρῶν, καὶ
 ζάλῃ, τῶν κυβερνησόντων. μὴ ποὶ φερόμενος
 ὑπ' ἀτελεῖς τ' τ' δρόντων ἐμπειρίας εἰς παλ-
 λα ἐπιτη εὐματὰ πρὸς ἀρχαῖα. γένεσθε δὲ
 σὺν αὐτῷ ὑμεῖς ἀνδ' ἑνὸς ἡμᾶ πατέρες πολλοί,
 περιέπωντες τε καὶ πρὸ ἀρίστα σωθελεύοντες.
 οὐτε γὰρ χρημάτων πλῆθ' οὐδὲν αὐταρχεῖς
 πρὸς τυραννίδ' ἀκρασία, οὐτε δόρυφορον
 φρεσὶν ἰκάνη ῥέουσαι ἀρχοντα, εἰ μὴ πρὸ
 παρχοὶ ἢ τ' ὑπαρχοῖν εὐνοίαι. μάλιστα ἢ ἐκεί-
 νοι εἰς ἀρχῆς μῆκ' ἀκινδύνως ἤλασαν, ὅτε
 μὴ φόβον ἔξ ἀμότητ', πόθον ἢ τ' αὐτῶν
 χρηστότητ' τὰς τ' ἀρχομένων ψυχῆς ἐπέ-
 σταζα. οὐ γὰρ οἱ δὲ ἀνάγκης δαλεῦντες ἀλλ'
 οἱ μετὰ πειθῆς ὑπακούοντες ἀνώταστοι, καὶ
 ἔξω κολακείας προσποιήσασθαι τὴν πα-
 σχοντες διατελοῦσι, οὐδέ ποτε ἀφηνιάζου-
 σιν, ἢν μὴ βία καὶ ὑβρεῖ ἐπὶ τῷ ἀχθῶσι. χα-
 λεῶν δὲ μετ' ἡσυχίας τε καὶ ὄσον ἐπιβῆναι ἐπιδυ-
 μίας ὑπαρχεῖσθαι δὲ σπείας, τοιαῦτα ἢ συμ-
 βουλεύοντες αὐτῶν, καὶ ὧν ἀκρεῖ παρῶν ὑπο-
 μιμησκοντες, ὑμῖν τε αὐτοῖς, καὶ πᾶσιν ἐπι-
 στον ἀποδοῦν' εἰς βασιλεία, τῇ ἡμῶν κτήνη γα-
 ρισθε τὰ μέγιστα, οὕτω τε μόνως ἀδύον αὐτῶν ποιῆσαι δυνήτεσθε.

uolentiam. Nunc autem illud incidit, quum
 & mihi sit iudicium faciundū, frustrane vobis
 honorem tamdiu habuerim, studiumque om-
 ne meum libens detulerim: & vobis referen-
 da gratia ostendendum, non esse eorum, cuius
 acceperitis immemores. Videtis filium, quem *Adolescentia pericul-*
 ipsimet educastis, primas nunc adolescentia *sa.*
 metas ingredientem, quasi in salto, atque in sa-
 fluctu vitæ gubernatoribus indigentem, ne
 rerum impericita de recto quasi cursu abla-
 tus, malis artibus impingat. Est igitur vos il-
 li pro me vno multi parentes, excolendo ce-
 licet, atque optima suggerendo. Neque enim *B. beneuolen-*
 aut pecuniæ vis Tyrannidis luxuriam exple- *tia.*
 re, aut stipendia satellitum agmina tueri prin-
 cipem possunt, nisi illi ipsi, quos regas, ani-
 mum imperanti, beneuolentiamque accom-
 modent. Quippe si demum diu, tutoque im- *Regum*
 perant, qui non metum ex crudelitate, sed *Clementia.*
 amorem ex bonitate ciuium suorum animis
 instillant. Neque enim quos seruire necessitas
 coegit, sed quos obtemperare sua quemque
 voluntas adigit, ij sunt in agendo, patiendoq;
 a suspicione omni, assentationeque vacui: nū-
 quamque imperia detrectant, nisi violenter,
 contumelioseque sint habiti. Est autem diffi-
 cile in maxima licentia moderari sibi, & qua-
 si frenos imponere cupiditatibus. Quod si be-
 ne viuendi auctores illi fueritis, & quæ nunc
 coram audit, identidem admonueritis, vna o-
 pera, & ipsum vobis reliquisque omnibus op-
 timum principem reddetis, & memoriam
 nostram de meritis vestris, quam scilicet
 immortalē, hac v-
 na ratione poteri-
 tis effice-
 re.

OE ECONOMIA ORATIONIS.

- I. Exordium mixtū à beneuolentia procerum erga se. Et ino mutuo erga proceres stultitia.
- II. Pro loquum beneuolentia ex omni rem. Et filij mores in hac aetate lubricos. Et in me, ut ait, Adolescentia, quadam aetate procella. de qua et dixit Ambrosius. Vicina est lapsibus adolescētia, quia variū est cupiditatum, feruore calētis inflāmarus etatis: Et in ea potissimū vixit offitū, et huiusmodi, et diphonon, et πολυπιδι, inquit Maximus Tyrus orati. ne sic.
- III. Quæ cum sita sint, etas ut sint et aetatis

Parentis loco, cum nullum matris sit praesidium
 optimorum ciuium amore. Et bequie, siquidem
 Popularium beneuolentia optima regis op lentia
 Et si missimum satellitum in oia serop pidi
 vi aiebat Persander apud Viog nem Lact-
 tium.
 IV. Addit quod instill vi curit filio, leni manu *Clementia*
 regnandum. Ansonius apud Maximam serm. *laus.*
 o. tuades Principibus vt venerabiles potius suis
 subditis fiant, quam terribiles. Quam id
 fecerit regu aula cum non crudelitatis, sed
 SSSS

Affectus
 vultum pi-
 xum et
 loquax.

amoris excubijs defenditur. Hac arx inaccessi-
sa, hoc inexpugnabile munimentum, mu-
nimento non egere, frustra se terrore suc-
cinxerit, qui septus charitate non fuerit.

V. Concludit per humanam commendationem
filij, quam si non neglexerint, sibi principem opti-
mum facient, Patris vero sepultos cineros, & ma-
nes demerebuntur.

COMMUDI ORATIO.

Argumentum.

Commodus Marci Imperatoris filius, quum paternam imperij hereditatem cer-
neret, de consilio amicorum sese in castra contulit, ut quum militem donatius, &
blanda oratione sibi conciliasset, ab eo Imperator appellaretur. Eo quum venisset,
hanc concionem apud milites habuit, commemoratoque patris in se, & in eos studio,
diuturna que sua cum illis consuetudine, quanta sibi coniunctionis & necessitudinis caus-
sa cum ijs intercederent ostendit, hortatusque est, ut sibi in suscipiendo, & amplificando
imperio adesse vellent.

Ex eodem Herodiano.

Κοινὴν εἶναι μοι πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐπὶ τοῖς
καταλαβῶσιν ἀλγηδὸνα, καὶ μηδὲν δέ λη-
ήτων ὑμᾶς ἐμοῦ δυσφορεῖν, ἐμαυτὸν
ἀκριβῶς πέπεικα οὐδὲ γὰρ περιόντων μοι ἔ-
παζος, πλεονεκτεῖν ὑμῶν ἢ ἑτέρων. ἐκείνων γὰρ
πάντας ὑμᾶς ὡς ἓνα ἠγάπα. ἔχαρειν οὐκ
μᾶλλον συστραβώτερον με ἢ ὑπὸν καλῶν. τὴν
μὲν γὰρ προσηγορίαν ἠγεῖτο φόσεως, τὴν δὲ ἀ-
ρετῆς κοινωνία. φέρων τέ με πολλάκις νήπι-
ον ὄντα, ταῖς ὑμετέροις ἐκ χειρὶσε πίσει. διό-
περ καὶ ῥᾶτα πάσης εἰνοίας μεθέξεν πρὸς ὑ-
μῶν ἡλικία. τὴν μὲν πρεσβυτέρων, ἱσοφεία μοι
ταῦτα ὀφειλόντων, τοὺς δὲ ἡλικιωτάς, εἰκότως
ἐν καὶ συμφορητάς τ' ἐν ὅποις ἔργων ἀπο-
καλοῖν. πάντας γὰρ ἡμᾶς ὡς ἓνα ὁ πατήρ
ἐφίλει τε καὶ πάσαν ἀρετὴν ἐπαύξειεν. ἔδωκε
δὲ μετ' ἐκείνων ἐμὲ βασιλεῖα ἢ τύχη, οὐδὲν ἐπέ-
στακτον, ὡς περ' ἐμὸν, προσκτήτω σεμ-
νωδύδρον ἀρχῆ, ἀλλὰ μόνον τε ὑμῖν ἐγὼ
ἐν τοῖς βασιλείοις ἀπεκνήδην. καὶ μὴ πειρα-
θέντα με ἰδίατι ἄντασθαργάνω, ἀλλὰ δὲ τῆ
γαστροῦ παρελθεῖν, βασιλεῖαν ὑπέεξατο πορ-
φυρίσ. ὁμοῦ δὲ με εἶεν ἡλικίαν ἀνδραπομ, καὶ
βασιλείαν. εἰκότως ἄν οὖν ταῦτα λογίζομαι, οἱ

Commune mihi esse vobiscum huius
moxorem calamitatis, neque vos aliter,
quam me ipsum affectos esse, planissime
persuasum habeo: neque enim ego superstitie
parente ipso meo, superiorem me vobis un-
quam gessi. Nam ille ita nos uniuersos, ut un-
um aliquem diligebat, lubentiusque me com-
militonem, quam filium vocitabat: quippe
hanc naturae appellationem, illam vero virtu-
tis communicationem existimabat. Quin in-
fantem saxe me in vlnis gestans, vobis da-
bat in manus, quasi que vestra mandabat fi-
dei: Quis propter, minime dubito, quin mihi
omnem suis beneuolentiam exhibuit:
quum pro alumno me maiores natu habere
debeant, ipsos autem aequales, condiscipulos
armorum iure appellauerim. Siquidem ita
nos uniuersos, ut unum, aliquem pater dili-
gebat, omnique virtutum studio, ac bonis ar-
tibus curabat instituendos. Nunc me post il-
lum vobis principem fortuna dedit, non qui-
dem adititium, quales ante me fuerunt,
neque velut acquisito imperio gloriantem.
Quippe vnus ego vobis natus, educatusque
in aula, priuatisque intaetum cunabulis, sta-
tim me ut ex alio prodieram, imperatoria
purpura suscepit, simulque sol hominem me
vidit, & principem, hac cum animis vestris
reputantes, iure principem colite non datu vobis.

ἐργαίτε οὐ δοθέντα ὑμῖν ἀλλὰ γενηθέντα αὐτοκράτορα, ὃ μὲν γὰρ πατὴρ εἰς οὐρανὸν ἀναστῆς, ὅσα δὲ ἦδη καὶ συνέδρος ἔστι θεῶν. ἡμῖν δὲ χρὴ μῆλειν τὸ ἐν ἀνθρώποις, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς διοικεῖν, κατορθῶν ὅσα τὰ καὶ βεβαίως, ὑμῆτερον ἔργον, εἰ τὰ τε τῶν πολέμων λείψανα μετὰ πάσης ἀνδρείας ἀπέλειψοιτε, καὶ τῆν βασιλείαν ἀρχὴν μέχρις Ὠκεανῶν προαγοίτε. ὑμῖν τε γὰρ ταῦτα δοθέντα αἰσεί, καὶ τὴν τῶν κοινῶν πατρὸς μνημῶν χάρισιν ἀξίως οὕτως ἐμείψετε, ὃν ἐπακθεὶν τε τῶν λεγομένων, καὶ τὰ παρὰ πόλιν ἐφορᾶν ἠγεῖσθε. εὐδοκμονοίημι δὲ ἂν τὰ δόντα παράγοντες ὑπὸ τοῖς ἐπιμαρτυροῦν καὶ τὰ μὲν πρότερον ὑμῖν ἀνδρείως καὶ λωπιδέντα, εἰς τὴν ἐκείνου θορίας τε καὶ στρατηγίαν τὴν ἀναφορὰν ἔχει. ὅσα δὲ ἂν σὺν ἐμοὶ βασιλεῖ νέω προθύμως ἐπιδείξωσθε, τέτων τὴν δόξαν πτεῖως τε ἀγαθῶς, καὶ ἀνδρείως ἀποισέδε. τό, τε ἐν ὑμῖν νέον σεμνότητι πληρώσετε τῆ ὑμῆτερον ἔργων ἀνδραγαθία. τό, τε βάρβαρον ἐν ἀρχῇ νέας ἡγεμονίας κωλυθῆναι, οὐτε εἰς τὸ παρὸν καταθρασυῖν τὴν ἡλικίας καταφρονῆσαν, τὰ τε μέλλοντα φρονεῖσθαι δεῖ τὴν πεποιημένω.

bis, sed natum. Nam pater quidem iam in caelum euectus, confors est, confessorque Deorum. Nobis autem orbis terrarum gubernacula, rerumque humanarum cura incumbit. Quae quos successus, quantasque habiturae sunt vires, in vestra manu est. Si enim bellii reliquias fortiter deleueritis, & imperij Romani terminos ad Oceanum usque promoueritis, cum ipsi vobis ingentem gloriam comparabitis, tum communis parentis memoria debitam gratiam referetis. Atque eum quidem exaudite quae, dicimus, & intueri presentem quae gerimus, credite: nos autem felicissimos, qui benefactorum nostrorum testem eiusmodi sumus habituri. Quae igitur ad hanc diem fortissime prosperissimeque gessistis, illius scilicet sapientiae, gubernationisque tribuuntur: quae autem mecum, hoc est cum iuvene Imperatore vestro, praecclare feceritis, ea sunt vobis ipsis, quasi peculiarem cum fidei, tum virtutis claritudinem paritura. Quo circa, & aetati meae rebus strenue gerendis auctoritatem conciliabitis, & barbara gens initio noui principatus repressa, neque in praesens contemptu aetatis nostrae se effert audacius, & suis nunc edocta periculis, metu deinceps perpetuo coerebitur.

O E C O N O M I A O R A T I O N I S .

- I. Exordium prudens à pietate in patrem, & fiducia in milites.
- II. Antonini mortui commendatio, armor eius, & beneuolentia in populares, Blanditia in ipsum Commodum, cui magna instar commendationis esse debet, tanto parenti placuisse.
- III. Hinc ratio beneuolentiae, quam expectat à militibus, non noua, & adscititia, sed quae firmis radicibus inoleuerit, quippe imperium cum luce habuit quod dixit, hoc Claudianus in Pa-

negyri Honorij, & imitatus est Panegyristes Felicitas Constantini magni imperium nascendo me Natalium. ruisi, quod quidem mihi Deorum immortalium munus, & primum videretur, & maximum, in lucem statim te felicem venire.

IV. Quare Patre de rebus humanis sublato, cum in eius humeros hac imperij moles refundatur, tantarum rerum administratos hortatur, ad fidelissima obsequia, argumenta sunt à persona Patris demortui, & rebus antea gestis, quibus etiam accedunt praemiorum illecebra.

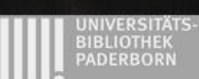
ACTIO PARRICIDIJ nobilissima,

Ex Tito Livio.

Argumentum.

Philippo Regi Macedonum, magni illius Philippi adnepoti, filij duo erant, Ferseus,

& Demetrius, quorum minor natu Demetrius multitudinis fauorem demeruerat, gratus ab initio Romanis, & legationum quas pro patre impigre exequutus erat, nomine, & alijs praeclaris rebus, quae in egregio principe praecebat. Hoc ipsum Perseus frater agre ferebat, quod ita sibi viam ad imperium praemunire Demetrius vide-

retur, erat & patri nonnihil suspectus, quod quæcumque in aula regia aduersus populum Romanum dicerentur, reselleret, eorumque causam nauiter amplecteretur, hanc occasionem arripuit Perseus, & expriuatâ similitudine in apertum odium tandem erupit: celebrabant fortè lustrum Macedones, cum pro more iuuenes regij suis quisque copijs st. pati concurrerent, ita ut in vi. Persei furore nihil ad iustâ pialij speciem præter ferrû, deesset, eo certamine longè superior. Demetrii acies apparuit, quod indigne ferens Perseus, fratrem ad conuiuium vocantem respuit: festo deinde die iactatis de ludicra vtrique sermonibus speculator ex conuiuium. Persei, ad audiendum quæ, in aula Demetrii iactarentur, missus est, qui à iuuenibus extriclinio Demetrii egressus malè multatus abscessit, eius rei ignarus Demetrius, mox quin comessatum, inquit, ad fratrem inuis, & iram, si qua fortè ex certamine resider, nostra hilaritate, lenimus? conclamant omnes eundem esse, sed qui exploratorem pugnis exceperant, factum dissimulantes, gladios sub veste occultant, quibus se si quavis esset, defenderent: speculatores in vestibulo adiuu Persei stabant, qui extemplo ad dominum ingressi nuntiant Demetrium venire, inter multos gladijs cinctos, hoc metu permotus Perseus, claudis fores, & fratrem aditu excludit. Postero die Perseus insidias sibi à fratre comparatas Philippo patri renunciat. Rex Demetrium ad se vocari, & principes aliquot iubet, quibus miserâ, & suam, & liberorum conditionem, hac oratione significat: qua finita Perseus Demetrium, parricidij accusat, Demetrius fratris criminationem resellit, sed tandem miser adolescens, causa excidit, & fratris dolo, patrisque nimis credula crudelitate veneno interfectus est, cuius innocentiam, cum postea Persem agnouisset,

set, dolore cõsumptus est, & moriens Thyestæ execrationes in Perseum filium erudit, qua irrita non occiderent.

PHILIPPI MACEDONIS,
de sua liberorum, infœlici conditione pronuntiatio.

Hæc oratiuncula est veluti, apparatus ad causam.

Sædeo miserimus pater, iudex inter duos Inrepatihios, accusatorem parricidij, & reum aut nu granu confictis, aut admisi criminis, labem apud exemplum meos inuenturus: iam pridem quidem hanc procellam imminetem timebam, quum vultus inter vos minimè fraternos, cernerem, quum voces quasdam subibat deflagrare iras vestras, purgari suspiciones posse, etiam hostes armis positis foedus inisse, & priuatas multorum similitates finitas: Subituram vobis aliquando germanitatis memoriâ, puerilis quodam simplicitatis, cõsuetudinisque inter vos, meorum denique præceptorum, quæ vereor, ne vana sùrdis auribus cecinerim. Quoties ego audientibus vobis detestatus exempla discordiarum fraternarum, horrendos euentus eorum retuli, quibus se, stirpemque suam, domos, regna funditus euertissent? Meliora quoque exempla parte altera posui, sociabilem, consortionem inter binos. Lacedæmoniorum reges salutarem per multa sæcula ipsi, patriæque eandem ciuitatem, posteaquã mos sibi quique rapiendi tyrannidem exortus sit, euersam. Iam hos Eumenem, Attalûque fratres, à quam exiguis rebus propè, vti puderet regij nominis mihi Antiocho, & cui liber regum huius ætatis, nulla re magis, quam fraternâ vnanimitate regnum æquasse. Ne Romanis quidem exemplis abstinui, quæ aut visa, aut audita habebam T. & L. Quintiorum, qui bellum mecum gesserunt, P. & L. Scipionum, qui Antiochum deuicerunt, patris, patriuque eorum quorum perpetuam vitæ concordiam mors quoque miscuit. Neque vos illorum scelus, similiisque sceleri euentus deterere à vecordi discordia potuit: neque horum bona mens, bona fortuna ad sanitatem flectere viuo, & spirante me, hæreditatem.

Lacedæmonij regij lib.

erant meam ambō, & spe, & cupiditate improba petitis: eo usque me vivere vultis, donec alterius vestrum superstes, haud ambiguum regem alterum, mea morte faciam nec patre potestis pati, nihil chari, nihil sancti, nominis nostri, cuius vice regni vnus insatiabilis amor successit. Agite conscelerata aures paternas: decernite criminibus mox ferro decreturis, dicite palam, quicquid aut veri potestis, aut comminisci, libet: referata aures sunt, quae posthac, secretis alterius ab altero criminibus claudentur.

OECONOMIAI
orationis.

I. Exordium graue, & plenum commiserationis. Præuisus antea à patre fratrum morbus, & adhibita remedia, qua propter vim mali parum valuerunt: hinc ille lachryma.

II. Ex una parte, sine ulla discordiarum exempla, ex altera fructus concordia propofitua: sed nihil contra vim ambitionis potuerit. Coniunctionis exempla sumpta à Lacedaemoniis, Quippe Lacedaemone bini Reges diu regnarunt, cum scilicet luxuria aberat, & pecunia, fuit insignis moderatio in Eumene, & Attalo regibus, in Quintijs, Scipionibus, quorum meminerunt Valerius, Plutarch. Cicero. Eumenes rex fratribus perpetuo dicere solebat: si ut regem vitamini, ego vobis ut fratribus vitar: si autem ut fratris, ego vobis ut rege. Sane. Max. serm. 9. de magistratu.

III. Erumpit acerba exulcerati patris inter filiorum discordias conquestio.

PERSEI ACCVSATORIS
Actio, in Demetrium fratrem
parricidij reum.

Status duo complectitur; crimen parricidij; & amicitiam cum Romanis. Inuentio argumentorum tota pene est ab adiunctis. Dispositio grauiora expedit initio. Character est valde probabilis, artificiosissima oratio.

Periendā nimirum nocte ianua fuit, & armati comessatores accipiendū. prabendūq; ferro iugulum, quādo n. n. credidit.

nisi perpetratum facinus. Eadem peritus insidijs audio, quae latro, atque insidiator. Non nequicquam isti vnum Demetrium filium te habere: me subditum, & pellice genitum appellat. Nam si gradum, si charitatem filij apud te haberem, non in me querentem deprehensas insidias, sed in cum qui fecisset, fauores. Nec adeo tibi vilis vita esset nostra, ut nec præterito periculo meo moueretur, neque futuro, si insidiantibus sit impune. Itaque si mori tacitum oportet, taceamus, precati tantum Deos, ut à me ceptum scelus in me finem habeat, nec per meum latius tu petaris.

Querimonia graui.

Sin autem, quod circumuentis in solitudine natu ipsa subiecit, ut hominum, quos nunquam viderint, fidem tamen implorant: mihi quoque ferrum in me strictum cernenti, vocem mittere liceat, per te, patriumque nomen, quod vtri nostrum sanctius sit iam pridem sentis, ita me audias precor, tamquam si voce, & comploratione nocturna excitus mihi quiritanti interuenisses, Demetrium cum armatis nocte intempte in vestibulo meo deprehendisses. Quod tum vociferarer in re praesenti pavidus, hoc nunc postero die quorror. Frater, non comessantium in vicem iam diu viuimus inter nos regnare, utique vis: huic spei tuae obstat aetas mea, obstat gentium ius, obstat vetustus Macedoniae mos, obstat verò etiam Patris iudicium. Huc transcendere nisi per meum sanguinem non potes. Omnia moliris, & tentas: adhuc seu cura mea, seu fortuna restitit parricidio tuo, hesternae die in lustratione, & decursu, & simulachro ludicropugnans, sine ulla prope praesentem fecisti: nec me à morte aliud vindicauit, quam quod me, ac meos vinci passus sum, ab hostili praesentem, tamquam fraterno iusu, pertrahere me ad cenam voluisti. Credisne, Pater, inter inermes conuiuias me conaturum fuisse, ad quem armati comessatum venerunt? Credis nihil à gladijs nocte periculum fuisse, quem sudibus te inspectante prope occiderunt? quid hoc noctis, quid ut inimicus ad iratum? quid cum ferro succinctis iuuenibus venis? conuiuiam me tibi committere ausus non sum, comessatorem te cum armatis venientem recipiam? si aperta ranna fuisset, funus meum parares hoc tempore, Pater, quo querentem audis. Nihil ego tamquam accusator criminose, nec dubia argumentis colligendo, ago: quid enim, negat se cum multitudine venisse ad

Ambitio crudelis.

*Ambitio
deceitanda.*

Dij paterni.

Pietus.

ianuam meam? aut ferro succinctos secum
fuisse: quos nominauero, accersere: possunt
quidem omnia audere, qui hoc ausi sunt: non
tamen audebunt negare, se deprehensos intra
limen meum cum ferro. Si ad te deducerem,
rem pro manifesto haberes, fatentes pro de-
prehensis habe. *Execratur nunc cupiditatem re-
gni. Et furios fraternas cogita: sed ne sint cœ-
cæ, Pater, execrationes tuæ, discerne: dispice
insidiatorem, & petiitum insidijs noxium huic
esse caput, qui occisurus fratrem fuit, habent
etiam iratos paternos Deos: qui periturus fra-
terno scelere fuit, perfugium in Patris mise-
ricordia, & iustitia habeat, quo enim alio con-
fugiam? cui non solemne lustrare exercitus,
cui non decursus militum, non domus, non
epula, non nox ad quietem data naturæ be-
neficio mortalibus, tuta est: si iero ad fratrem
iuitatus, moriendum est: si recepero intra
ianuam comestatum fratrem, moriendum est:
nec cundo, nec manendo insidias euito. Quo
me conferam? nihil præter Deos, Pater, & te
colui. Non Romanos habeo, ad quos confugi-
am. Perisse expetunt, quia tuis iniurijs do-
leo: quia tibi ademptas tot vrbes, torgen-
tes, modo Thraciæ mariitimam oram indi-
gnor, nec me, nec te incolumi Maecdoniam
suam futuram sperant: sed si me scelus fra-
tris, te senectus absumpserit, aut nec ea qui-
dem expectata fuerit, regem, regnumque Ma-
cedoniæ sua futura sciunt. Si quid extra Ma-
cedoniam tibi Romani reliquissent, mihi quo-
que id relictum crederem receptaculum. At
in Maecdonibus satis præsidij est, vidisti he-
sterna die impetum in me militum, quid il-
lis defuit, nisi ferrum? quod illis defuit in-
terdiu, conuiuæ fratris noctu assumpserunt.
Quid de magna parte Princi. loquar, qui in
Romanis spem omnem dignitatis, & fortunæ
posuerunt, & in eo qui omnia apud Roma-
nos potest: Neque hercule istum mihi tan-
tum fratri maiori, sed prope est, vt tibi quo-
que ipsi Regi, & Patri præferant: iste enim est,
cuius beneficio poenam tibi senatus remisit,
qui nunc te ab armis Romanis prætegit, qui
tuam senectutem obligatam, & obnoxiam a-
dolescentiæ suæ esse æquum censet, pro isto
Romani stant: pro isto omnes vrbes tuo im-
perio liberatæ: pro isto Maecdones, qui pace
Romana gaudent. Mihi præter te, Pater, quid
vsquam aut spei, aut præsidij est? quo spe-
ctare illas literas ad te nunc missas T. Quin-
tj credis: quibus & bene te consuluisse rebus*

tuis ait, quod Demetrium Romam miseris: &
hortatur vt iterum, & cum pluribus legatis,
& primoribus quoque Maecdonum remittas
cum T. Quintijs qui nunc est author omni-
um rerum, isti & magister, cum sibi, te abdi-
cato, patre, in locum tuum substituit: illic an-
te omnia clandestina concepta sunt consilia:
quærentur adiutores consilij, quum te, plu-
res, & principes Maecdonum cum isto mit-
tere iubet, qui hinc integri, & sinceri Romam
eunt, Philippum regem se habere credentes:
imbuti, & illinc infecti Romanis delinimen-
tis, redeunt. Demetrius ijs vnus omnia est: e-
um iam Regem viuo patre appellant. Hac si
indignor, audiendum est statim, non ab alijs
solum, sed etiam à te, Pater, cupiditatis regni
crimen: ego vero, si in medio ponitur, non
agnosco, quem enim suo loco moueo, vt ipse
in eius locum succedam? Vnus ante me Pater
est, & vt diu sit, Deos rogo: superstes ei ita
sim, si merebor, vt ipse me esse velit. Hære-
ditatem regni, si pater tradet, accipiam.
Cupit regnum, & quidem scelerate cupit,
qui transcendere festina ordinem ætatis, natu-
ræ, moris Maecdonum, iuris gentium.
Obstat frater maior, ad quem iure, volun-
tate etiam Patris, regnum pertinet. Tollatur
nunc primus in regnum, fraternæ cæde sit po-
tior: Pater senex, & filio solus orbatus ma-
gis timebit ne irascatur, quam vt filij vl-
cisci necem patiatur; Romani lætabuntur,
probabunt, defendent factum. Hæ spes incer-
tæ, Pater, sed non inanes sunt: ita enim res se
haber, periculum vitæ propellere à me po-
tes, puniendo eos, qui ad me interficiendum
ferrum sumpserunt: si facinori eorū successerit,
mortem meam idem tu persequi non po-
teris.

OECONOMIA

orationis.

I. Exordium callidum, quasi ex flagrantis ad-
huc delicti commotione erumpat, non domi sit
comparatum, deinde artificiosa conquestio, ste-
bilis, subdola ad motum excitandum arctissima.
Quiritatus autem proprie questus. Et in complo Quiriti-
ratio eorum, qui populum Romanum inuoca-
bant. Translatum est in ore Maecdonis.

II. Serio delabitur ad causam, Primum cri-
men, & radix omnium obicitur Demetrio, domi-
nans

Genius.

dominandi libido. Fortuna autem, per quam se servatum hic Perseus dicit, est ipse: cuius δαίμων πύσας γὰρ οὐκ ἔστιν ὡς δicitur à Menandro.

Lustratio.

III. Parricidij crimen intentatum, colligitur ex effectibus, & adiunctis, ac primum ex recenti lustratione, quæ imago iusta pugna fuit. Lustrale certamen à Tacito vocatur. *Annal. l. 16.* Hanc (inquit) Perseus dum obiret Demetrius pene ludo inivit parricidium.

IV. Probabilis sit oratio ex circumstantijs apertissime enucleatis: Hinc acris, & nervosa pugna: cii as.

Dii Paterni Penas.

V. Post rem probatam, per Aporiam adhibetur motus non rã accersitus, sed leniter è suo fonte derivatus. Dii autem paterni, quorum hic meminit, sunt Penas, ac quibus Clemens Alexandrinus πένες, ἑσπερος, & ἑβόλ. Apollon. & Ar-nob. aduersus gentes l. 1. & l. 3.

VI. Gradum facturus ad aliud crimen callide nomen, & her euolentiam Patris usurpat, dein de summa dexteritate innectit criminationem de amicitia cum Romanis, & spe inuadendi regni, Philippus autem multatus fuerat aliqua parte imperij à Romanis, & nondum concoctus dolor. Sciebat Perseus qua parte iam exulceratus suspicatis Parentis animus esset ferendus.

Demetrius carus Romanis.

VII. Hac igitur ianuâ, quam sibi patere facilius existimabat irripet, grauius exagitat Demetrium, ob amicitiam Romano: um, apud quos legatus fuerat. Hinc dira emulatio sibi instillatur, ita autem in responsis Sinatus ferebatur ἐν αὐτοῖς Πρωταγοῖ πᾶσαν τὴν δὲ αὐτὴν χάρειν, καὶ μὴ εἶς τὸ Διμήτερον ἀπὸ τοῦ οὐτο. Polybius.

Tapanta.

VIII. Firmatur coniectura ex T. Quintij literis ad Demetrium, & calidissime in odium Patris adducitur: iser adolescens: efficit autem oratione dixit Demetrius ijs omnia est. Sic græcè dicunt τὰ πατρία, quod & latine extulit Ar-biter in satyrio. Quare in cœlum abiit, & Trimolcionis Tapanta est.

IX. In peroratione pratenditur simulata moderatio: estimi consilij ar rite, sunt fraternum errorem ista rabies, sed vix malitia sua integumentis euoluta.

DEMETRII PARRICIDII rei defensio.

Relegit duo crimina obiecta, & confutat

pene ab ijsdem locis, maxime autem conatur repugnantibus implicare aduersarium: quod argumentum ad confutationem potentissimum esse solet. Dictio nobilis est, miserationes valde graues, & oportuna.

Omnia, quæ reorum antea fuerant auxilia, Pater, præoccupauit accusator, simulatiffique lachrymis in alterius perniciem, veras meas lachrymas suspectas tibi fecit: quum ipse, ex quo ab Roma redij, per occulta cum suis colloquia, dies, noctesque infidietur vltro mihi: nunc non infidiatoris modo, sed latronis manifesti, & percussoris speciem induit. Periculo suo te exteret, vt innoxio fratri per eundem te maturet perniciem: per fugium sibi nusquam gentium esse ait, vt ego ne apud te quidem spei quicquam reliqui habeam: Circumuentum, solum, inopem, inuidia gratiæ externæ, quæ obest potius, quam prodest, onerat. Iam illud quam acufatoris, quod noctis huius crimen miscuit cum cætera infestatione vitæ meæ, vt & hoc, quod iam, quale sit, scies, suspectum alio vitæ noctiæ tenore faceret, & illam vanam criminationem spei, voluntatis consiliorum meorum, nocturno hoc ficto, & composito argumento, fulciret: simul & illud quæsiuit, vt repentina, minimeque præparata accusatio videretur; quippe ex noctis huius metu, & tumultu repentino exorta. Oportuit autem, Perseu, si proditor ego Patris, regni que eram, si cum Romanis, si cum alijs inimicis Patris inieram consilia, non expectatam fabulam esse noctis huius, sed proditionis meæ ante me accusatum, si illa criminosa, ac vana acufatio erat, inuidiamque tuam aduersus me magis, quam crimen meum indicatura, hodie quoque eam, aut prætermitti, aut in aliud tempus differri, vt perspiceretur, vtrum ego tibi, an tu mihi nouo quidem, & singulari genere odij insidias fecisses. Ego tamen, quantum in hac subita perturbatione potero, separabo ea, quæ tu confudisti, & noctis huius insidias aut tuas, aut meas detegã. Occidendi sui consilium me inisse videri vult, vt scilicet maiore fratre sublaro, cuius iure gentium, more Macedonum, tuo etiam (vt ait) iudicio regnum futurum est: ego minor in eius, quem occidissem, succedere loci. Quid ergo illa sibi vult pars altera

orationis, qua Romanos à me cultos ait, atque eorum fiducia in spem regni me venisse? Nam, & si in Romanis tantum momenti esse credebam, ut quem vellet, imponeret Macedoniae regem, & meam tantum apud eos gratie confidebam: quid opus parricidio fuit? an ut cruentum fraterna caede diadema gereret? ut illis ipsis apud quos aut vera, aut certe simulata probitate partem gratiam habeo (si quam forte habeo) execrabilis, & iniustus essem: Nisi T. Quinrium credis, cuius virtute, & consilijs me nunc arguis regi, quum & ipse tali pietate viuat cum fratre, mihi fraternae caedis fuisse authorem. Idem non Romanorum solum gratiam, sed Macedonum iudicia, epene omnium Deorum, hominumque consensum collegit, per quae omnia se mihi parem in certamine non futurum, crediderit: Idem tamquam in alijs omnibus rebus inferior essem, ad sceleris spem vltimam confugisse me insinulat, vis hanc formulam cognitionis esse, ut vter timuerit, ne à te dignior videretur regno, is consilium opprimendi fratris, iudicetur cepisse, exequamur tamen quocumque modo conficti ordinem criminis. Pluribus modis se petitum criminatus est, & omnes insidiarum vias in vnum diem contulit. Volui interdium, post lustrationem quum concurrimus, & quidem (si Dijs placet) lustrationem die occidere: volui, quum ad caenam inuitavi, veneno scilicet tollere: volui, quum comestatum gladijs accincti me secuti sunt, ferro interficere. Tempora quidem qualia sint ad parricidium electa, vides: lusus, conuiuij, comestationis, quis dies, qualis, quo lustratus exercitus, quo inter diuisam victimam, praetatis omniium qui vnumquam fuerit Macedoniae reges latera, Pater, prauecti sumus, & securum est Macedonum agmen. Hoc, ego etiam si quid ante admissem piaculo dignum, lustratus, & expiatus sacro, tum, quum maxime in hostiam, itinere nostro circumdatam, intuens, parricidium, venena, gladios in comestatione praeparatos voluabam in animo, ut quibus alijs deinde sacris contaminatam omni scelere mentem expiauerim? sed coeuserim inandi cupiditate animus, dum omnia suspecta effecere vult, aliud alio confudit. Nam si veneno te inter caenam tollere volui, qui minus apertum fuit, quam pertinaci certamine, & concursu iratum te efficere, ut merito, sicut fecisti, inuitatus ad caenam abnueres, quum au-

tem iratus negasses, vtrum ut placarem te, danda opera fuit, ut aliam quaerere occasiorem, quoniam semel venenum paraueram: an ab illo consilio velut transiendum ad aliud fuit, ut ferro te, & quidem eo die per speciem comestationis occiderem? quo deinde modo, si te metu mortis credebam caenam euitasse meam, non ab eodem metu comestationem quoque euitaturum existimabam: non est res, qua erubescam, Pater, si die festo inter aequales largiore vino sum vsus, tu quoque velim inquiras, qua laetitia, quo lusu apud me celebratum hesternum conuiuium sit, illic etiam prauo forsitan odio prouehentec, quod in iuuenili armorum certamine, pars nostra non inferior fuerat: miseria haec, & metus erapulam facile exusserunt. Quod si non interuenissent, insidiatores somno sopiti iaceremus. Si domum tuam expugnatus, capta domo dominum interfecturus eram, non temperassem vino in vnum diem? non milites meos abstinuissem: Et, ne ego me solum nimia simplicitate tuear, ipse quoque minime malus, ac suspicax frater, nihil aliud scio, inquit, neque arguo, nisi quod cum ferro comestatum venerunt. Si quaeram, vnde gradibus id ipsum scias, necesse erit aut speculatorum tuorum plenam domum fuisse meam, aut illos ita aperte sumpsisse ferrum, ut omnes viderent, & ne quid ipse aut prius inquisisset, aut nunc criminose argumentari videretur, te quaerere ex ijs, quos nominasset, iubebat, an ferrum habuissent: ut tanquam in te dubia, quum id quaesisses, quod ipsi fatentur, pro connictis haberentur, quin tu illud quaeri iubes, num tui occidendi causa ferrum sumpsim; num me auctore, & sciente. Hoc enim videri vis, non illud, quod fatentur, & palam, est: & suis se tuendi causa sumpsisse dicunt. Recte, an perperam fecerint, ipsi sui facti rationem reddent meam causam, quae nihil eo facto contingitur, ne misereis, aut explica vtrum aperte, an clam te aggressuri fuerimus. Si aperte, cur non omnes ferrum habuimus, cur nemo, praeter eos, qui tuum speculatorem pulsarunt? Si clam, quis ordo consilij fuit: conuiuium soluto, cum comestator ego discessissem, quatuor substiterunt, ut sopitum te aggrederentur, quomodo se fecerunt, ut & alieni, & mei, & maxime suspecti, quia paulo ante in rixa fuerant, quomodo autem trucidaro te, ipsi euasuri fuerint? quatuor gladijs domus tua capi, & expugnari potuit: qui

omnis ista nocturna fabulâ, ad id quod doles, quod inuidiam vitæ reuerteris? ut vsquam regni tui mentio fuit Demetrii, cur dignior patris fortunâ successor quibusdam videris, quam ego, quum spem meam, quæ, si tu non esses, certa erat, dubiam, & sollicitam facis: Hæc sentit Perseus, & si non dicit: hæc istum inimicum, hæc accusatorem faciunt: hæc domum, hæc regnum tuum criminibus, & suspitionibus replent. Ego autem, Pater, quemadmodum nec nunc sperare regnum, nec ambigere vnquam de eo forsitan debeam, quia minor sum, quia tu me maiori cedere vis: sic illud nec debui facere, nec debeo, vt indignus omnibus videar. Id enim vitij meis, non cedendo cui ius, fasque est, non molestia consequar. Romanos obijcis mihi, & ea quæ gloriæ esse debent in crimen vertis. Ego nec obses Romanis, vt traderer, nec vt legatus Romam mitterer, à te petij: missus, ire non recusavi: vtroque tempore ita me gessi, ne tibi pudori, ne regno tuo, ne genti Macedonum essem: itaque mihi cum Romanis amicitia causa fuisti, Pater, quoad tecum illis pax manebit, mecum quoque gratia erit: si bellum esse cœperit: qui obses, qui legatus pro patre, non inutilis fui, idem hostis illis acerrimus ero. Nec hodie vt pro sit mihi Romanorum gratia, postulo: nec obstit, autum deprecor: nec in bello cœpit, nec ad bellum referetur. Pacis pignus fui, ad pacem retinendam legatus missus sum: neutra res mihi nec gloriæ, nec crimini sit. Ego si quid scelerate in fratrem admisi, nullam deprecor pœnam. Si innocens sum, ne inuidia conflagrem, quum crimine non possum, deprecor. Non hodie me primum frater accusat, sed hodie primum aperte, nullo meo in se merito. Si mihi Pater successerit, te maiorem fratrem pro minore deprecari oportebat: te adolescentiæ, te errori veniã impetrare. In eo, vbi præsidium esse oportebat, ibi exitium est. E conuiuio, & comestatione prope semisomnis, raptus sum ad causam parricidij dicendam: sine aduocatis, sine patronis, ipse pro me dicere cogor, si pro alio dicendum esset, tempus ad meditandum, & ad componendam orationem sumpsissem, quum quid aliud, quam ingenij fama periclitarer, ignarus quid accersitus essem, te iratum te iubentem dicere causam, fratrem accusantem audiui. Ille diu ante præparata, meditata in hac oratione est vsus, ego id tantum tempo-

ris quo accusatus sum, ad cognoscendum, quid ageretur, habui: vtrum illo momento horum accusatorem audirem, an defensionem meditarer: attonitus repente, atque inopinato malo, vix quid obijceretur intelligere potui: nedum satis sciam quomodo me tuear. Quid mihi spei esset, nisi Patrem iudicem haberem? apud quem etiam si à fratre charitate vincor, misericordia certe, reus vinci non debeo. Ego enim, vt me mihi, tibi que serues, precor: ille vt me in securitatem suam occidas, postulat, quid cum quum regnum, ei tradideris, facturum credis in me esse, qui iam nunc sanguine meo, sibi indulgeri æquum censet.

O E C O N O M I A
orationis.

I. Exordium aptissimum, & ex tempore natum, in quo versutias accusatoris desegit, & exulceratum patrem prudenter mitigat.

II. Votum malum huius criminacionis arguit dilemmate, si enim antea proditor Demetrius, cur tantum scelus in Patrem, & regnum tacebatur? Si primum, quorsum illa vicius criminacionis?

III. Confutatio, in qua artificiose, & subtiliter aduersarium urget à repugnantibus, incredibile esse palam faciens, eum qui amicitia Romanorum tantum posset ad submouendum fratrem, ad vltimum parricidij scelus animum conuersisse. Accedit Titi Quintij persona grauitas, cuius mores sunt ab istis sceleribus alieni.

IV. Urget maximè repugnantia aduersarij argumenta. Nam cum Deorum, & hominum consensum collegerit penes Demetrium, incredibile est eundem parricidio voluisse, quod illi tanta fauoris lenitate obtigerat.

V. Diluit suspitionem parricidij ab adiunctis temporum, & locorum, non satis tamen firma videntur argumenta. Quod autem hic ait de lustratione per victimam. Cruentum habe huius lustrationis ritum apud Herodotum lib. 4. Vbi Xerxes cœnæ Xerxes Pythio Lydo: filium patri vnus delicias.

vacacionem à militia postulanti, quem vellet eligere permisit. Deinde, quem elegerat in duas partes distractum, ab vtroque via latere posuit, & hæc victima lustrauit exercitum. Non pecude, quod fieri solebat, sed humano cruce abulit.

VI. Crimen diluit à securitate animi, & latitia huius

Titi

huius

Demetrii
bonitas &
sublimis
oratio.

Querimo-
nia Demetrii
grauis.

huius dici, qua in Homicidiis esse minime poterat. Urbanam autem, & candidam excusationem pramittit, maxime apud suam gentem, cui grata Regum vinolentia. Tacit. Ann. 9.

Vinolentos non admittunt magna concilia.

Porro magna consilia, vinolentos non admittunt. Quippe anima sicca sapientissima, & in ebrietate, ut ait Clemens Alexandrinus, κυβερνήτης ὁ νόσ ἀνθρώπων περιφρίτου τῶ κλύδωνι ὑπερχέουσι τὸ μέθης ἐνθάλατῶν τε ἰλιγγία. Gubernatrix humana mens abriiitur, quasi fluctu se ebrietate superfundente, & mari immerfa caligat.

VII. Confutatur, quod obiectum fuit de armatis, acri, & veloci oratione, cuius tamen argumenta non sunt Gordij nodi.

VIII. Transit à criminatione parricidii ad causam fraterni in se odii, quam per captam sermocinationem praeclare insinuas. Invidias quippe Perseus Demetrio singulares animi, & corporis dotes, quibus dignior habebatur regno. Hoc de pso Demetrio testatur Polybius legatione lib. περιπέρι (inquit) πολὺ τὸ ἀδελφοῦ περιτὰ λλά τὰντα καδυσπερῶν καὶ τῆ φύσει καὶ τῆ κατασκευῆ. Inde autem constat fratris invidiam prudens, honesta, sublimi oratione diluere.

IX. Delabitur ad amicitiam Romanorum. In quo aduersarii criminationes magnifice confutatur, eo orationis charactere usus, quem λαμπρότητα Graeci Rhetores appellant.

X. Peroratio iuauis, & artificiosa, in qua animaduertes postulationes aequas, & civiles, motus commiserationis lenes simul, & graues, ex causa in quietate, & angustiis, in quas miser adolescens coniectus est excitatos. Tum aptam Patris delinitionem, qua non ex inclinato in dolorem, aut assentationem animo, sed ex vera generositate oratur.

CRATERII ORATIO de Philotæ supplicio.

Ex Curtio.

Hæc est valde artificiosa, simplex verbis, magna sensibus, & innocultanda inuidia, qua ardebat aduersus Philotam callidissima.

Venia & misericordia quanti faciendâ.

V Tinam in principio quoque huius rei nobiscum deliberasset. Sualiffemus, si Phi-

Philotæ velles ignoscere, paterere potius ignorare eum, quantum deberet tibi, quam vltique ad mortis metum adductum cogeres potius de periculo suo, quam de tuo beneficio cogitare. Ille enim semper insidiari tibi poterit, tu non semper Philotæ poteris ignoscere. Nec est quod existimes eum, qui tantum facinus ausus est, venia posse mutari. Scis eos, qui misericordiam consumpserunt, amplius sperare non posse. At ego, etiam si ipse vel penitentia, vel beneficio tuo victus quiescere vollet, patrem eius Parmenionem tanti ducem exercitus, & inueterata apud milites tuos auctoritate, haud multum infra magnitudinis tuæ fastigium positum, scio non æquo animo salutem filij sui debiturum tibi. Quasdam beneficia odimus, meruisse mortem, confiteri pudet. Superest ut malis videri, iniuriam accepisse, quam vitam. Proinde scio tibi cum illis de salute esse pugnandum, fatis hostium superest, ad quos persequendos ituri sumus. Ictus à domesticis hostibus munit. Hos si submoueas, nihil metuo ab externo.

OECONOMIA orationis.

- I. Primo statuit: misericordiam nullam esse, ubi flagitiorum deformitas praualeat, ut ait Cornel. Tacit. Annal. 11.
- II. Deinde, si quis locus esset misericordiae, tamen reo tam nobili nunquam suadendum esset, qui hoc ipsum beneficium, quasi sua ignominia momentum odisset.

Misericordia nulla est ubi flagitiorum deformitas praualeat.

ORATIO PHILOTÆ AD Milites.

Argumentum.

Post Regis orationes habitas quibus falsè accusabatur Philotas, iam superno supplicio afficiendus, his se purgare conatur, sed frustra, nam praiudicium alexandri immutari non poterat, & postea etiam per questiones, & torm. n. a conatus plura verba dicebat. Verum hæc oratione ad milites adstantes vitium quum excessisset Alexander concione, purgat se de suspitione parricidij, de amicitia Amyntæ, de lizeri in Alexandrum scriptis, graues affectus immiscet.

EX

Ex Quinto Curtio.

Innocenti
verba repe-
re facile
est: modum
verborum
mijero tene-
re difficile.

Defendere
vinculum,
est iudicem
arguere.

Verba innocenti reperire facile est, modum verborum misero tenere difficile. Itaque inter optimam conscientiam, & iniquissimam fortunam, destitutus ignoro, quo modo, & animo meo, & tempori paream. Absit quidem optimus causa mea iudex, qui cur me ipse audire noluerit, non mehercule excogito, quam illi utique cognita causa, tam damnare me liceat, quam absolvere: non cognita vero liberari ab absente non possum, qui a praesente damnatus sum. Sed quamquam *vincti hominum non superuacua solum, sed etiam iniuria defenso est, qua iudicem non docere videtur, sed arguere:* tamen utcumque licet me dicere, meheripse non deteram, nec committam, ut damnatus etiam mea sententia videar. Equidem cuius criminis reus sim, non video. Inter coniuratos nemo me nominat. De me Nicomachus nihil dixit, Ceballinus plusquam audierat, scire non potuit. Atqui caput coniurationis me fuisse credit Rex. Potuit ergo Dyninus eum praeterire, quem sequebatur: praesertim quum quaerenti socios, vel falso fuerim nominandus, quo facilius, qui tentabatur posset impelli: non enim, detecto facinore nomen meum praeteriit, ut posset videri socio pepercisse. Nicomachus quem taciturnum arcana, de semetipso credebatur, confessus, alijs nominatis, me vnum subtraherebat. Quae, Comilitones, si Ceballinus me non audisset, nihil me de coniuratione scire voluisset, num hodie dicerem causam, nullo me nominante? Dyninus sane, & iurat adhuc, & velit mihi parere, quid ceteri, qui de se confitebuntur: me videlicet subtraheret. *Maligna est calamitas: & vere noxium, quum suo supplicio crucietur, ac qui scit alieno.* Totne conscij in equuleum quidem impositi verum fatebuntur? atqui nemo parcat morituro, nec cuiquam moriturus, ut opinor. Ad verum crimen, & ad vnum reuertendum mihi est? Cur rem delatam ad te tacuisti, cur tam securus audisti? hoc qualecunque est, confesso mihi, vbiunque es, Alexander remisisti: dexteram tuam amplexus reconciliati pignus animi, conuiuio quoque interfui. Si credidisti mihi, absolutus sum: si pepercisti, dimissus. Vel iudicium tuum serua. Quid hac proxima nocte, qua digressus sum a mensa tua feci? quod noui facinus delatum ad te immutauit animi

tuum? Graui sopore acquiescebam, cum me malis indormientem meis inimici vinciendo excitauerunt. Vnde, & parricidae, & proditori, tam alti quies somni? Scelerati conscien iam obstreperant, quum dormire non possint, agitant eos furia, non cogitato modo, sed & consummato parricidio. At mihi securitatem, primum innocentia mea, deinde dextera tua obtulerant. Non timui ne plus aliena crudelitati apud te liceret, quam clementiae iug: sed ne te mihi credidisse poeniteat, res ad me deferrebat a puero, qui non testent, non pignus indicij exhibere poterat, impleturus omnes metu, si coepisset audiri. Amatoris, & scotti iurgio interponi aures meas credidi, infelix, & fidem eius suspectam habui, quod non ipse deferret, sed fratrem potius subornaret. Timui ne negaret mandasse se Ceballino, & ego viderer multis amicorum regis fuisse periculi causa. Sic quoque cum laeserim neminem, inueni, qui mallet perire me, quam incolumem esse. Quid inimicitiarum creditis accepturum fuisse, si insones laecissem? At enim Dyninus se occidit. Nunc igitur facturum eum diuinare potui: minime. Ita, quod solum iudicio fidem fecit. Id me cum a Ceballino interpellatus sum mouere non poterat. At hercule, si conscius Dymno tanti sceleris fuisset, biduo illo proditos esse nos, dissimulare non debui. Ceballinus ipse tolli de medio nullo negotio potuit. Deinde, post delatum iudicium, quid operiturus eram? Cubiculum Regis solus intraui, ferro quidem cinctus. Cur distuli facinus? At sine Dymno non sum ausus? Ille igitur princeps coniurationis fuit. Sub illius ymbra Philotas latebam, qui regnum Macedonum affecto: ccquis e vobis corruptus est donis? quem ducem, quem praefectum impensius colui? Mihi quidem obicitur, quod societatem patrij sermonis asperner, quod Macedonum mores fastidiam. Sic ego imperio, quod dedignor, imminco. Iam pridem natiuus ille sermo commercio aliarum gentium exoleuit: tam victoribus, quam victis peregrina lingua dicenda est. Non mehercule ista me magis laedunt, quam quod Amyntas Perdica filius insidiatus est Regi, cu quo, quod amicitia fuerit mihi, non recuso defendere, si fratrem Regis non oportuit diligi a nobis. Sin autem in illo fortuna gradu positum, etiam venerari necesse erat, *virum quae, quod non diuinau reu sum?* an impiorum amicis, infontibus quoque morituro

Scelerati in
ipsis pu-
niri ut.
Conscientia.

Amynta
insidia.

xiendum est: Quod si æquum est, cur tam diu vivo, si iniustum, cur nunc demum occidor? At enim scripsi, misereri me eorum, quibus uiuendum esset sub eo, qui se totius filium crederet. Fides amicitiae, veri consilij periculosa libertas me decepit: vos, quae sentiebam, ne reciderem, impulisti, scripsisse me hoc fateor Regi, non de Rege: non enim faciebam inuidiam, sed pro eo timebam. Dignior mihi Alexander videbatur, qui totius stirpem tacitus agnosceret, quam qui praedicatione iactaret. Sed quoniam oraculi fides certa est, sit Deus causae meae testis. Retinete me in vinculis, dum consultatur Hammon in arcanti, & occultum scelus. Intecim, qui Regem nostrum dignatus est filium, neminem eorum, qui stupidi suae insidiae sunt latere patitur: si certiora oraculis creditis esse tormenta, ne hanc quidem exhibendam ueritatis fidem deprecor. Solent rei capitis adhibere uobis parentes. Duos fratres ego nuper amisi. Patrem, nec ostendere possum, nec inuocare audeo, quum, & ipse tanti criminis reus sit. Parum est enim, tot modo liberorum parentem in unico filio aequiescentem, eo quoque orbari ne ipse in rogum meum imponitur. Ergo charissime pater: & propter me morieris, & mecum. Ego tibi vitam adiuro, ego senectutem tuam exinguo, quid enim me procreabas infelicem aduersantibus Dijs: an ut hos ex me fructus perciperes, qui te manent? Nescio, adolefcentiam mea inferior sit, an senectus tua, ego in ipso robore aetatis eripior: tibi carnifex spiritum adimet, quem si fortuna expectare uoluisset, natura poscebat. Admonuit me patris mei mentio, quam timide, & cunctanter, quae Ceballinus detulerat ad me indicare debuerim. Parmenio enim, cum audisset uenenum a Philippo medico regi parari, deterere eum uoluit epistola scripta, quo minus medicamentum biberet, quod medicus dare constituerat. Nam creditum est patri meo: Num ullam auctoritatem eius litera habuerunt? Ego ipse quoties, quae audieram detuli, cum ludibrio credulitatis repulsus sum? Sic, & cum indieamus, inuisi, & cum tacemus, suspecti sumus: quid facere nos oportet?

Alexandri prudentia

Apostrophe ple. & affectibus.

DE CONOMIA orationis.

I. Exordium plenum commiserationis, Eriusque quarimonis, cadit in illu i P. bly Syri. Et deest, & superat miseris cogitatio.

II. Consultatio a testibus, quod maioris in hac causa uidetur esse robore.

III. Restat ut cum nihil testes aduersus Philotum dixerint, crimen unum sit plentis, quod Alexandri clementia iam remissum est, & adposita irrepit grauis miseratio. Et conquestio de Alexandri mente per Philota inamicos deprauata. Quod autem nihil maleficij contraxerit, restatur sopor ille, in quo deprehensus est: similis ratio in oratione Demetrii apud Lium, & apud Cicer. pro Sexto Roscio.

IV. Suspicionem criminis constam ob si entit dilui, quod de la o: esset persona contempta, quod parum fidei habere uideretur, & sapè in huiusmodi aenunciacionibus irrisa ab Alexandro Philota crudelitas. Quod si silentio testum fuisset aliquod Philota scelus, poterat erumpere, cum omnis conficiendi oblaea esset occasio.

V. Repugnancia aduersarij qui Philotam Macedonas dedignari dixerat, cum ab ijdem regnu affectare desineret.

VI. De amicitia Amynta purgat se generose, ab ipsius Alexandri pra iudicio. Sic Marcus Terentius ad Tacitum Ann. lib. 5. amicitiam, qua illi cum Seiano fuerat excusat. Non est nostrum aestimare, quem supra caeteros, & quibus de causis extollas, tibi summum rerum datum est, iudicium Dijs dedere, nobis obsequij gloria relicta est.

Regibus iudicium rerum datum est.

VII. Transi ad literas de Alexandri apothicos oblique scriptas, in quibus libera suam sententiam, assentationi contrariam, quae d' seram immortalitatem malle regi: Hac purgatio plena de Hammon, & eius templo, in uia a Diosdorus Scylus bibl. hist. lib. 17. Sa'us auti Alexan. χαρς & παρ & ταύτην παρὰ θεοῦ ἐχε τὴς προόρητι, in quibus recte censent in Q. Curtij narratione.

VIII. Per oratio cum peroratione graui. Similis est locus apud Andocidem τὴν ἀρὰ ἐναβ- ἐάσομαι δεσποδμον ὑπὲρ ἐμευοῦ. ἦ πατὴρ γα, ἀλλὰ, &c. Succedit Apostrophe ad Patrem Parmenionem absentem, in qua eximij affectus. Postremo nouum argumentum a loco remoto sub-

Subiungit. Hoc est si extra ordinem tamen commode ultimo loco positum, ut minus apparatus videatur oratio.

ORATIO IVD AEORVM
ad Petronium Praefidem, ne C. Iuligula statua templo inferretur deprecantium.

Ex Philone lib. de legat. ad Caium.

Αποδοτέσθαι τὸν ἑσθλὸν. &c. qua sic latine se habent.

Iudaei pacis & quietis auctores.

Minus pro armis a natura data.

Iudaei quid fecerunt in ritibus & religione seruanda.

INermes, ut vides, adsumus, nequis nos dicat venire hostiliter. Manus autem pro armis a natura datas, retro fleximus, otiosas praebemus, & corpora ad certos ictus feruere volentibus: vxores, & liberos, famulique adduximus, supplices tibi, & per te Cajo aduoluiur domi relicto nemine, orantes vt, aut omnes seruetis, aut omnes interuentione deleatis. Sumus Petroni, & natura pacis cupidi, ad quam nos trahit cura liberorum aledorum ex nostris laboribus. Cajo imperium adepto primi ex tota Syria gratulati sumus: Vitellio, cuius successor es, tunc in nostra vire degente, qui super hac re literas acceperat, & a nobis ad ceteras ciuitates fama laetos nuntios pertulit. Primum nostrum templum excepit pro imperio C. Iulij victimas, vt primum, aut etiam solum priuaretur religione patria. Dececidimus priuatis aedibus, & possessionibus, suppellectilem vltro vobis in praedam offerimus, eo animo vt vos putemus non dare, sed accipere. Vnum pro his omnibus, petimus, ne quid in templo nouetur, vt que seruetur tale, quale a maioribus nobis est traditum. Id si non impetramus, necandos nos praebemus, ne videamus viuui, quod est morte grauius.

Audimus pedestres, equestrisque aduersus nos parari copias, si dedicationem impediemus. Nemo ita insaniet, vt eruus se opponat domino, l. benter iugulabimur. Edant, matrens, fr. statim concidant, ne certamine ac suo angustiae gan, quicquid libet victoribus. Quid opus est exercitu? nos ipsi egregy acerdotes immolabimus victimas. adducemus ad templum mulieres vxoricidae: fratres, sororesque

fratricidae: pueros, puellasque innocentem aetatem puericidae. Tragicis vocabulis vtendum est in tragicis calamitatibus. Deinde in medio eorum stantes abluti cognato sanguine (nam talia l. uacra ad inferos properantibus conueniunt) admiscebimus, & proprium, nosmetipsos insuper iugulando. Muentium hoc mandatum erit vltimum: ne Deus quidem nos accuset, qui virtusque rationem habuerimus, & Imperatori debita reuerentia, & sacrarum legum custodia: Id fiet, si vitam, haud viuenda contempserimus. Audiuimus proficam fabulam e Graeca literatura profectam, tantam vim fuisse Gorgonei capitis, vt hac vita homines confectum verterentur in saxeos. Id quanquam fabulosum videatur, negari tamen non potest, simile quiddam magnos, nec opinatos casus efficere. Putas Petroni, si (quod absit) aliquid nostrates viderent in templum deduci statuam, non in saxa mutatum iri, oculis stupeantibus, & per singula membra sopito naturali motu corporis. Extremum, Petroni, hoc erit nostrum votum aequissimum, non contendimus, ne imperata facias, moram tantum petimus, & oramus supplices, vt nobis liceat legatos ad Dominum mittere. Fortassis impetrabimus, ne religio coelestis numinis, ne leges sanctissimae aboliantur, neve vltimis etiam posthabeantur gentibus, quibus sui ritus manent incolumes, ne decreta eius aui proauique temerentur, quae nostros mores approbauerunt, diligenterque confirmauerunt. Forfan his auditis fiet mollior. Non semper eadem sunt voluntates tyram sequi Principum, iratorum vero euanescent celeretur misericordia. Petiti sumus calumnijs, perimite adhibeamus remedium: durum est indicta causa damnari: si nihil impetramus, quid vetat, ne quae nunc vult, tunc faciat: ante missam legationem noli praecidere spem tot millium, non de lucro, sed de pietate contendentium. I. Sanctitas est lucrum est.

Hac tum magna contentione, magnoque desiderio dicta sunt ab honoratissimis singulientibus, & anhelis, lachrymis simul, ac sudore diffluentibus, vt iam Petronio ceterisque miserat onem mouerent. Est enim mitis ingenio, & verbis, factique flexibilis.

O E C O N O M I A

orationis.

I. Exordium plenum miserationis, & prudens ad auertendam suspicionem seditionis, ne forte Petronius existimaret hanc popularem turbam, ad res nouandas concitaram. In hac autem demissione longe magis ad inflectendos animos sunt idonei, quippe Canes ledentem non mordent.

Causa se-
dentem non
mordant.

II. Argumentantur à suis obsequiis, & morum lenitate, quod apud Praesidem erat efficacissimum. De hac autem gentis beneuolentia, & fide erga Principes, honorifica testimonia colligit Iosephus lib. 2. aduers. Appionem.

III. Tradunt omnia prater religionem, vnam, & maximam animorum opulentiam, deinde in a dentes, & tragicos affectus erumpunt, quibus vel ferreum pectus emolliant. Graca tamen fabula de Gorgone, non multum facit ad grauitatem orationis, & olet stylum scholasticum, nisi velis eos apud Graculum hominem Graci fabulis consulto videri fuisse.

IV. Prudenti admodum consilio moram petunt, quam urgent, acriter honestis rationibus. In istis, plerumq; malo ruenti moram innectere, penitus amoliri est.

Subtexam hic apologiam Hermenigildi, qui apud Patrem Leuigildum, Gothorum Regem causam dicit. Si quis repletus uolet, legat si placet actionem oratoriam, à me de hoc argumento nuper editam.

HERMENIGILDI

Apologia.

LEVI. **A**ge licet tibi causam dicere, dilue si potes eas sceleris maculas, quae tibi à sole ipso in os illud tuum importunum regeruntur.

HERM. Innocentiam meam pater declarare facile est, innocentiae patrocinium inuenire difficile; Te vnum ego in hac flamma inuidiae, qua me ictum & propè fumantem vides, habui, quem appellarem, quem obtestarer, cui fidem meam iniquissimis calumnijs vexatam crederem. Nunc autem te per-

acerbum accusatorem, seuerum iudicem, & quod crudelius est, patrem iratum experior. Tu me penè ab hospitali mensa & regijs epulis extractum, ornamentis exui, vinciri, & huius calamitosi carceris tenebris mandari iussisti: vereor ne si me innocentem iterum dixerò, tuum iudicium, quod semper grauisimum fuit, videar refellere, & dum innocentiae meae patrocinari studeo, paternam culpam accusem, quae res mihi supplicijs omnibus acerbior semper visa est.

LEVI. Videte orationis insidias.

HERM. Tacebo igitur (mi pater) si iubes, & silentio premam conscientiam.

LEVI. Eloquere pernicax, eloquere: teos inauditos damnare non soleo.

HERM. Loquar igitur (mi pater) quia iubes, non quod aut oratione, aut silentio sperem aliquid me effecturum. Sed utinam se res habuerit, postremas sanguinis mei voces tuis auribus infundam. Etenim si tantum hoc quicquid miseræ animæ reliquum esse voluisti, à meis calumniatoribus expectaretur, darem cum silentio iugulum, & cruorem meum largissime propinarem. Nunc autem hoc agitur ut demortui cineribus quiescere non liceat, sed ijs æterna criminis nota per lumen scelus adhærescat: hac si pater iniquus est, peto à te v. filij moribundi vltimos gemitus æquis auribus excipias.

LEVI. Age, tolle istam insidiosam orationem, dic de crimine.

HERM. Non est hoc nouum crimen (mi pater) iam diu telam illam confux tua Gofsintha, nobis verò nouerca semper infestior quam eius dignitas postulabat, in me & fratrem meum molitur. Vtinam (si liceret beatos manes sollicitare) parentis meae demortuae, tua verò augustae coniugis animam ad hoc tribunal adducere fas esset, silerem ego, & ipsa loqueretur: ieceret ut impendente tali necessitate, quae nobis illam maturam caelo, sed terris vilem foetnam eripuit, languentibus ut poterat brachijs, me fratremque meum complexa, tibi per genitalem thorum, per castissimos amores, per inuicem communi foetam commendabat: Ea tunc eramus ætate (mi pater) quae sensura doloris vix admittit. Sed tamen vbi tuos ro-rantes oculos, & te moribundæ corpori affusum, dextramque prehendentem vidimus, non tenuimus infantiles lachrymas, quas & tuus dolor, & matris inter has voces expi-

TABLE

antis obitus excussit. Tu verò nos in hac recentiori orbitate tuo gremio appressos fouebas, prohibebas flere, quod vix facere poteras, manantes lachrymulas tuis abstergebas digitis, te nobis *patriam praesidio, indulgentiam matrem pollicebaris.*

LEVI G. Hæc nihil ad crimen attinent.

HERM. Veniam (mi pater) veniam statim. Creuit hæc tenella ætas in sinu tuo, & se per annorum curricula ad auream iuuentutem explicauit. Quis tibi tunc Hermenigildo tuo charior? quis suauior vnquam fuit? Hermenigildo imperia mandabantur, per Hermenigildum bella gerebantur: ab Hermenigildo populorum fœdera sanciebantur. *Omnia tibi erat Hermenigidus.*

LEVI G. Alius tunc erat quàm nunc est Hermenigildus.

HERM. Placuit tunc maiestati tuæ, vt supra ætatem animum ad nuptias adijcerem. Quæsitæ est mihi coniux regia, Regis filia, Regis soror, Regis neptis. Sed quæ regnorum omnium titulos, omnium imperiorum insignia sola virtute superauit. Heu virgo miseræ, quibus & quam indignis tua indole funerebus eras reseruata! Cum hac igitur nouus coniux nouis nuptijs copulatus, videbar omnium principum fortunatissimus, cui hæc celestis forma obtigisset: Ego verò non tam flammas alebam cupiditatis, quas vix illa ætas ferre poterat, quam admirationem diuinæ virtutis. Huius enim pietate, exemplo, doctrina, magisterio fidem primæ recepti, factus illi *ex marito discipulus, ex coniuge propinquus.*

LEVI G. Mali corui malum ouum.

HERM. Tu interim, mi pater, in secundas nuptias conuolasti. Inducta à te nobis nouerca Goufwintha, Ariana mulier, potens, acerba, imperiosa: Continuo mutata omnia, sordent tibi amores pristini, nouæ & subiles flammæ se in senile pectus insinuant, liberi primi illius quondam sancti & felicitis thori pignora, iam non sunt solatio, sed tædio.

LEVI G. Scelerate, audes etiam coram hoc amplissimo senatu patris thoros incessere?

HERM. Vera dico, per vnus mulieris furias nobis quiescere non licet, proscindimur, calumnijs, agitamur toto regno. Non sonus, non vigiliæ, non cibus insidijs vacuus. At crudelis foemina, quæ patientiam

tuam tentarat in minoribus, cepit quoque in maioribus ludere. Vxorem meam (hei mihi quânto cum dolore recordari cogor) angit, stimulat, vexat, omnem efferati pectoris acerbicatem in hanc vnâ effundit. lubet vt Christianam legem repudiet: tum virgo, *co se genere natam respondit, vt mori posset, facere nefarie non posset*, hac voce quæ quid gloriosius, irritata, tot regum sobolem incessit pugnis, proterit calcibus, contundit verberibus, ita vt multus è regio corpore sanguis exiret.

LEVI G. Quando hoc auditum?

HERM. Duram habes aurem (mi pater) ad huiusmodi crimina, sed tamen neque hæc importuna & crudeli dementia contenta, imperat scelestum facinus: Pudicum corpus vestibus nudari, nudatum sensim in lacu perfrigida tempestate mergi, donec illa fides patriam ceteraret. Hæc barbarie nihil vnquam vidit sol indignius. Demittebant in lacum innocentissimam puellam carnifices, & paulatim quidem, vt acerbus esset singulis membris doloris sensus, funes, quibus ipsa tenebatur, vincula laxabant. Illa verò *nihil de carnificina querbatur: tantum dolebat nuditatem*: cumque moneretur vt se Ariam semel profiteretur, ad singulos cruciatus vna vox excipiebatur, *Christiana sum, Christiana sum.*

Hanc nefariam crudelitatem, quam ferro & flammis prosequi iustissimum erat, tolerantia vincere constituimus, secessi cum vxore in urbem quam tu ipse pater donaueras. Sed nouerca, quasi ipsa grauem iniuriam accepisset, quod ferrum nostris corporibus non immerfisset, tora vrbe insanire, bacchari, furere, me quasi hostem patriæ, regni bustum, patris interfectorem petulantissimis conuicijs incessere. Vtinam mi pater credulitas tua furiosius eius conatibus nimis vxori non esset ancillata: verum in me iussu tuo toto exercitus pondere concurritur, atque in *vnum caput terra & mari mundus armatur*. Dabis hic veniam mi pater, si quod natura brutis animantibus suadet, vt se, vt coniugia, vt sobolem, contra vim ueantur, hoc facere tot furijs à nouerca laceffitus conatus sum. Arma sumpsi, non quibus telacefferem, sed quibus me & regiæ coniugem contra impotentissimam, & crudelissimam mulierem tam diu defenderem, donec tibi rem causamque plenius liceret aperire.

LEVI G. Mentiris impostor.

HERM.

HERME. Testor hic delibra cœlitum, a-
vasq. quas ego cum me inflammato animo pro-
sequere postremas occupavi: vbi vidi hoc agi
vt me iam fuga tueri non posset, posset autem
gladius, si vellent quod lex naturæ iubet exe-
qui, statui me tuis pedibus infontem victimam
potius aduoluerè, quam in tanta causæ equi-
tate repugnare. Vidisti prostratum, iacentem
crexisti, erectum complexus es. Quid est
quod gloriosi illius operis lauream in-
fulcauit, nisi illius dolus quæ cum armis ob-
ruere nõ potuerit, per iniquissimū iudicium
tentat præcipitantē impellere? En crimen, en
causam cur cilicio indutus, & ijs vincitus cate-
nis, quas tu prædonibus reseruabas, in tetro
atque infami carcere moribundus iaceo.

LEVI G. Romanus non es?

HERM. At Christianus sum & Romanus,
hoc enim postremum arguitur: habes in hac
parte (mi pater) confitentē reum. Hoc nempe
crimen est ex quo reus gaudet, paller iudex, cœlū
latatur, terrætur dæmones, contremiscunt inferi,
eius accusatio votum est. & pœna felicitas.
Cuperem equidem centes si liceret pro hac
nominis gloria emori. Iam enim ad Dei laudes
prædicandas vnum os nimis angustum vide-
tur: concide corpus, velle, lania, tota ora vide-
buntur esse, quot erunt vulnera, & per sanguinis
riuos effusus spiritus, purpurata in cœlum
via quam primum euolabit.

LEVI G. Furiose, nemo contemnit vitam,
nisi qui desperatus viuuit.

HERME. Pœnitet me Arianum vixisse,
tunc (fateor) desperatus vixi.

LEVI G. Nunc autem fatuus, & vecors
vitiis degener.

HERM. Viuo mi pater, in cilicio splendens,
in vinculis liber, in carcere speciosus.

LEVI G. Hic tuus splendor, tua libertas,
tua species est, si me & vxorem meam con-
uicijs arrodas.

HERM. Imò (pater) te tanquam Regem,
dominum, patrem, semper honoravi, timui,
veneratus sum. Tuæ verò vxori bonam mē-
tem, & nihil aliud sum precatus.

LEVI G. Satis habet mentis ad tuos cona-
tus opprimendos.

HERM. Nimis fateor, & hoc dolendum
est.

LEVI G. Secede, secede, de tuo capite deli-
beratur.

Agite patres sapientissimi, deliberate cui
speci iam importunum animum reserue-

mus.

PRINCEPS. I. Tanta est, ô Rex potentis-
sime, eius negotij moles, & tam lubrica mate-
ria, vt quantum prudentia, quæ diuturno reu-
vfu concaluit, confert ad dicendum fiducia,
tantum rei nouitas, & magnitudo stuporis
afferat. Nulla de capite, vel hominis vtilissimi
præceptis esse debet sententia. At verò cum de
Regis sobole, & de eo filio delibetur, in quo
tua decliuas aras & Gothorum salus conqui-
escere videbatur, magni resere arbitror, vt
quæ a te confluentur, tantò fiant considera-
tius, quanto periculum est in errore pernitio-
sius. Duas vt video cõtrouersias accusatio cõ-
plectitur, quarum altera perduellionis, altera
superstitionis. Et in prima quidem quæ mihi
grauior visa est, atroces iuuenis querimonias
fuerunt, quibus omnem armorum inuidiam
in Goisuintham Nouercam deriuauit. Mihi
quidem ô Rex de Augusta coniuge tua tam mi-
rifica insedit opinio, vt nihil addi possit am-
plius. Sed tamen quantum veterum replicat
temporum memoriam mens nostra potest,
video per Nouercas sæpè faces importatas,
quibus florentissimè arderent familiae. Tui erit
iudicij liquidius videre, an Goisuinthe Re-
ginæ odia præiugnum ad hæc arma compule-
runt: certè quod in te iniquo non fuerit ani-
mo, facit vt credam reditus celeritas, & in hac
postrema quæ tibi cum illo fuit congressione
fiduci. Habet hoc implicata scelere consci-
tia, vt opinia reformidet, tuta ipsa timeat, &
si solum inuenerit, expauescat: nihil vero
in hoc congressu vidi simile, exportecta iuue-
nis facies, latus atque hilaris vultus, plenus
in te animus fiducia, plenus amoris cerneba-
runt, si modo in oculis tanquam in accuratissimū
nature speculis mentis simulachra delibamus.
Proinde considerandum est etiam atque etiã,
an ea quæ circumfertur in literis atrocitas, se
istis moribus illeuerit. Quod verò ad super-
stitionem Romani nominis attinet, non est ô
Rex mirum, cum illi Christianam vxorem, &
Gallam coniunxeris, hæc in virum cum ipse
cupiditatis facibus religionem transfuderit.
Cæterum nemo prudens gladijs & hastis nu-
minum metum in hominū animis defigit, v-
trique potius doctore opus est, quã carnifice.
Quos tu nunc vides istius religionis calentes
studijs, inflammatos animo, ardore prope i-
gnitos, ætas flectet, vltus leniet, prudentia tua
mitigabit.

LEVI G. Quid censet?

PRIN.

PRIN. II. Si ea esset Rex optime Hemenigildi audacia, ut sui scelus in egyptentis posset esse contenta, ego quidem & in hoc negotio cunctandum arbitrarer, & alijs suaderem, ut rem quam accuratissime perpendere. Nunc autem cum in apertum terrumque facinus eruperit, quantum illius vitæ additur, tantum tuæ, qua nihil in hoc orbe terrarum pretiosius, detractum puto. Non est is reus cuius non sit formidanda potentia, non est hoc crimen cui debeatur impunitas, non est hoc regnum quod tantum dedecus ferat, non est denique is iudex qui se puerilibus lachrymis à iustitiæ cursu detorqueri patiatur. Omnia ut vides iura diuina & humana poluit, excidit, fustulauit: *Desertor patriæ, transfuga religionis, patris in: erector, ne sibi quidem id reliqui fecit, ut sanabilem plagam insingeret.* Sed inaudita contumacia, remedium tuæ clementiæ in suum vertit scelus. Arma in patrem sumpsit, nec regni sanctitas, nec ætatis veneranda canities, nec parentis nomen, nec vox ipsa naturæ furiosum iuuenem ab infestis conatibus repressit. Tandiu stetit in acie, quamdiu potuit, ubi se desertum à suis, iniuriam alienis, posteris execrandum vidit, irrepit ad patrem, ut latrocinium in beneficium conuerteret. Nunc autem ne minus audax ad perpetrandum facinus quam ad defendendum impudens videatur, in nouercam feminam illustrissimam, & patris amores sui furoris consilia deriuat. *Inaudita res est, miser crudelis qui in vinculis aude castos patris thalamos infectari, quid faciet in purpura? qui in his. ceatoribus alit superbiam, quid facturus*

est in Atrahico? qui reus minatur in carcere, quid efficiet dominator in regno? Spreta Gothorum religione in Romanorum superstitionem perfuga transfugauit, cum patris hostibus contulit consilia, ipsus se administrum, socium, satellitem præbuit. Querit pater, ut nefarium sacramentum rescindat, negat, persistit in contumacia, & nos mollioribus sententijs pergitur eius audaciam alere, ut nobis in posterum deliberandi facultas eripiat, illi patranda concedatur. Censeo igitur o Rex, quod è re tua esse arbitror, ut si Hemenigildus in superstitione contumax esse pergat, paternæ seueritatis stimulos experiat.

PRIN. I. Quid rim affers naturæ: sine Patrem, Patrem esse.

PRIN. II. Sophron, Pater est Leuigildus Pater regni, non iuuenis facinorosi. Quasi vero ignota non sit parentum in filios seueritas. Cartallum audiuius maximi animi iuuenem quod patris miserias contempsisset, & eius mæsta ac lugentia castra circumfluentibus quietæ felicitatis insignibus intrasset, à patre, ut tum erat vestibus, auro, & pictura fulgentibus, atque insigni corona radiato capite, in altissimam crucem fuisse suffixum. Scimus Torquati iuuenis victorem spiritum quod patris iniussu pugnasset & vicisset, patris imperio exhaustum, & domestica fortissimi imperatoris calamitate sancitum decus publicæ disciplinæ. Nos vero in istis sceleribus iubes conu-

serere?

Finis Libri Decimitertij.

Vuuu

THEO